

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catholicon

Johannes <lanuensis>

[Mainz], 1460

U

[urn:nbn:de:bsz:31-83366](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-83366)

homini et ipse xxx. scilicet ala Sed ala continet
xxx milites. turma xxx pedites. unde turmatim
aduerbium. sicut a turba turbatim

Turricula le diminutivum. parua turma

Turmula le dimi. parua turma. et corripit mu.

Turionis curtas est. et cor penl sic ligonis mo.

Turpeo pes in turpis est

Turpiloquus. A turpe et loquor componit tur

Turpiloquus qua quu penul cor. i. turpia loquens.

Turpilocu. turpis componit cu lucu. et di turp

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h

na despicere et amare celestia ex quibus colligit
q uox sit turpino pdicatio castitatis. Neq enim
a principio uox ista in terris audita est. h magis
illa Crescere et multiplicamini. et replete terram

Turtun. dicunt pastores qui fistulis canunt

Tur. unde in thus aspiratum

Turcia a turis dicitur h turcia co. quedam pars

Turcia. A frequentia turis et sacroru dea. Eadem et

Turcia a turis fratre hodi vñ tuscia ea cu gentile

Turcia le dimi parua turcia (unde in hodia

Turcia. A tundo dicitur h turcia sic q tundo pec

Turcia. Vel dicitur sic a ton. i. ab altitudine. q a pundo

Turcia. Et dicitur ablativus m i ut turcia.

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

Turcia. Et dicitur in im tantu accu vñ i sus Im tñ

nitatem legendi habeo. i. nō impediō ab alio ne
gocio. vado cū suis compositis si qua habz neutz
est et corripit hanc silbam ua vnde luc in v libro
facta uacent proceū motus h cuncta sequuntur

Vacuefactus In uacuo uacuas est

Vacua a uaco dī h uacua ne dea uacōnis
et oij. ora. h tibi dicabā post sanū pulcre uacue

Vacuo as aui are Et fm pap uacuat. i. manit.
qd ntu est aufert. Vnde uacuas a um. i. uanus
ocofus dēstitutus sine eo qd habuit Et corripit pri
mam Ouid Da uacue menti quo tucatur opus.

Et compositu cū factus Et dicitur uacuefactus ta
tum Job xliij Et fluuius uacuefactus arefeat

Vadimonium monij In uadium est

Vadio as In uadium exponitur

Vadium a uas uadis dī h uadium dī. et h ua
dimoniū nij. in eodem sensu. scilz pignus ul hce
iussio. vñ uadio as in uadio ponē. Et componit
conuadio as. inuadio as. obuadio as contra aliū
uadiare. reuadio as repignerare. a uadio recolligē
ul subuadio as post ul latenter uadiare. Et ē ua
dio actiuū cū omnibus suis compositis. et corripit ua

Vado as aui dī a uadium. et ē uadare p uadiū
dicere ul p uadiū transire. ut uado istum. ul uado
equū. Et componitur puado das. reuado as. rñs
uado das. Et est neutz uado cum compositis pro
transire p uadium. In alia significōne ē actiuū
et corripit ua sicut uadiū. h uado dis pmam pdu
cit. vnde ūsus. Vado uiam uado quadrupedem ua
do uadiū do. Et uador illud idem. significare solet

Prima uado lego tertia uado lego.
Vado dis si sum uadē. i. perge. Vado componit
Conuado dis. Quado dis si sum. extra uadere. effu
gere. hberari. Inuado dis si sum dē. impetere. agg
di. arripē. Reuado dis si. pfecte uadē. uel p aliqd
uadere. Vado et eius composita neutra sunt. pter
inuado qd est actiuū. et omnia faciūt pntiū in si
et sup in sum. et pducit ua. vnde pampbilus. Et
modo uadit eques qui solet ire pedes

Vador. a uas uadis deriuatur uador dāris. in ua
dem ponere. uadem dare. ut ego uador illū tibi. i.
do illū in uadem tibi. ul uadani uocari ad iudiciū
ad placitū. ul fideiubere. ul litigare. ul pollicere.
Et erat cōmune olim h modo deponens. et pnt
non solū ad homines sed etiam ad animalia. ut
uado tibi equū meū. Et componit. conuador aris
Quador aris. poscē flagitare. ul a uaditōne libera
re. remouere. Reuador dāris. uadem recolligere. et
est deponens cū suis compositis. et corripit ua sic
uas uadis. vnde ouid de reme. Jamqz uadaturus
leticia pdeat inquit. vide etiam in uado das

Vadulum li dimi. paruū uadium

Vadiū. A uado dis. o. in um fm ps. dī h uadiū
di. locus breuis et humilis in aqua. qz p eū possit
uadi. i. deambulari pedibus. vnd uadosus sa sum
et compatur. et licet uado dis a quo deriuatur. p
ducit pmam. tamen uadiū et uas uadis et uador
dāris corripit ua. vñ ouid epp. Ad uada menan

Vafez. ualde componi (bri concitit albus oloz
tur cū afez. et dī uafez fra frum. calidus. et inge
niosus. uispellie. multiformis. et dī uafez qñ uald
afez. i. uald callidus. nā afzi uald solent doloſi oē
et fraudulenti. uel uafez cōponitur a uariis et fe
rens. In uafez quasi uaria ferens. sicut homo cau
tus qui loquit uarijs modis. et compatur. et cor
ripit ua.

Vagedaber. hebraice richmus grece (ripit ua.

numerus latine. vnd iero. in plogo regum. Quar
tus uagedab quas numeru uocamus. et ad in fine

Vagina. a baiulo las dicitur hec uagina ne. tbeca
gladij dicta quasi bagina. qz in ea micro uel gla
dius baiuletur. vnd h uagnarius nij. qui facit ua
gnas. et uagino nas. i. facere uagnas. et compo
nit cū. q. et dī euagino. i. extraho de uagina. Itē
cū m. Et dī muagino nas. i. in uagnam mittere.

Vagino et eius composita sunt neut. Et pducit
penl. Quid maior. Pendent nitidū uagina diripit

Vagino nas in uagina est **C**ensim

Vagio. a uagis qz gum dī uagio gie giu uel
gi giū gie quate coniug. i. plorare. flere. et est
ppm infancū in cunis ad huc existens. et mō
h uagitus tus tui. ipse clamor infancū. et uagito
tas frequentatū. i. frequenter uagire. ul uiolent
et pō penl. Vagio neutz est cū suis compositis.
et pducit ua. h uagis eam corripit. Thobias. Nos
qui uagitu deficiente loqui. Itz ūsus. Siluis pas
ce uagis. in cunis tu petre uagis

Vagiro uagitas in uagio uagis est

Vagius. A uagor gans dī uagius gie giū. qui

Vagor gans gatus genibus iunctis ambulat
uagari. i. spāran. errare. huc et illuc discurre. vñ
uagabūdus da dū. et uagis qz gum. Et aute dī
uagis. qñ a uia actus. Et uagari a uia agi. i. sine
uia uel uagari. quasi uagum agi et hī est. Et com
patur. vnde h uagitas tatis. Vagis componitur
Peruagus qz gum. i. ualde uagis. Vagor compo
nitur conuagor gans. Deuagor gans. et Diuagor
ualde ul deorsum ul diuisis modis ul in diuisa p
tes uagari. ul a uagacōne cessare. Itz euagor. ex
tra uagari. extra ire. Cirouagor gans. Peruagor.
gans. Vagor et eius composita deponencia sunt.

Et corripit ua. vñ lucanus. Nobilitas cū plebe pa
ret late qz uagatur. Itz aurora. En uagis et pro

Vagulus. a uagus di (frigus et maledictus) erif
citur uagulus la li dimi. aliquantulū uagus. vñ
hec uagula le dī iuuenca que uagatur p campū.
et hic uagulus. annulus. qz uagatur in digito. et

Vagurio. a uagor gans dī uagu **C**orripit gu.
no nis. per odium uagari

Vagus qz gum in uagor gans exponitur.

Vab qñq significat gaudium. et est interiectio
gaudentis. psalē xliij c. Vab calefactus sum uidi
focū. Et aug dicit. cum delectamur dicimus uab

Itz qñq notat denisiones ul increpacōnes. math
xxvij. Vab qui destruit templū dei et in triduo
reedificat illud. Et scias qz in. h. nō p silba termi
nan Sed obijctur de uab et ab et ob et ub In q
bus h est finalis littera Ad hoc rñdet ps in ij b.
maio. qz ibi est apocopa. cū pfecta uaba et aba
et oba sint. uel dic qz interiectiones et huiusmō
uoces abscondita uoce solent proferri.

Vaietra. hebraice dī tercius liber moysi. scilicet
leuiticus Vnde dicit Iero in prologo reg Tercius

Valde a ualido ualde. pro **V**aietra. i. leuiticus
ualde. per sin copam profertur fm ps

Valentulus la lum. dimi. aliquantulum ualens

Valeo les lui litū. i. uigere sanum esse ul posse.
Et pcedū denotat Et ualeo. i. pereō ul infirmor
vñ terencus. ualeant qui inter nos discidia que
runt Et hinc inuenitur quoddam ūbum defectū
quod pntet ad salutacōnem in recessu. scilz uale
ualete ualero rote ualere Quod olim solebat dici
mortuis post pactam sepulturam ab amicis. qd

erat signum qd amplius non debebant eos uide
re Et qd tale uale. erat signū doloris et tristitiae et
meroris. in tractū ē. ut ualeo ponat p perire. ul
infirmari. a ualeo les dī ualeo cis incho. ualeo
cōponitur. Conualeo les. sīl ualē. sanari. ad sanita
tē redire. crescere. radicare. vñ conualeo Equaleo
ualde ualere inualeo uald ualē. crescere. abundare
vñde inualeo cis incho. p ualeo les. plus ualere
p̄stare p̄cellere. Equiualeo les. equaliter ualere. e
quipollere. parem esse. ualeo et eius cōposita neu
tra sunt. et faciunt preteritū in ui. et sup in itū. et
corripit hanc sillabam ua. Quid de reme. Vt ua
leas animo quisquam tolerare negabis. et in gre
cino dicit. Accipitur ualeat p queat et pereat.
Qui ualeat ille p̄ defectiū qd salutatur. De uale uale
te dixi in aueo aues. Et nota qd ualeo qñ p̄cium
denotat constituitur cū genitō denotante p̄cium
in determinatū ut indigusto. Julianus ait. fundū
tanti ualere quanti uendi p̄r. Et gōg dicit. Regnū
coloz tanti ualeat q̄tum habes. Constituit etiam
cū accusatō denotante p̄cium in determinatū ul de
terminatū. Vt in gen. Terra quam postulas xi si
dos argenti ualeat. Constituitur etiam cū ablatiue
ualtero. a ualeo les dī h ualtero. i. gluro p con
trānū. qd pau ualeat. uel qd ualeat multū in lecta
tate. et p̄ducit penū genitui scilicet ualeronis
Ualgia. a uoluo uis dī h ualgia gie. quasi uel
ga. i. reuocatio. ul p̄pe labioz obrotio est. quam
facimus cū aliquē denotamus vñ ualgio is reuocare
Ualidus a ualeo dī ualidus a u. i. fortis. potens
robustus Et comparatur. vñde ualide dius me Et se
pe proferuntur p̄ sinopam. ualidus dior simus p
ualidus et ualidior. et ualde p ualide. et ualidus
p ualidius. Item a ualidus h ualiditas tatis. et p
compositōnem inualidus da dū. debilis. fragilis.
non ualidus. et comparatur. vñde h inualiditas tis
hec inualitudo. debilitas. imbecillitas. infirmitas.
Et corripit p̄mam ualidus. Lucanus in vij li. Ad
ducit inualide robur faciūdia cause.
Ualitudinarius in ualitudo est.
Ualitudo. a ualidus dī h ualitudo dimis. i. forti
tudo. Et nota qd ualitudo inuenitur pro infirmita
te. et etiam ē nomen tractum ab illo funebri uale
quod dicebatur mortuis. de quo dictum ē in ua
leo les. Vñde quidam dicūt ualitudo p e. vñ ua
litudinarius na rium. qui sepe infirmatur. ul qui
sepe p̄cipat ualitudine. et ualitudinarius ria vñ
ides. et h ualitudinariū ul ualitudinariū domus
in qua curantur egroti. et licet causa dīne dici pos
set. In utraqz tamen significatōne dī compeconter
ualitudo p̄. Et scias qd I an tudo huiatur. ut for
titud. p̄ter ualitudo. quasi ualitudo.
Uallestris in uallus est.
Ualbe. a uallo as dī h uallis huius uallis. quia
uallam sit montibus. vñ uallosus sa sum. et h et
h uallestris et h stre. Et p̄ cōpōnem h conuall
be. i. magna uallis uel ualles dīr ubicumqz sunt
humilia loca cāpor et dēp̄sa q̄ ualla hinc et cō
ualles dēp̄sa loca terraz inter montes Et scias qd
inuenitur ualbe salinarū quia ibi erant putei salis
Uallo as in uallis uide.
Uallosus sa sum in uallis est.
Uallus. a ualidus dī h uallus li. i. palus. q̄ uali
dus. vñde hoc uallum h concatenatura que fit de
pals sup aggerem. ul uallum ē ipse agger. scilz.
id quod mole terre erigitur ut custodia p̄tendat.

et est uallū inter muu et fossam. et dī a uall. i.
pals quibus uallū munitur. Vñ quidam. vñchis
uallus h ualluz cōuenit urbi. Et a uallū dī uallo
ad circumdare. circumspire. munitur. et p̄prie uallo
ul uallis. vñ h uallacō ualloz circumdaco. ul in
uilla ul in urbis obsidione. uallo componit con
uallo as. dīcūuallo las. et ē uallo actiuū cū suis
Ualoz. a ualeo les dī h ualoz lo (compositis.
ne id est potēcia uigor sanitas
Ualua. a uoluo is dī h ualua ualue. et sunt p̄pe
ualue que reuoluūtur intus. et sunt duplices et re
plicabiles. de hoc etiam uide in ianua
Uaneo uanes in uanus exponitur
Uanga. a uigis dī h uanga ge. quoddam ge
nus fossorū. quia uagando fodit
Uanidicus ca cū p̄nl cor. i. uana dicens. et com
ponitur a uanus et dico dī xi. Et tenet naturam
de dixi p̄ntro quod natura hie corripit p̄mam
Uanidus. a uaneo nes dī uanidus da q̄. i. na
nus Et componit euandus da dum ualde uani
dus Quid in v meta. pectora que in tenues abeūt
Uaniloquus a uanis et loqua Uanida riuos
loquū uana loquens vñ h uaniloquiū et cor lo
Uanito ras penul conp̄ta uanitatē dicere ul
uanitando laudare Et dicitur a uanus
Uannus est instrumentū de uimine factum in
modum scuti. cribz scilz Et est fe ge h̄m papiam
Uanus a uenus dī uanus na num. i. inanis sal
sus fatuus irritus. qd uenerij p̄cipue solent esse
uani Et comparatur uanior simus vñde h uanitas
tatis Et dī uanus quasi uehementer anus. i. uacu
us Et est etymolog. uide de h in inanis. A uano
dī uanco nes nui esse ul fieri uanum ul deficere
vñde uanescio cis incho. Vaneo componit conua
neo nes. euaneo nes. inuaneo nes. et hinc incho.
cōuaneo cis. euaneo cis. inuaneo cis. Vanco
et eius composita neut sunt. et carent sup. et prod
ua vñde ouidius de sine ntulo. Carmine lesa ceras
sterilem uanescat in herbam
Uapidus A uapa dī uapidus p̄ida dum insipi
dus. sine sapore Et comparatur Vñde h uapiditas
tatis. i. insipiditas tatis Et corripit ua et pi
Uaporo ras rari rare. i. calefacē urere uel uapo
rem emittē. ul uaporando emittē. vñde h uapo
ramen inis Et h et h uaporabilis et h lo Et hic
uapor possis. i. calor fumus. uide in rontus. Et
in uentus et in mons et in pluuisa A uapor dicit
uaporus ra num Et uaporeus rea reum Et uapo
rosus sa sum Vaporo ras componitur cū o et dī
euaporo ras Et est actiuum cum suis compositis
Et producit po Virgil enepd xi. Succedunt ma
tres et templum thure uaporant.
Uappa. a uapor dī h uappa pe. uilo uinū qd de
fere exprimit. ul exuacō cū aqua. et ē fere nul
lius saporis. vñde hec uappa sepe dicit insipiditas
et uappa ardēlio. p̄digus supfluus. qui insipide ul
indiscrete dispergit ros suas. et nullius p̄obitatis
est. Et scias qd uappa p̄ducit a an. p. s; uapidus
cam corripit. vñde credo qd sit dicendū uappa p̄ ge
minū. p. et sic p̄ficōne p̄ducit p̄mam
Uapulo las lauī. a uapor. et est uapulare idē
qd uerberari. et est ūbum neutp̄passiū. et signi
ficat passionem ab alio illatam. et constituitur cū
ablatiue interposita. a. ul ab. ut uapulo a re. i. ū
beroz. et h̄ra nubit a patre. Et habet uocem acti
ui et sensum passiui. sicut ueneo. nubo. exulo. Et

prodit p̄mam uapulo. et scribitur p̄ vn̄. p. vide
Varica. a uariis d̄i h̄ uarica ce. **I**n exulo las
et h̄ uarix d̄s. vena intercoxanea que si ledatur
ul̄ itinere. ul̄ p̄cussione reddit hominem curuum
et inflatū. et ex lesione facit poplices et coxas tur
gescē. **A** uarica ul̄ a uarix d̄i uarico cas. ul̄ uari
coi canis transire ul̄ ambulare ul̄ diutere ul̄ deflec
tere et curuare ul̄ claudicare. **E**t componit̄ diuari
co cas. et diuarii coris. i. discutere. uel separe. di
uisum facere. diuisificare ul̄ diuisis modis uaricare
Prenario cas. ul̄ potius p̄uari coris. **I**tes a ua
rix uaricosus s̄a sum. i. cunius. **E**t corripit p̄mam
Varico cas in uarica ē et corri **V**arica et uarix
Varius. a uia d̄i uariis ria **E**pit penultimam
n̄i. q̄si uianus. i. non unius uie s̄ m̄ḡite et mix
te sentencie diuisus. vnde hec uarietas tatis. et ua
rio as aui are. facere uariū diuisificare. vnde uari
atim aduibium. et h̄ et h̄ uariabilis et h̄ le. vnde
uariabiliter aduibium. et h̄ uariabilis tatis. **V**a
no componitur diuano rias. diuisis modis uaria
re. et est actiuū cū suis compositis. **E**t corripit ua
Vanx rios cor̄ penl̄ genitui. et est mas ge. sic
dixit ps̄ quasi in fine q̄nti libri. et p̄ducit ua. vid
Vanis. a uanx d̄i uan̄ ra rum **I**n uarica
Vas uadis mas ge. **C**. i. cunius. et p̄ducit ua.
obis ul̄ fiduissos. et dicit̄ a uado d̄s. q̄ dato ua
de licet abire et uadē. et cor̄. a. ante. d. h̄ uado d̄s.
p̄mam p̄ducit. vnd̄ quidam. **O**bside sine uade po
Vas uasis ge neu. et est **V**iro pus ad tua uade
et dicit̄ nomen declinacōne. q̄ in singulari nūme
ro est tercie declinacōnis. sed in plurali est secūde.
vnde ius. **V**as uasis tercie dicas h̄ uas̄a fecūde. et
dicit̄ uas̄a quasi uesca. a uescor sine a uescendo
Vasco. a uacca d̄i h̄ et **C**q̄ esce in eis ponitur
h̄ uasco onis. et uacrus cea ceū. uascones et uac
cei id̄z populi sunt dicti a uacca ciuitate hispanie
iuxta pireneū montem a qua habuerūt p̄hōpiū.
ul̄ quam olim possederūt. et dicit̄ uascones q̄si
uaccones. c. mutata m. s. vnd̄ hec uasconia n̄o. re
gio eoz. et hinc uasconius a ū. et h̄ et h̄ uasco n̄o
Vasculum uasculi diminutiuum paruū uas
Vasus. a uanus d̄i uasus ca cū. i. inania nuga
Vastitas tatis **I**n uasto tas est **C**orinus
Vasto tas tati tati tare. i. destrūe dissipare diu
pere predari spoliare. vnde h̄ uastator h̄ uastacio
uastatorius ria rum. **E**t h̄ et h̄ uastabilis et h̄ le
et h̄ uastamen inf̄s. et prō p̄nl̄. **V**asto componit̄
denasto tas. puasto as. **E**t ē uasto actiuū cū suis
compositis. **I**tem a uasto tas uastus ta tū. i. mag
nus. ingens. profundus. incultus. amplius. destitutus
solitarius. **E**t comparatur uastior simus. **V**nde hec
uastitas a genit̄o uasti addita tas. et addita tuzo
hec uastitudo diuis. magnitudo. amplitudo destitū
solitudo. h̄ uastitas p̄pe cor̄p̄s uastitudo solitudo
Vates. a uico es d̄i h̄ et hec uates huius uatis
scilicet sacerdos. q̄n̄q̄ sic d̄i p̄pheta. q̄n̄q̄ poeta diui
nus. **E**t dicebant̄ uates poete. q̄ metra ligarent
pedibus et sillabis. et uia modis connecterent. et
eodem nomine ead̄m diuini dicebantur. q̄ ip̄i q̄
plura efferebant uersibus. **V**el uates a iumentis
dicti sunt. ul̄ a uideo d̄s. q̄ futura uidebant. et p̄
ducit ua. **Q**uid de reme. **P**arce tuū uatem. sceleris
damnare cupido. **Q**uidaz dicit̄ q̄ uates d̄i a uas
uasis. i. theos. quasi uas dei. ul̄ uas diuinū. vñ s̄a
cerdos d̄i uates. q̄ continet deū p̄ sanctimoniam.
Item diuini et p̄phete dicit̄ uates. q̄ continere

uidentur deū p̄ futurorū p̄sciendam. **S**3 potius est
etymologia uates quasi uas dei q̄ compositio
Vaticanus. a uates et cano nis d̄i uaticanus na
nū. i. p̄pheticus. et tūc corripit penl̄. vnde inueni
tur h̄ uaticanus n̄i. p̄ quodam monte ubi nutri
tus dicit̄ fuisse iupiter. et p̄ducit ca.
Vaticinor arie. a uates et cano nis cōponit̄ ua
tinoz naris uaticinatus uaticinari. i. diuinare. pro
phetare. vnde h̄ uaticinū n̄i. i. diuinatio. p̄pheta
tio. et h̄ uaticinus n̄i. deus paginorū. **I**tem ut d̄nt
quidam. **A** uates et cano p̄t componi uaticinus.
na nū. i. p̄pheticus. **V**aticinor est cōpon̄. et cor̄ ti
Vaticinus in uaticinor est
Vaticidicus. a uates et dico d̄s xi componit̄ uah
dicus ca cū penul̄ correpta. p̄pheticus. diuinor.
Vau nomen est cuiusdam elementi apud ḡcos
et hebreos scilicet. v. consonantis. **I**tem est aduibiū
Vber. ab uua d̄i h̄ ū **V**admirantis ul̄ iurantis
beris. mamma. et habz totū in singulari et in plu
rali. et d̄nt ubera quasi uuera q̄ nuda sunt et hu
more lactis in modum uuarū plena. et p̄ducit. u.
Quid de arte in p̄mo li. fertilior seges est alienis
semper in agris. **V**icinū q̄ pecus grandius ū h̄z
et in cantis d̄i meliora sunt ubera tua uino. **E**t
inde h̄ uber beris. i. abundantia fertilitatis. et hic
et h̄ et h̄ uber beris cōmunis ge in declinacōne. h̄
omnis in constructione. et desinit ablatiuus in. e.
tantū licet q̄n̄q̄ p̄ auctoritatem finiat ablatiuū in
I. et p̄t poni cū mas. et fe. et neu. genē satis p̄p̄.
sicut et diues et paup̄. h̄ non in omni sua termi
nacōne. q̄ qualitas actiui desinentis in em. et
forma pluralis in es nullo mō p̄nt neutro generi
adaptari. **V**ñ nichil ē habeo uberem pecus. uel u
beris pecora. vnde ius. **R**em ul̄ res neutz fugi
ūt h̄ cetera simūt. **D**e hoc dixi in iij p̄te ubi egi
de omni genere. et ē idem uber quod abundans.
Vnde luce c. xij. **N**ominis cuiusdam diuinitis ubēs
fructus ager attulit. **E**t comparatur uberior uberi
mus. vnde uberiter n̄is me aduibiū. **E**t a n̄o ū
addita tas fit h̄ ubertas tatis. i. abundantia. **I**tem
ab uber pro ubertate uberosus s̄a sum. i. abūdās.
et comparatur. vñ h̄ uberositas tatis. **I**tem ab uber
ubertus ca tū. i. abundans. **E**t comparatur. **V**ñ ū
tm abundanter. et uberto tas abundare. **I**tem ab
uber ubero ras abundare. **E**t componit̄ exubero
ras. ualde uberare. supabundare. **V**ñ exuberans
tis omnis ge. **E**t comparatur. vnde exuberant̄ tius
me. et h̄ exuberantia abundantia. affluentia. **I**nu
bero ras. i. ualde uberare. **E**t ē ubero neutz cum
suis compositis. **I**tem ubero berat̄ potest deriuari
ab ubere mamma et tunc uberare id est lactare.
et inde exubero uberas berare ab ubere segregare.
et mubero ras lactare **E**t secundum hoc ubero est
actiuū cū suis compositis **I**tes ab uber p̄ māma
componitur h̄ et h̄ exuberis et h̄ exubere et sub
ubens re. exuberis dicit̄ur infantes qui extracti
sunt ab ubē. sububēs n̄o qui adhuc sunt sub ubē.
Vbero uberas in uber vide.
Vbertuosus. ab ubertas d̄i ubtuosus s̄a sum. i.
fertilis. ubertate plenus. vnde iosephus dū placu
isset p̄sac ut iret in egiptū ubertuosam ualde p̄
uinciam. **E**t comparatur. p̄t eciā deriuari ubertuo
sus ab uber pro ubertate
Vbertus ra tum in uber vide
Vbi est aduibiū loci et interrogandi et signat
et interrogat in loco. **I**tem est aduibiū tempis. vt

ubi. i. postq̄ ul' q̄n **I**tem adubiū qualitas. ut
ubi. i. qualiter. et quantitas. ut ubi. i. quantum. Et
similitudinis. ut ubi. i. sicut. Est etiam q̄nq̄ adu-
bium increpantis ul' admirantis. ut in gen. Adaz
ubi es. quasi in quanta miseria in quanta angusti-
a es. Miser quid fecisti in quantum peccati cecidisti.
Gene enim sciebat deus ubi esset. sed quasi ad-
mirando increpat eū. q̄ in tantū peccatū delapsus e-
rat. Et ut dicit ḡḡ in viij moza. Serpens uo iam
non requiritur. q̄ nec eius penitencia querebatur
Dij autē quoz penitencia quesita ē scitū nequis-
sime defensionis contra iustissime correctionis ū-
ba ptulerūt. unde nūc usq̄ in usum peccatū tra-
hitur ut culpa cū arguit defendatur. et unde fini-
ti reatus debuit inde cumuletur. vide in excuso.
Item dicit ḡḡ in secūdo moza. exponens illud
iob. Sathan unde uenis. Quid est q̄ uenientibus
angelis electis nequā dicit vñ uenitis. Sathan uo
unde ueniat pcuntatur. Non enim requirimus ut
tiq̄ nisi que nescimus. nescire autem dei reproba-
re est. sicut nescire mentiri. vir uerax dicit̄. q̄ labi
per mendaciū dedignatur non ut si mentiri uelit
nesciat. sed q̄ falsa loqui ueritatis amore contem-
nat. Quid est ergo ad sathan unde uenis dicere ni-
si uias illius quasi incognitas reprobare. ueritatis
ergo lumen tenebras quas reprobat ignorat. et sa-
thane itinera quasi iudicans damnat. dignum est
ut quasi nesciens requiratur. hinc est q̄ ad peccan-
ti conditoris uoce dicit ubi es. neq̄ enim diuina po-
tencia nesciebat post culpam suam ad que labu-
la fugerat. Sed q̄ in culpa uidit lapsum iam sub
peccato uelut ab oculis ueritatis abscondituz. q̄
tenebras erroris eius non approbat. quasi ubi sit
peccator ignorat. eum q̄ uocat et requirit dicens
Adam ubi es. p̄ hoc q̄ uocat signū dat. q̄ ad pe-
nitentiam reuocat. p̄ hoc q̄ requirit apte insinu-
at q̄ peccatores iure damnandos ignorat. Sathan
ergo dñs non uocat. s̄ tantū requirit dicens. vñ
uenis. q̄ nimis deus apostotam spiritum ad peni-
tendaz nequā reuocat. s̄ uias supbie eius nos-
cens damnat. Igitur dñs sathan de itinē suo discu-
titur electi angeli req̄rendi undē ueniant non sunt
q̄ eoz uie de tanto deo note sunt quanto et ipso
aurore paginē. dñs q̄ soli eius uoluntati insinuat
incognite esse nequeunt. eo q̄ per approbationis
oculum ex ipso semp ante ipsum sūt. vide in pe-
na et in sathanas. **E**t scias q̄ ubi recipit xi in
recomposiciones et sillabicas adiectiones. ut sicu-
bi. necubi. alicubi. nūcubi. ecubi. ex en et ubi com-
positū ubiq̄. ubiubi. ubiuis. ubilibet. ubiq̄q̄. ubi-
nam. Inueniuntur etiam et quedam alia que ui-
dentur esse composita ab ubi. **V**t Acubi. Astubi.
Postubi. s̄ potius sunt quedam irregulares uocū
congenes et fungunt̄ loco unius dictionis aliq̄n.
sicut dixi in secūda pte ubi determinauī de accen-
tu adubiōz in c de compositis ab ubi. **I**tem ubi tā
simplex q̄ composita eius p̄nt exigere genitiū
ex ui distributionis. ut ubiq̄ locoz. i. in quolibet
locoz. et ubi locoz. i. in q̄ locoz. Similiter et ubi
uis locoz. ubiq̄q̄ locoz ul' genitiū. ul' dic cū dicit̄
ubiq̄ locoz uel terraz illi genitiū regunt̄ ex na-
tura p̄tensionis. et corripit p̄nam ubi. unde ouid e-
pp. Iura uides ubi sunt cōmissa q̄ dextera dextre
Item nota q̄ in p̄dictis q̄n ubi postponit̄ tunc ē
compositio. ut sicubi. alicubi. uel q̄n geminantur
ut ubiubi. s̄ q̄n ubi p̄ponitur tunc est sillabica

adiecio que aduenit post sicut acc̄is sube ut ubi
Ubiq̄ penl acuta ut dixi in secū **U**is ubiq̄q̄
da pte in impedimento endesis. licet penl sit cōis
do udas. i. balneo madofacio Et producit p̄
Umas. vñ p̄biologus Qui cū nos udat simp-
Ue adubiū dolentis uel ex **U**ta uenena fugat
errantis et maledicentis. ut ue illi p̄ quem scanda-
lum uenit Item ue. i. sine unde p̄ compōnem uela-
nus s̄ bug **I**tem scias q̄ ue est coniunctio endetica
Uecors. cor cōponit̄ cū ue **U**et p̄ uel ponitur
et dr uecors die. ge omnis. demens furiosus qua-
si ue hñs in corde. ul' componitur a ue qd̄ signifi-
cat sine. quasi sine corde. ul' a ueho his. q̄ uehā
a corde. et a p̄a uoluntate. et a d. d̄ uecordi addi-
ta a s̄ uecordia die et addita ter sit uecorditez ad-
ubiū Inuenitur et s̄ et s̄ uecordis et hoc de. ue-
cordia autem est amencia alienatio mentis
Uectatorium **U**ecto tas dicitur hoc uectatori-
um nj. i. instrumentum quo aliquid portatur
Uectularius a uectis dicit uectularius **U**arium
uectes facione. ul' ad uectes p̄tinens. uectularius
etiam dicit rapinosus. sicut dicitur aliquoz uecticu-
larium uitam agere qui furto et rapinis intendit
Uectulus s̄ dimi parius uectis
Uectigal **U**ueho is dicit s̄ uectigal is. penl tam
genitiū q̄ n̄ p̄ducta. i. tributū Sed uectigal dicit
illud tributū quod uehitur ab illo qui dat ad do-
mū recipientis. s̄ tributū quod datur nuncijs re-
cipientis missis ad illud recipiendum. ul' uectigal
est tributuz de rebus uectis uel p̄ mare uel p̄ ter-
ram unde s̄ et s̄ uectigal et s̄ le. tributarius qui
soluit uectigal. uel qui dat et p̄tat uectigal ad curi-
am dñi uel p̄tinens ad uectigal
Uectis a ueho is dicit s̄ uectis huius tis. **I**llud fer-
rum qd̄ in firmatura hostij uehitur huc et illuc.
cū serandi uel reserandi. p̄p̄a. uectes ferreos con-
fregit Et facit actis plural hos uectes ul' tis **I**tem
uectes appellat̄ diabolus metaphorice. p̄sa xxvij
ca. Serpentem uectem et cetera. q̄ duntis ē fortis
rigidus et inflexibilis ad modum uectis
Uectro tas penul' correpta In uecto uectas est
Uecto **U**ueho his xi tum tu. u in o. dicit uecto-
tes tui ratum tu. ubiq̄ fre. i. frequenter uel sepe
uehē. Et inde uectro tas aliud fre. et formatuz ab
ultimo supmo uectatu a mutata in **I** cori et u in
o. ut uectatu uectro. **U**eho componit̄ adueho is
xi etū. **I**n aduecto tas frequenter ḡuam. Et sic de a-
lijs consimilibus. uide in ueho uehis.
Uector oris mas ge. qui uehit. portator. a ueho
his xi uectu. u in or.
Uectura. a ueho his xi etū dicit s̄ uectura nauis
p̄dum quod datur pro portatura. vñ uecturarius
a um qui dat aliquid ad uecturam. ul' qui portat
aliquid pro uectura. ul' ad uecturam p̄tinens.
Uegeto. a uegetus dicit uegeto tas tui tare. i. ui-
uificare. sustentare. regere. aliquam vim et ualiti-
dinem conferre. vñ s̄ et s̄ uegetabilis et s̄ lo. et
s̄ uegetacō onis. Et ē actiū uegeto cum suis cō-
positis si qua habet. Et corripit ge.
Uegetus. a uigeo es dicit uegetus ta tū. i. fortis.
adulus. inuidus. ualidus. firmus. agilis. uigilans
inteḡ. incorruptus **U**enus carni.
Ueha. a ueho is dicit s̄ ueha uehe quoddam ge-
Uehemens. mens componit̄ cum ue et habeo
et dicit uehementis ge omnis. i. furiosus. quasi ue-
hñs in mente. ul' componitur a ue quod est sine

et mens mentis. et inde uehemens q̄i sine mente
ul' componit̄ a ueho bis et mens q̄i qui uehit̄
a mente. et q̄nq̄ uehemens d̄i fortis. vñ dicimus
aliquem uehementē habere causam cū habet for
torem. et compatur uehementior simus. unde ue
hementez eius me adūbium. et h̄ uehementia cie
.i. animi demencia. ul' p̄t dici uehement̄ q̄i ue adi
mcns. .i. auferens ue. .i. malū ul' dolorem a mente
et est ethimologia. et corripit he.

Uebiculū. a ueho bis d̄i hoc uehiculū li. omne
genus currus et quiddā utile est ad portandum
ut currus nauis ul' iumentū q̄dcumq̄ portare p̄

Uebo is xi etum. Nam fm̄ ps̄ desinentia in h̄
aspizatiū mutant ho in xi et faciunt p̄eritum. u.
trabo traxi. ueho uexi. et sup̄ mutato xi in etū
traxi tractū. uexi uectum. et ē uehery portare ul'
mouere ul' ducere. **U**ebo componit̄ adueho is
xi etum aduehē. .i. uehē ad. vñ aduecticius a vñ
et aduecto ras fr̄. Item adueho is. .i. asporto. et cō
ponitur conueho is xi etum. .i. simul uehē. Unde
conuecto ras fr̄. d̄i ueho is xi etum. vñ d̄icum
uecto ras fr̄. d̄e ueho bis xi. .i. d̄oisum ul' de vno
loco ad aliū uehē. vñ d̄uecto ras fr̄. **U**ebo bis
xi etum extra uehē extollere. unde euecto ras fr̄
Inueho is xi. .i. intro ul' contra uehē. unde d̄i. iste
inuehit in illum. .i. uitupat illum et reprehendit.

Dicit tamen. q̄ p̄ne uitupare ē malefacta alicu
ius iocose narrare. quod facit oracius in odis. re
phendere ē malefactum alicuius sub sp̄e correccō
nis enarrare. quod facit oracius in s̄monibus. h̄
inuehere ē malefacta alicuius maligno animo et
lingua detractoria representare. quod oracius uidet̄
facē in epo. h̄ n̄ facit. vñ inuectiuus a ū det̄torius
et malignus. et h̄ inuectū et h̄ inuectiua e. et est
inuecto ras fr̄. **U**eueho is xi etum. **U**eueho bis.
p̄cul ul' ante uehē. promouere. extollē. unde pro
uecto ras. **U**eueho xi. **U**ubueho xi subtus ul' su
sum portare. vñ subuecto ras fr̄. **U**ebo et eius cō
posita actiua sunt. Et faciunt p̄eritū in xi et sup̄
in etum. inuehor tñ inuenit̄ et in deponenti genē

Uel aliq̄n est coniuēctio disiunctiua. ut q̄n ponit̄
inter duo que non p̄nt simul esse. ut homo ē al
rōnale ul' irrōnale. Item aliq̄n est subiunctiua. ut
q̄n ponitur inter duo q̄ sunt simul uera. ut ama
uunt ul' amare. aliq̄n ponitur ul' pro saltem

Uelaber in uelabz est. et cor̄ la naturaliter.

Uelabz a uelo las d̄i uelabz bri uas in quo o
leum contunditur. ul' in quo frumentū purgatur
Item uelabz d̄i quod uelis transitur. ul' locus ro
me ita d̄cis ubi obsonia uendebant̄. ul' illud quo
pastilli et huiusmodi cibaria uelant̄. **U**elacius. Cū
stuzos futor cū uelabio d̄ne macellū. et inō uela
ber bri uenditor minutaz reꝝ comestibilū in ta
h̄ loco. ul' quia eas uelat.

Uelarium n̄j in uelum est.

Ueles. a uelo las d̄i h̄ ueles litis. et d̄nr uelites
p̄nt cor̄ expediri milites ul' pedites leui armatu
ra armati qui p̄liū incipiūt. et d̄nr a uolando. q̄si
uolites. ul' a uelocitate. ul' a ueluz p̄pter celeritatē
vñ h̄ et h̄ uelitaris et h̄ re. et uelitanus na rium
et uelitor taris ad modū uelitū pugnare. ul' p̄liū
incipē et ponitur simpliciter pro pugnare ul' cer
tare ul' altricare.

Uelifer ra num p̄nt correpta. uela ferens.

Uelificor. a uelum et facio componitur uelificor
cans. .i. uelis tensis navigare. ul' uela facere uel e

rigere ul' uelis p̄liū facere. et cor̄ h̄. Inuenit̄ etiā
Uelitor taris in ueles est. **U**elifico cas

Uelivolus. a uelum et uolo las componit̄ ueli
uolus a vñ quod uelis uolat. ut nauis. ul' p̄ qd̄
uelis uolatur in mare. Et corripit no.

Uellerofus sa sum uelle plenus. a uellus cr̄is d̄i

Uellico cas caui care catū. summam et paula
tim ul' appenter uellere. unde uellicans tis ge om
nis. Amos vij. Sed armentarius ego suꝝ uellicans
sicomoros. et cor̄ li. Et est ūbum apparitiuum. Et
formatur uellico a uellis secunda p̄sona de uello
lis. is mutata in i cor̄ et addita co. ut uello uoll
uellico. .i. appareo ul' uideor uelle. sicut albico cas
.i. appareo albere. Et scias q̄ uellico ras p̄ r ē ū
bum fr̄. h̄ uellico cas p̄ c non p̄t esse ūbum fr̄.
q̄ nullum ūbum frequentatiuū desinit in co. sed
desinit in to ul' in so ul' in xo. **U**ellicans p̄e in v
iij li. huiusmodi uerba desinentia in co ut uellico
cas. albico bicas. nutrico cas ponit̄ aliam speciem
a frequentatiuis. **U**ñ uideat̄ ne d̄cipiaris in oro
graphia istoz ūboꝝ. q̄ uellico p̄ r ē fr̄. h̄ uellico
per c non ē frequentatiuū. **U**ñ uellicans non po
test esse frequentatiuū. h̄ ut retigi ē alia species a
frequentatiua. ut patet p̄ pr̄stianum in viij li

Uellico as fr̄. .i. frequenter uelle. uide in uellico

Uello lis uelli ul' uulsi uulsum eradicare cor̄p̄.

Uello componitur auello lis remouere. lōge uel
lendo absentare. aduello lis ad se ul' ualde uellere
conuello lis. circūuello lis. diuello lis. prouello is
puello lis. obuello lis. reuello lis. subuello uellic
euello lis. transuello is. **U**ello et eius composita
actiua sunt. Et faciunt p̄eritum uelli et uulsi. sed
uulsi in frequentatione usu est et sup̄imum in sum.

Uellus eius nou ge d̄i ipsū conū ouis uel arie
tis cū pilis. et d̄i a uello is. q̄ olim lane uellere
tur et non ronderent̄. et ipsa etiam lana ul' etiam
flocus lane dicitur uellus. Et corripit lo.

Uelo. a uelum nauis d̄i uelo as aui tegere coo
perire obumbrare. vñ etiam h̄ uelamentū. et hoc
uelū monachaz. **U**elo componitur aduelo uelas
ualde uelare. abuelo las discooperire. conuelo as
duelo as. ualde uelare ul' discooperire. inuelo as
obuelo las obtegere. reuelo as detegere apire uel
manifestare. **U**elo et eius composita actiua sunt
et p̄ducit̄ ue. uel̄ enei v. **U**elera populea uelaf̄

Uelox. a uelū d̄i uelox as. **U**eloxe iuuentus.
ge omnis. et compatur. unde h̄ uelocitas tatis. et

Uelū. a uelo las d̄i h̄ uelū li. q̄ **U**elū ueloz

quasi ala uolantis extenditur et naues uolare fa
cit. vñ uolare et nare reciproca sunt. .i. reciproce u
nū ponitur p̄ alio. q̄ nauis uidetur habere alas
in remis et uelis et auis uidetur habere quasi re
mos et uela in abs. Item inuenit̄ h̄ uelū h̄ qd̄ po
nitur super capita monachaz. et qd̄ in ecclesia ul'
in templis ul' etiam in alijs domibus. Et tūc deri
uatur a uelo las. o. mutata in un. dicit̄ sic. q̄ ob
iectu suo interiora domoz uelat. unde ps̄ in iij li
de denominatiuis dicit̄ q̄ quedam denominatiua
a uelibus deriuantur. o. in un conuēntia. ut uado
uadam. uelo uelū. et p̄ducit̄ p̄mam uelū et uelis
numeri pluralis castis ablatiuis. h̄ uelis ūbum cor̄
ue. unde usus. Si transire uelis manifestas utere
uelis. Item a uelū h̄ et h̄ uelaris et h̄ re. et uelari
us na rium. ad uelū p̄tinens. et h̄ uelare nis. et hoc
uelariū n̄j. .i. uelū ul' locus uelo obūbratus. unde
sic dicebatur quidam locus in teatro ad quem

recipiebantur pueri post ludos. q̄ uelū añ pende
ret ut eſſet ſecretus. Juuenalis. Et pegma et pus
ros inde ad uelana rapros.

Uelut in ueluti exponitur.

Ueluti. a ul et uti conuicione componit̄ uelu
ti. i. quemadmodū. quō. ſicut. ſm pap̄. et cor pul
ūgilius eneid ix. At ueluti pleno lupus inſideat̄
ouili. et q̄nq̄ per apocopam ſit uelut aduſium ſi
militudinis. i. ſicut. quaſi. et eſt. r. finalis littera.

Uena. a uenio nis. d̄ h̄ uena ne. q̄ per eam ſan
guis ueniat ad cor. uel uena dicit̄ quaſi uena. a
uia. q̄ eſt uia ſanguinis. vnde dicit̄ yſid̄. uene dic
te ſunt eo q̄ uie ſunt nantis ſanguinis atq̄ rui
per corpus omne diuifi quibz ueniſa membra irri
gantur. A uena d̄ uenofus ſa ſum. uenis plenus.
et aliq̄n ponitur p̄ turpis. q̄ in macellento uena
turpiter apparet. et comparatur. et p̄ducit̄ ue uena
Sed uenis ſubum corripit̄ ue. vnde uenſus. Dic pu
er uide uenis quo pergis turgide uenis

Uenabulū. a uenoz ars. d̄ hoc uenabulū ſi. q̄
uenatus ſit abile. q̄ ul uenientem aprū accipiat.

Uenabile. a uenoz d̄ h̄ et ſ uenabilis et hoc le. ad ue
nandū abile. plauſibile. et corripit̄ penſ uenabulū

Uenalis. a uenū d̄ h̄ et ſ uena **U**enabilis
liſ et ſ le. res q̄ uenditur ul uendicōm exponitur
Orac̄ in ſecūdo ſi epy. Laudat uenales qui uult ex
dudere merces. vnde uenalis aduſiū. et ſ uena

Uenaticus. a uenū d̄ h̄ et ſ uena **U**enaticus
liſ et ſ le. res q̄ uenditur ul uendicōm exponitur
Orac̄ in ſecūdo ſi epy. Laudat uenales qui uult ex
dudere merces. vnde uenalis aduſiū. et ſ uena

Uenator. a uenoz ars natu. u. in oz. ſit hic uena
tor uenatoris. qui beſtias uenatur et inſequitur.

Uendico. a uendico q̄s. d̄ uendico cas. i. ac
quie ſubum actiū cū ſuis compoſitis ſi qua ha
bet. ſed uindico. i. uolſco. et corripit̄ di

Uendiro. a uendē cupit̄ frequē uendit̄ ſ pap̄

Uendo. a uenū. et do dal componitur uendo dis
uendidi d̄itū tu. vnde ſ uenditor toris. uenditor.

Uenefex. a uenefico cas d̄ h̄ et ſ ue **U**enefex
cas. uenenū facere. vnde ueneficus ca cū p̄l cor
miſcens et faciens uenenū. et ſ et ſ uenefex cas
in eodem ſenſu. p̄p̄a. et uenefici ul ſm aliam li
teram. et ueneficos incantans ſapienter. vnde hoc
ueneficiū oj. tale maleficiū. et p̄ducunt̄ p̄dica a.
ante. f. q̄ uenenum producat̄ ne.

Uenenarius. a uenenū in uenenum eſt.

Ueneno. a uena d̄ h̄ uenenū ni q̄ p̄ uenas eat
non enim nocere p̄t niſi ſanguem tetigert̄ Omne
eniz uenenū frigidum ē Et ideo anima que ignea
et in ſanguē eſt fugit uenenum Et d̄ uenenus q̄
uinas nectens Et ē erſimo. vñ uenenofus ſa ſum
uoneno plenus Et comparatur vñ hoc uenenofus
tatis Et ueneno nas. toxicare. ueneno inſicē vnde
uenenatus ca h̄ et uenenarius ria num. qui facit
uenenum uenenatū eſt in quo mixtū eſt uenenū
ut podio. uenenofum in quo natum ē. ut herba.
ſpens. uenenaria mulier que facit uenenū **U**ene
no componit̄ conueneno nas. deueneno nas. ual
de uenenare ul uenenū auferre. **U**ueneno as in eo
dem ſenſu **U**uueneno nas. ueneno nas actū eſt cū

Ueneo nis ueniū ul **U**enis compoſitis et p̄d̄ ne
uenij p̄ ſinopam. uenium uenire. i. uendi vnde ad
corinth̄ dicit̄ aplūs in p̄ma epla c x Omē qd̄ in
macello uenit. i. uenditur manducato Et eſt ſubū
neutropaffiū. ſicut uapulo exulo et nubo. q̄ ha
bet uocem neutri. et ſignificacōnem paſſiui. ut ue
neo a te. i. uendor Et componitur ex uenus et eo
Et p̄ducit̄ p̄mam ſicut uenū. ſi uenio nis cor̄ ue
in p̄nti. Vnde quidam. letus ſcurra uenit ſua cau
tio eſt bene uenit **U**en Cur miſer iſte uenit. ubi nū
mis ſumina uenit Et ut dicit̄ ps in x li. ueneo ſ
anologiam uenitū deberet facē ſup̄ p̄ quo uenū
maḡ in uſu eſt hoc dicit̄ ps q̄ ſup̄ debēt formari
a preterito ueniū q̄ d̄ndit̄ ab hoc ſubō eo is iui
Sed ſi ſic quero **U**en hoc ſubō ueneo d̄ndit̄ ſi ſup̄
uenū ut dicit̄ priſtianus. Ergo ſubū eſt p̄uo na
turaliter ſuo ſup̄ Ergo uenū non ē de componen
tibz huius ſibi ueneo Et ita ueneo figure ē ſim
plicis. q̄ nō h̄z ex quibus componat̄ **U**en dico
q̄ ueneo ē compoſitū ex uenū et eo ſi nōn ex ue
nū inquantū eſt eius ſupinū. **U**enitur etiam ue
nū omnis ge et in d̄ci. ut res eſt uenū. i. uenalis
et ita eſt de componētibz ſibi illius. **U**enū
eſt ſup̄ eiudem ſibi ut frumentū mittitur uenū
. i. ad uendendū. et ſic uenū eſt figure decompoſi
te. ſi in p̄ma accepōne eſt figure ſimplicis. **U**en
contingit̄ de ſi nōie ſemis nā ſemis ois ge et in d̄ci
ē figure ſimplicis ſi ſi ſemis huius ſemis medi
etas aſſis eſt figure cōpoſite. **U**enitur etiam ſi ue
nū ni. i. uenale ul uendicō. vñ ambroſius. uero

Ueneripeta. a uenus et pe **U**en empro uenitur.
ro componitur ueneripeta te penſ cor̄ ge commu
nis. i. luxurioſus ul luxuſoſa q̄ uenerem potens

Uenerius. a uenū. Et etiam uenerius rea reū in
uenitur. i. luxurioſus. et dicitur a uenus

Ueneroz. a uenus d̄ ueneroz ars ſubū cōmu
ne. adorari. honorari. ul honorare cū ueneracōne
q̄ p̄pter pulchritudinem ſit ſepe ueneracō. vñ ue
nerandus da dū. et ſ et ſ uenerabilis et hoc le.
vnde uenerabiliter aduſium. et hec uenerabilitas
tatis. **U**eneroz cū ſuis compoſitis ſi qua habet cō
mune eſt. et cor̄ penſ ut patet in iſto ſuſu. **U**en
ueneroz decoro. quem pulchrum reddo decoro

Uenetus fuit quidam rex qui condidit duitatē
quaz ex ſuo nomine uenedam nominauit Et p̄t
declinari hec ueneda de. uel hec uenedis oaz. vñ
uenetus ta tum. patrium. penultima correpra

Uenia A uenio nis d̄ hec uenia nie Et ſi prece
dat p̄c̄m̄ idem eſt. qd̄ indulgentia Si non p̄ceſſit
p̄c̄m̄ idem ē qd̄ licentia. vñ orac̄ Scimus et hanc
ueniam petimus q̄ damus q̄ uidiſſim **U**en eel
xxv **U**en des mulieri neq̄ ueniam prodeundi. i. li
cenzaz uel libertatem Et d̄ a uenio q̄ uenia uenit

Ueniale A uenia d̄ h̄ et hec **U**eniale dantis
uenialis et ſ le vnde uenialiter aduſium. et ſ ue
nialitas tanto. quod facile p̄meret̄ ueniam. Et ſci
as q̄ ueniale d̄ tripliat̄ ſciliz ueniale ex genē. ut
ūbum ocioſum. ueniale ex cū. ut qd̄ ex inſirmi
tate ul ignorantia geritur. quod excuſacōnem q̄n
dam h̄z. **U**eniale ex euentu. ſicut culpam p̄ceden
tē mortale confeſſio ſequens ueniale facit ut d̄c̄
ambro. q̄ relinquitur reatus temporalis p̄ne **U**en
cū aug dicit̄ q̄ adam credidit p̄c̄m̄ q̄ ip̄e cōmit
teret ueniale intellige ueniale eſſe ex cū. qd̄ q̄nq̄
ē etiam mortale ſimpliciter **U**eniale p̄t queri q̄n adā
in primo ſtatu potuit peccare uenialiter **U**en dico

q̄ talis erat p̄mi status rectitudo ut supior p̄ ra
cionis deo subiceretur cui subicerentur inferiores
uires quibus subicitur corpus Ita q̄ p̄ma subie
tio erat causa secunde et sic deinceps. manente au
tem cā manet effectus vñ sicut q̄diu homo erat
subditus deo nichil in corpis p̄tibus contingē po
terat contrarium anime Ita etiam itineribus ani
me nichil contingē poterat q̄d racō supior nō or
dinaret in deum Quod autē in deum recte ordi
nātū est. ueniale peccātū non ē et ita ueniale pecca
tū in p̄mo statu contingere non poterat sicut nec
mors nisi p̄us ordo mentis ad deum tollētur. q̄d
sine peccō mortali fieri non potuit. uide in liber
bera berum ¶ Item nota q̄ culpa non p̄t ordina
ri nisi p̄ penam q̄ deus nichil inordinatū relinquit
Et ideo numq̄ culpam sine pena dimittit In s̄b̄s
autē qui dampnantur non p̄t aliqua pena dimit
ti nec aliquis reatus tolli. cū careant caritate per
quā et culpa purgatur et reatus tollitur Et ideo
culpa uenial in eis semp̄ manebit ul' reatus eius
si ante peccātū mortale ueniale dimissum fuisset
q̄tum ad culpam manente reatu racōne subiecti
Et p̄pter h̄ dampnati mortaliter ul' eternaliter de
uenialibus puniuntur sicut etiam sup̄ dixi in pe
na ¶ Item p̄t queri an ueniale possit fieri morta
le Ad hoc dico ut multa uenialia p̄tingant ad q̄
tatem peccati mortalis p̄ se loquendo est impos
sibile. q̄ reatus et macula peccati mortalis in infi
nitū distat ab ea que est uenial. cū peccātū mortale
p̄t infinitū bonū quod ē bonū increatū. p̄ ueni
ale autem peccātū tollatur aliquid creatū ut feruor
caritatis Distancia p̄notata in m̄suratur ex hijs q̄
p̄uant. vni eorū debetur pena eterna. et alteri tē
p̄alis h̄ p̄ actū possibile. cū enim ueniale sit dis
positio ad mortale Ex hoc q̄ aliquis frequenter
uenialiter peccat fit in eo quedam pronitas etiam
ad peccandum mortaliter q̄ro enīz maḡ affusecit
in aliquo ope maḡ sibi placet illud. q̄ signū ha
bitus est delictio opis ut in ij et̄s d̄. Hoc tñ de
necessitate non contingit q̄tumcūq̄ enīz excreseat
pronitas ad peccandum p̄ iteracionem uenialium
semp̄ tamen manet libtas in uoluntate ne in pec
cātū mortale dilabatur Et sic intellige illud q̄d di
cit auḡ sup̄ illud ioh̄ Sic deus dilexit mundū et̄
¶ Minuta inq̄t plura peccā si negligantur occidunt
¶ Minuta sunt gutte que flumina implent. minuta
sunt grana arene. h̄ si multa arena imponatur p̄
mit atq̄ opprimit Hoc facit sentina neglecta q̄d
facit fluctus irruens. paulatim sentina intrat. sed
diu intrando et non exhauriendo mergit nauem.
Item sic intellige illud uitaſti grandia uide ne ob
ruaris arena. Item dicunt doctores q̄ uenialia de
lentur sex modis. i. p̄ dignam eucharistie sumptio
tionem. Item p̄ aque benedictie asperſionem. Item
p̄ elemosinarū largicionem. Item p̄ oracionem p̄
pue dominicam scilicet pater noster. Item p̄ gene
ralem confessionem que fit cotidie in ecclesia ubi
non solū uenialia h̄ etiam mortalia oblita creden
dum est deleri ¶ Item p̄ episcopalem seu sacerdo
talem benedictionem et ego intelligo cū quis ex
istens in caritate facit ul' accipit ista uel eorū aliq̄
cū aliqua contricione et deuocōne. Itē uideē q̄ n̄
solum p̄ ista specialiter numerata h̄ etiam per q̄d
libz bonū opus uenialia deleantur. de p̄dictis sex
nota iſus. Quans corpus aqua tribuens benedictō
sancti. Nec n̄ confessus remouent uenialia puris.

Venit autem aliquis debeat peccare uenialit̄ ne
proximus peccet mortalit̄ suis p̄ salute proximi deus
est in scandalū. Et scias q̄ peccatū ueniale est cū
spiritu sancto. h̄ non a spiritu sancto. sicut dixi in
timor. Item te uolo scire q̄ culpa uenialis in eo q̄
cū gracia decedit post hanc uiam dimittitur per
ignem purgatorij. q̄ pena illa aliquantulū uolū
taria uirtute grade habebit vim expiandi omnes
culpam que simul cum gracia stare potest
Venit. uenies nis facit p̄tentū uenitū uel p̄ sin
copam uenit. Ioh̄ xij c. Quare hoc ungentū non
uenilia. a uenies nis d̄ h̄ ¶ Venit. ccc denarijs
uenilia lie. maris estuacō que ad litus uenit. vñ
uaro. Venilia est unda que ad litus uenit salana
Venies nis ni uentū uenire ¶ que ad litus redit
uisus nos ire. h̄ uadere a nobis ire quo libet. A ue
nio componitur anteuenio nis. i. uenire ante uel
preoccupare. anticipare. Auenio nis. i. uenire ad
vñ aduentu tas sic. Circūuenio nis. circūdare strin
gere. inculpate. conuenio nis. i. congruere ul' dece
re. ut hoc palliū conuenit michi. i. decet. et conue
nire. i. alloqui. ut conuenio uos o iudei. i. alloqr̄
et conuenire. i. adunari. ut isti conuenerunt ibi. et
conuenire. i. simul uenire. et conuenire. i. pacisci.
vñ in math̄. Nonne ex denario conuenisti meū
. i. pactum fecisti. et conueni tibi vñ denariū. Et
conuenire. i. exigere aliquid ab alio. et conuenire
. i. adunare ul' compellere. i. ad causam uocare. ul'
ad placitū. et conuenire. i. inesse. ut albedo conue
nit michi. i. inest. et conuenire. i. assimilan. ut iste
conuenit cui illo in albedine. i. est similis illi. q̄s
significacōnes isti uisus in p̄te indicant. Conuenit
accipitur p̄ pangit et assimilatur. p̄ compellit in
est p̄ coit atq̄ decet. vñ conuenit impersonale et
conueniens. et comparatur. vñ h̄ conuenienda die
Et componit inconueniens. et comparatur. vñ h̄
inconuenientia. uide in conuenio. Item a uenio cō
ponitur deuenio nis deorsum uenire. ul' de uno lo
co ad alium uenire. ul' a deorsum sursum uenire.
¶ Uenio nis. Intervenio nis. intercedere. inter aliq̄s
uenire et mediatorē esse p̄ aliquo orare. vñ h̄
interuentus tuus. intercessio. Inuenio nis. q̄d com
ponitur adinuenio nis. Item uenio componitur.
p̄uenio nis. anteuenire ul' anticipare. p̄occupare.
ul' p̄monstrare et ante inuenire ul' imponere. Per
uenio nis. p̄fecte uenire. p̄uenio nis. p̄cul uel aū
uenire ul' abundare. et crescere pullulare. vñ h̄
p̄uentus tuus. abundantia. Obuenio nis contra ue
nire ul' undiq̄ ul' uenire. Reuenio nis itē ueni
re ul' retro uenire. subuenio nis. succurrere. Venio
et eius composita sunt neutra p̄ter ista quinq̄. aū
uenio. circūuenio. conuenio p̄ alloqui ul' exigere
ul' adunare ul' ad placitū uocare. Inuenio et p̄ue
nio que sunt actiua. et omnia faciūt p̄teritum in
ueni et supinū in uentū. et omnia corripit hanc
sillabam ue in p̄nti. et in hijs que ueniūt a p̄nti.
sed in p̄terito eam p̄ducūt. vñ uisus. Jam uenit
hora ueni mea tu uenias ego ueni. Item scias q̄
uenit aliq̄n est impersonale et requirit genitiuū. et
p̄tinet ad recordacionem non simpliciter h̄ ex adin
iuncto. ut michi uenit in mentem lectionis quam
dixit magister. i. recordor. simpliciter tamen non bñ
dicitur platonis uenit. i. recordor platonis
Veniola le diminutiuum parua uenia
Venoz. a uenio nis dicitur uenoz maris q̄d sepe
mucuntur. p̄ illicere uel decipere. q̄ in uenando se

pe fere decipiuntur. **Vnde** h uenatus. tus. uenatus
et uenatorius narium. **Et** uenaticus ca naticum ue
natorius dicimus ferramentum uel locus uenandi
uenaticum uero carnem et canem. **Venor** componi
tur conuenor naris. **Et** poudit ut **Oracius** in epy
Non ego uentose plebis suffragia uenor

Uenofus sa sum. In uena est

Uenter. **A** uentus dicitur h uenter tris hij uentres
horu uentrius qz uentum concipiat. uel dicitur uenter qz
p totum corpus uice alimenta transmittat. **Et** dif
fert ab alio et utero qz alius e illud receptaculum
quod recipit cibum et in quo sordes sunt et purga
ri solet. vnde et dicitur sic qz abluatur. i. purgetur. **Et**
ipso enim sordes stercore defluunt. uenter uo est q
acceptos cibos digerit et apparet extrinsecus scilicet
pars exterior in qua est pinguedo et prenditur a
pectore usqz ad inguinem et sicut dictum est dicitur
uenter qz per totum corpus uice alimenta transmit
tat uel excipiat uentum. uentus est proprie mulier in
quo concipiunt. et dicitur uentus. qz duplex sit. et ab
utroqz in duas se diuidit partes. uel qz interius im
pletur fetu aquiliculus. ppe porci est et hinc ad
uentrem translatio. et a uenter dicitur uentiosus sa suz
magnum et grossum habens uentrem

Uentilabum. a uentilo las dicitur hoc uentilabum bri
pala uentilandi. et corripit naturaliter penit macis

Uentilo. a uentilo las dicitur hoc uentilabum bri
pala uentilandi. et corripit naturaliter penit macis
cuius uentilabum in manu sua et pmundabit
uentilo. a uentus dicitur uentilo ad **Uentum** suam
aut are. ad uentum dispergere et phere. exquirere
excitare. mustringare. et componit diuentilo las.
diuisis modis uentilare. **Et** est actiuum cum suis com
positis. et corripit si. **Uenual** in pmo li. **Uenilet**
estiuum dignis suadentibus aurum

Uentofus. **A** uentus dicitur uentofus sa sum. uento
plenus uel uento inflatus. uel instabil. uel uolubus
et uane laudis et glorie cupidus. et uentofus a u
in eodem sensu. et comparatur. vnde h uentofitas
uel uentofitas. vnde h uentofa se p quodam uase
ad minuendum sanguinem apto

Uentrale. a uenter dicitur h uentrale lis. fascia uel li
gatura uentris uel cingulum circa uentrem sicut zo
na. sicut libare circa libos. et renale circa renes.
et hic et hoc uentralis et hoc uentrale

Uentriculus li diminutiuum paruus uenter
Uentri loquus qua quum penit correpta. qui de
uentre uel pro uentre uel per uentrem loquitur.

Et componitur a uenter et loquor
Uentrina. a uenter dicitur h uentrina no. bestia que
fit onus circa uentrem. et poudit tri.

Uentulus h. paruus uentus diminutiuum.

Uentuosus h. sum in uentuosus est.

Uentus. a uenio nis dicitur hic uentus si. qz ueniat
uol uentus. qz uolentus sit. et uolente ueniat. no
enim solum arbores h etiam celum et terram maria
qz conturbat. **Hinc** pte queri. **Que** sit radix uenti
et materia ex qua. **Ad** hoc uidet fratres albertus
qz radix uenti est ex uapore qui ascendit de terra
et principium esse eius est ex eo. et materia eius e
uapor talis qui frigidus et siccus est subtilitate sua
aerem transcendens. **Et** cum spissatur frigiditate ae
ris fortit impellit aere. **Hoc** autem scilicet ex h qz qnti
tas uentorum et nubium est h qntitatem uaporis
ascendentis ex terra et aqua qz si multi sunt uapo
res multi sunt uenti. qd autem recipit qntitatem a qn
titate alterius illud materialiter e ex illo. ergo ue
tus materialiter e ex uapore terrestri ad superius

aeris ascendente. **Amplius** uidemus multo dicitur
qz terra multum sicca ex hinc ita qz continuacione qsi
cancet h est puluis discontinuus non eleuatur uen
tus qz uapor continuus ex terra eleuari non potest h
eleuatur tunc uapor humidus ex aquis et facit
pluuiam que postquam terram madefecerit et pul
uerem continuauerit uaporat terram. et tunc uenit
uentus post pluuiam p calorem solis eleuantem
uaporem terre sicum eo qz calor solis ita excitat
eum qz humidum aqueum uincit in eo. h remanet tan
tum eatenus quatenus continuare potest uaporem ele
uatum. uapor ergo ille sic eleuatus est corpus uen
ti et principium status est. et radix prima in qua ra
dicatur esse ipse. et est eius materia. **Et** ideo p
ter motum illius stat uentus et mouetur h qnta
tem uaporis sicci qui phabito modo de terra eleua
tur in multitudine et paucitate. et cum absconditur
et absconditur eleuacio talis uaporis quiescit uen
tus. quiescente autem uento et serenata aura ac
cenditur sol et facit humiditatem occultam sub ter
ra et excitat terram et apert eaz ut humiditas oc
cultata latens in ea possit euaporare p uaporem sic
cum qui est actu calidus et materia humidus et est
uapor aqueus qui tunc ascendit ad aerem. et cum in
aere ei obuiat frigus alteratur in aquam et pluit
et tunc parum ex pluua quiescit uentus eo qz hu
mor pluuiie generat uaporem sicum qui est in a
ere et continuando terram et infrigidando non si
nit eam euaporare terrestrem uaporem qui multi
plicetur in materia uenti. **Et** ideo cessat uentus.
Absconditur enim materia uenti eo qz humectatur
sic et minoratur. ppter illud materia uaporis sic
cum qui e materia uenti qua minorata quiescit uen
tus. **Hic** etiam nota qz h mone uniuersali loquen
do quantum est ex parte efficientis due sunt cause p
hibentes esse uentorum. quorum una est frigus excel
lens. et altera est calor excellens cum siccitate excel
lente. Cum enim calor et frigus excellunt et siccitas
excellens est cum utroqz tunc phibent uaporem as
cendere qui est uenti materia. cuius quidem causa
est. qz frigiditas excellens constringit partes terre.
et siccitas continet eas. nec sinit eas euaporare. qz
aperte non possunt partes. **Omne** autem euaporans ap
tun est. et per eius recessu apto. caliditas autem
consumit et uent plus qz eleuat. **Et** sic siccitas que
est cum caliditate excitat humidum ita qz continua
ri non potest id qd de terra eleuatur. **Et** ideo uapor
non habet materiam que ad supremum aeris ascen
dat. et ideo uentus abscondit et impeditur. **Volo**
etiam te scire qz uenti orientales calidiores sunt
uentis occidentalibus. licet enim uentus sit ex ua
pore frigido et sicco. tamen ex loco in quo oritur
et p quem est status eius acquirit aliquam proprie
tem alterius complexionis. et hoc modo dicimus
qz aquilo est uentus frigidus et siccus. et meredi
es calidus et humidus. et orientalis calidus et sic
cus. et occidentalis frigidus et humidus. **Laterales**
uero uenti habent proprietates principalium remissas. **Et**
aliquid participant qualitates illius uenti uisus quem
habent generacionem. non autem per uiam illam
tantum dicitur orientalis calidior occidentali. sed etiam i
deo qz sol diuicius agit in uaporem orientalis uen
ti qz agit in uaporem uenti occidentalis. licet enim
mora solis quasi semper sit equal ita qz tam diu
ascendit in orientem sicut descendit in occidentem
tamen tripliciter uitutem infundit uapori orienti

Et non nisi simpliciter infundit virtutem suam uapori occidentali In oriente enim primo emittit radium inchoans calorem in eo Et secundo paulatim accessum augere calorem generat Et tertio paulatim corpalem consummat uel consumit eum et trahit eum secum aliquid. Et tunc demum incipit declinare ab eo et tunc remitti incipit calor uaporis In oriente autem uisus nos non ita procedit si uapore uix illuminato statim cadit sol sub habitabilitatem nostram Et maiorem uaporis partem trahit secum Et remanet frigidus et grossus uaporis super orizontem sole non parte et ideo frigidior est uentus Ex dictis autem iam duo parent quorum unus est quod licet uentus orientalis calidior sit uentus occidentalis et subtilior et clarior tamen in mane cum agit in ipsum calidior est et purior et subtilior et clarior quod post meridiem cum sol declinat ab ipso Et tunc incipit uapor frigiditate propria et loci inspissari et turbari Et frigidior reddit uentum. contrario autem de occidentali propter oppositam causam aliter est Quare turbor in mane significat pluuia et in sero serenum Patet etiam ex his quod sol est aliquid causa uentorum aliquod est causa abscissionis eorum uis etiam in nubes Queri potest etiam de duobus modis quibus egreditur uapor non ignitus de nube et qualiter operatur ad guttas magnas. ut dicitur patet quid sit uentus turbinis Ad hoc intelligendum scias quod uapor terreus quando apparet in aere ad superficiem aeris eleuatus est uentus Et quando occultatur in uentre terre facit terre motum Et cum artatur in uentre nubis facit tonitruum et deorsum uentus autem aliquod egreditur de nube non ignitus nec multum expulsus. uentus enim si de nube paulatim sine magna expulsionem egrediatur non facit tonitruum. precipue si sit ex uapore subtili non habente diuisas partes ex frigido multum procedente ipsum Nec ex humido uiscoso continuante eum tunc enim egreditur sine sono. uel cum sincerissimo uis ualde. quando autem non ignitur quid sit cum exsufflatione magna et forti egreditur. tunc unam partem nubis perit ad aliam et facit pres nubis spissas Et ideo cooperatur ad magnas guttas generandas que cadunt tempore tonitruum antequam ueniat pluuia magnitudo autem illius gutte est proportio qua uentus impellit unam partem nubis super aliam in hora quando nubes incipit conueniri in aquam Ille autem effectus uenti est cum primo subtile uaporis induit si in nube sepan incipit a grosso glutinoso et ad quod nubes multum inspissatur per frigus. quod tunc subtile uenti incipit exire de nube et sufflat pres nubis ita quod spissantur et conueniuntur in magnas guttas ualde humidas Si autem aliquis de hoc dubitans obiciat quod aliter esse possit quod uentus sufflatus qui per ipsum quod stat distrahatur uentur pres nubium. et ita prohibere guttas magis facit guttas magis Scias quod iste uentus de quo hic loquimur nullus est predictorum uentorum si est uentus egrediens de nube. et ille non attingit nubem extra se metra. et ideo interiores pres nubis exsufflat super exteriores. et sic inducit spissitudinem in partibus nubis et deijcit nubem et egreditur. quod dum per exsufflata mundat super aliam necesse habet cedere ab ea que si bi fuit prius continua. et sic scinditur suauiter nubes et exit uentus non ignitus. Nunc queramus de uento turbinis et causa eius et quare sit ut multum in estate. Ad hoc dico quod per omnem eundem modum

immediate predictum. sub maioris tamen uoluntate egreditur de nube uentus turbinis. et ille uentus est qui frequenter uidetur in estate in campo tolens inuolucendo paleas et terram et puluerem et alia quedam corpora terrestria. sit enim uentus ille ex hoc quod aperitur nubes una in loco uno et alia in opposito situ ad illam. et illi duo uenti concurrunt in medio et uterque illorum ab altero impellitur et impellitur. non quidem in sublimi sed in terra. sufflatio enim uenti est de sublimi ueniens in terram et super terram repercutitur et eleuatur aliquantulum. cum ergo e nubibus egredientes due fuerint exsufflationes opposite conuenientes in loco ubi terram percucunt. ille due exsufflationes faciunt uentum turbinis eo quod utraque aliam impellit. et impellitur ab ea. et ideo per modum circuli rotundantur et inuolucendo se inuicem ascendunt in altum et trahunt se cum puluerem et corpora minuta que sunt filaria sicut lini stipula et stupra. Est autem diligenter attendendum quod secundum omnium pyreticorum sententiam traditur iste uentus ut multum fieri in estate quando est tempus tonitruum. et ideo etiam signat tonitruum post futura et infra paucos dies et si fortis est turbo forte non precedit tonitruum nisi hora una uel duabus uel in parte unius horae. et si sit in hieme sit tempore niuis et non uehementer. traditur etiam iste uentus esse exiens de nube et non adueniens ab aliqua plaga mundi. sicut alij uenti. propter quod conuincitur scientia eius a quibusdam cum scientia tonitruum quod unam habet causam Et traditur quod in nigra est rotundus et secundum suam uirtutem eleuat et gradat quedam corpora terrestria Causa autem eius est esse eum in estate ut multum est. quod tunc eleuatur nubes aquee includentes in se uapores terrestres. si autem est in hieme tunc est tempore niuis. quod nubes niuosa pluuia habent spiritus aerei. et ideo aliquando generant uentos turbinis quando sunt in situ opposito. causa autem eius quod descendit a nube et non a plaga mundi est. quod uentus qui uenit a plaga mundi fortis esse non potest cum suo opposito propter defectum materie et cause eleuantis. unde si ueniret uentus turbinis a plaga mundi diu duraret. quod diu durat generatio mare saluum uentorum uentus autem turbinis non durat nisi per horam et ideo peccant qui canunt uentum turbinis ex aquilone et austro. cum expressit aristoteles tradat eum descendere de nube. et experimentum confirmat dictum aristotelis quod nos uidemus si uenirent illi uenti ab aquilone et austro. oporteret quod flarent in tota illa regione et non in loco uno unius campi parui nos autem uidemus quod tantum in loco paruo campum fiat uentus turbinis. Ad hoc autem si esset ex aquilone et austro flantibus uel alijs uentis oppositis a plagis oppositis mundi ueniens. flaret in uno loco et ibi inuolueretur nunc autem uidemus quod uentus turbinis mutat locum quamdiu durat. Amplius uidemus uentum turbinis aliquando in aere quieto a uentis in estate Constat ergo quod non causatur a uentis fortibus austro scilicet et ab aquilone flantibus ex opposito situ mundi. sed modo predicto potius egreditur de nubibus

Uentula uenule dimi parua uena
Uentum in uenico nis est Et producit ue
Uentidipirus A piris per compom di h uenudi
piris ri. et h uenudipira. qui uel que uendit pira
Uentudo A uenu et do das com Et cor pi

ponitur uenūdo das dedi. Et cor penū uenūbedi uenūdoare et uenūdatū. unde uenūdatus tā tum.

Venus ueneris fe ge. dea amoris uel pulchritu dinis uel ipsa pulchritudo Et dicit sic a uena id est a sanguine q̄ sanguis pulchritudinem creat et amo rem Et cor penū gentiul. unde ueneris rīa rīum Et uenustus tā tū. pulcher et decens et compatur Et facit ḡtis ueneris. ad diffēdas de ueni impa tiuo. unde dicit ps̄ m̄ vj li. uenus ueneris qd̄ solū pp̄m femininum inuenitur m̄ us desinens cor̄ Et forte ideo sic dēdinatur ne si uenus ueni dice retur dubitacōnem haberet ḡtis cū ueni ūbo im patiuo Significacōnes huius nominis uenus in hoc ūsu continentur Dna. planota. decor. fertur uenus esse libido uide in uesper

Venustus A uenus dicit uenustus tā tū. pulcher de cns Et compatur unde hec uenustus ratis Et ue nustus la lum aliq̄tulum uenustus Et uenustus tā s. i. decorare decusare Et componitur cōuenustus tā s. deuenustus tā s. ualde uenustus uel uenustus auferre Et est actū cū suis compositis fm̄ hucūc

Vepres dicit uenustus sapiens ornatus modest Epistis d̄ geminis fili Cus factus formosus jg. uno abortu alter q̄ legitime natus fuit uocatē

Veprecula a uepres remota o et addita cula fit ueprecula le dimi. ut dicit ps̄ in tercio libro

Vepres pris ul̄ h̄ uepres similit̄ inueniē spina et dicunt spina uepres quasi ui prendentes. unde a uis et prendo dicit uidetur componi uel sit et h̄i. unde quidam. Dicitur hinc uepres quia prenda

Ver. a uero res dicit h̄ uer ueris Quella uestes q̄ uinet. ul̄ q̄ recedente hieme tollit uelitur uel uinet herbis et crūpit in flores. et p̄ducit p̄n̄. vñ om̄s de arte. Vere p̄us tacerant uolucres estate d̄ cadi. Quando autem incipiat uer dicit in estas.

Veraculus a uer per compositōnem dicit ueraculus tā tū. i. uere actus. i. ueris tempore aratus. unde

Veraculus a ū di. prius uerax Queraculus a ū

Veratu tri ge neu. i. olleboz. et dicit a uires q̄ ui res habeat. et p̄d̄ p̄mam h̄ p̄n̄ naturaliter cor̄.

Verax. a ueris dicit uerax cis omnis ge. sincerus simplex. qui frequens et sepe dicit uer. et compa tur. unde h̄ ueracitas ratis. Et est uerax in dicitis sed ueris in factis. pp̄ne loquendo

Verbale. nomen illud qd̄ a uerbo descendit. ut coloro. m̄d̄ color remota o. ut honoro m̄d̄ honoz fm̄ ps̄. et dēdinatur h̄ et h̄ ūbalis et h̄ le. et dicit a ūbum. Et a d̄c̄ ūbali ūbaliter adūbium. uide in scribo et in lector et in spirator. Item de forma cō ne ūbaliū m̄ mentū dicit in fulcimentū. Item de ū balibus desinentibus in bilis. dicit in doobilis

Verbera ne penū p̄ducta. quedam herba cor̄. et c̄ta ueneri per contrarium. Et dicitur uerbera. quasi ueneris uena.

Verboraculum h̄. a. uerbero uerberas. flagellum uerbero as aui atū ūberare. i. p̄cutere flagellare unde h̄ ūber boris. i. p̄cussio. uel flagellū ul̄ impe tus p̄tice librille ul̄ ip̄a p̄tica. unde ūberosus a ū. flagellosus ul̄ cupidus ul̄ impetuosus ul̄ incisus. Item a ūbero h̄ et h̄ ūberalis et h̄ le. qui aptus est ad ūberandū. et compatur. Verbero componi tur cōuero ras. diuero ras. diuisis modis ūbe rando transformare. Et est ūbero actiū cum suis

Verbero om̄s mas. Compositis et corripit bo. ge. qui alii ūberat. ul̄ qui dignus est ūberari. et dicitur a uerbero uerberas

Verbigena ne penū correpta genitus de uerbis

Verbofor sans In ūbum est et producit bo

Verbotenus. due partes sunt et acuitur re sicut dixi in secunda p̄e in tractatu de accentu adūbi ou in c de compositis a uenus

Verbulum h̄ dimi puū ūbum uide in uerbum.

Verbum a ūbero ras dicit hoc ūbum bi. i. fmo. q̄ in eius placōne ūberatur aer. unde et quodas ps̄ oracōnis p̄ excellenciam dicit ūbum q̄ frequen cius in eius placōne ūberatur aer q̄ in placōne alterius p̄tis Item ūbum ponitur p̄ deceptōne Item ūbum. i. dei filius ut ūbum caro factū est. hoc no men ūbum designat quatuor ista Est deceptio ps̄ est filius atq̄ loquela unde ūbosus sa sum. garnu lus nugax Et compatur unde hec ūbositas ratis

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

Verbor for sans. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius sp̄bus. put ē secunda ps̄ oracōnis dictū est in tercia p̄e in c de ūbo

ambidia et inhonestate. qz non habent speciem de
coris sicut alia membra que sunt in pmpu.

Vergilia. a uer dicitur h uigilia lie. stella ul signu qd
dicitur pleias. et dicuntur pleiades uigilie. qz uere o
riantur et ueruent et splendeant

Vergiro tas fre. i. frequenter uertere. et cor gi.

Vergo gis sum si uigere. i. declinare ul infundere.
ul uisare. unde uigiro tas. et uiso tas fre. **Vergo** co
ponitur coniugo gis si sum. infundere. **Vergo** et e
ius composita actiua sunt licet sepe ponant in ab
soluca et passiuu significacione. ut uigit. i. inclinat
et faciunt preteritum in si et supinum in sum

Veridicus ca cu penl cor. i. uera dicens. et com
ponitur a uerus ra num et dico dicitur dixi

Veritas a uerus ul a geniuo uen addita ras.
fit h ueritas ratio scilicet p quam manent immutata
ta que sunt ul fuerunt ul que futura sunt. uel q
dicuntur ul que dicta sunt ul dicuntur. Itz pr ue
ritas declinari adiectiue ueritas ra tu accusato. ue
ritas. ueritas ueritas. uide in ueritas. Et scias qz e
ueritas increata. de qua dicit ihesus christus in e
uangelio iohannis. Ego sum uia ueritas et uita.
Item est ueritas creata. que est triplex. scilicet ueri
tas uite. doctrine. iusticie. de hac triplex ueritate in
relligitur qd dicit greg in eze. Si de ueritate scanda
lu sumitur ueritas pmititur nasci scandalu qz ue
ritas relinquat. sicut dixi in scandalu. et dicit ue
ritas quasi uera entitas. et est ethi. et ut dicit an
selmus. ueritas est rectitudo sola mente perceptibi
lis. fm uo aug. **Veritas** est qua ostenditur id qd
est. Item aug. **Veritas** est id qd est. Item ueritas est
adequatio rei et intellectus. uide in ueritas

Veritas a ueror ris ueritu dicit ueritas ra tu.
i. uerecundatus. timens. et facit accu plural ue
ritas ra. et hec ueritas declinatur substantiue.
et tunc descendit a uerus. et cor penul ueritas et
ueritas siue sit adiectiuu siue substantiuu. iob xxx
xij. **Veritas** sum indicare nobis scienciam meam
inuenitur etiam in ueritas

Uermiculatus ra tu. i. distinctus. et uariatus. et
est tractum a umiculis. qz rodentes ligna aratum
culas ibi faciunt uarias et distinctas et qz in mo
dum linee circuducunt. sic etiam aurifabri faciunt
ptractiones uarias in metallis. unde in pmo can
Ourenulas aureas faciemus tibi umiculatas ar
gento. glo. i. distinctas et uariatas. Alia uo trans
latio habet similitudines aurifabri. faciemus tibi
cu distinctionibus argenti. uel a umiculo colo
re dicitur umiculatus. qz color ille tincturam uari
at et ab alijs distinguit. Item umiculatus pr dicitur

Umiculus a umis. **Umiculus** i. exaratus
dicitur h umiculus li dimi penl cor. unde umiculatus
sa sum Et comparatur Et umiculo las. scaturire ad
modum umiu effluere Et h umiculu In secudo
autem regu c xxxij dicitur Dauid sedens in cathedra
sapientissimus princeps inter tres. Itz est quasi te
nerrimus ligni umiculus ubi dicit magister in
hystorie Comparatur dauid umiculo ligni qui te
redo ul terebella dicitur qz mollis lignu duu pforat
dum tangitur nichil mollius illo qm uero tangit
nichil durius Sic dauid in pssuris. et domi et cir
ca subiectos mansuetos fuit ceteris In trono et
contra hostes nullus eo acucior Et commendat
hic dauid in tribus in sapientia humilitate et for
titudine Item umiculus dicitur rubeus color nra gca co
tu nos rubeu su umiculu dicitur e omz umiculus

tinctura ex filuostribus frondibus in qua lana n
gitur que umiculu appellat uide et in coctus Itz
dicit pap umiculu tinctura ad similitudine umis

Uermis a uerro no dicitur h umis huius umis Et
sunt umes aut terre ut scorpio. aut aque ut sang
uifuga. aut aeris ut aranea. aut frondi ut eruca
aut ligno ut tereedo. aut uesti mtoz ut tinea aut
carnium ut emigraneus. lumbricus. ascaris. casti.
pediculi. pulices. lentes. tarmus. ricinus. uiria. ni
mex Et dicitur umis a uerendo qz non ut spens apis
passibus h squama uisibus repit qz non est illi
spine rigor sed in directu corpusculi sui pres gda
tim porrigendo contractas. contrahendo porrectas
motu explicat. sicqz agitatus uerendo plabitur ul
dicitur umis quasi uerens qz in uere exeat Et gignit
umis sine ullo concubitu licet qnqz de ouis nas
catur ut qnqz scorpio uide edam in reptile

Uerna a uerno nas dicitur h et hec uerna ne. famu
lus pulcher ficiens qz uinat in domo militum scu
diuitu pudritudine uestium Et hinc h et h unu
la le. Et h et h unacula le dimi. Et h unaculus et
hec la. i. famula et ppe in domo nata uel nutrita
In xliij c gen dicitur qz abraham nauit expeditos
unaculos suos cccxvij et cor penl unaculus uide

Uernaculus In uerna uide **Uernaculus**

Uernalis In uernus est

Uerno A unis dicitur uno nas nau. i. daveri splen
dere delectari florere sic in uere. unde uinans ge om
et cpa vñ unanter adubius et hec unancia de

Uernula simile dimi. In uerna est

Uernus a uer dicitur unis na num. ad uer pneni
uel clarus splendidus seclabil unde unis dies u
num tempus ecel l In diebus unis Et hinc h et
hec unalis et hoc le in eodem sensu et pducit na

Uerositas a uerus dicitur uerosus sa sum unde h uo
religio tatis. i. ueritas

Uerpus dicitur qz uerens podicem uide in digitus

Uerres A ueres dicitur h uerres huius uernis. por
cus cu testiculis qz magnas uires habeat unde uer
rinus na num penl pd Item uerres. pium nomen
cuiusdam vn similiter uerinus na num penl pd et
hec uerine nau quidam lib que ticus fecit contra

Uerriculum li illud quo domus purga **Uerrem**

tur ul qdam genus retis ul nauis piscatorio Et

Uerrinus na nau In uerres uide **Uer** a uerro ris

Uerrito tas fre. i. frequenter uertere et cor n.

Uerro ris o in i uerri et ro in sum uersum et e

uertere trahere ul tergere purgare radere scopere.

Et componitur conuero no n. i. euertere. extra u

tere reuere. et est actiuu cu suis compositis. et fa

ot prentu in ri. et sup in sum. et ut dicit ps in po

majois. R transit in s in uerros uersus

Ueruca a uerro ris. dicitur h ueruca ce. pustula car

nem si perexcedens. que et porrum dicit. et pon

tur qnqz p quodam ueliculo. unde umiculus sa

sum. umiculus plenus. tuberosus ul molis incoptus

Uerficulus uerficuli. dimi paruus uersus

Uerificor a uersus et faco componit uerificor

canis. uerificatus uerificari. i. uisus facere. unde hic

uerificator. uerificatorius na nu. et h et h uerificabi

lis et h le. et uerificus ca cu. Et cor penl uerificor.

Uersilis a uro tis dicitur hic et h uersus et h le penl

conrepta. facilis ad uertendum

Uersipellis a uro et pellis componit h et h uer

sipellis Et h le. i. astutus. subdulus. maliciosus. de

ceptos. qz in diuisa uultu et mentem uertat. uel qz

du diuisis tempit modis in varias pelles se transfert. puer. xxxj. et pferit mendacia uersipellis

Uersio tas. i. frequenter uersare. et corripit. **Uersio** tas. i. frequenter uersare. ul' frequenter uersare. ul' frequenter uersare. Nam est frequentatiuū dicitur triū uerborū que faciunt sup' in usum su.

Uersum est sup' triū uerborū. scilicet **Uide** in usum de uigo gis u' i' usum. et de uro tis i' usum. et de uro ris ri usum. unde uersus. **Uero** facit usum uero uerigo q' uersum. **Uerz** a uerzo dicitur hic uersus sus.

actus ul' passio uerandi. et uersus qui constat ex orationibus usq' ad distinctionem. et ipsa distinctio. et uersus qui constat ex pedibus. et dicitur a uerzo. q' tam diu debet uerzi quousq' recte constituitur. ul' q' sibi p'fixo termino ultra non p'greditur s' reuertitur. ul' sic uersus a uulgo sunt uocati. q' scribebant antiqui sic terra azatur. a sinistra enim ad dexteram p'mum deducebant stilū. deinde conuertebant ab inferiore rursus ad dexteram. Item uersus inuenit p' ordine. unde legitur in iij li reg e vij. Septena usum ueracula. Item a uro usus sa sum. et ponitur sepe p' adu'bio q'litatis ul' loci et constructi cū accō. ut usus uel usum ciuitatem. uel illum. ul' potius est p'positio q' regit casum s' donatum. Item usus sa sum p' descendere a uerigo gis. et a uero tis et tūc sapit significaciones p' dicit

Uersutus. a uero tis dicitur uersutus. **Uerz** uerborū ta tū penl' p' dicitur. astutus. contortus. subdolos. de cetero maliciosus. q' eius mens in quolibet actu ad quamlibet fraudem uertitur. et comparatur. vñ hec uersutia dicitur. astucia. torta sententia. deceptio.

Uerebra. a uerzo ul' dicitur h' uerebra bre. uerebre sunt summe ossiū pres nōdig grossiorib' conglobate. scilicet ipse iuncture ossiū. q' ad inflexionem membrorū uertuntur. unde sepe cado dicitur uerebra q' uertitur. et corripit te naturaliter

Uertex. a uerzo tis dicitur h' uertex tūc ea ps capi tis qua capilli colliguntur et ad quam cecilianus uertitur. scilicet postrema ul' summa. Et nota q' uertex sepe accipitur pro uertigo. et q' antiqui dicebant uertex et uertigo. Sapiencie xij. lignū curuū et uertibus plenū. Item uertex aliqñ ponitur pro toto capite. et corripit penl' geniū. et desinit in ex

Uertibulum. a uro tis dicitur uertibulum. dicitur h' uertibulum li penl' correpta. idem q' uerebra ul' illud instrumentū cū quo carbones uertuntur

Uerticosus. a uertex dicitur uerticosus. **Uer** in fornace sa. i. sup' ul' cuius capilli in uince congruunt

Uertigo. a uero tis dicitur h' uertigo ginis. globus. conuolutio. conuolutio. q' fit a terra in uento. et in capite a morbo. unde uertiginosus nea neū. et uertiginosus sa sum. sicut qui uertiginem capitis patitur. et inuenitur aliqñ uertex p' uertigine. Itē antiqui dicebant uertex et uertigo s' h'ugudonem. p' hō autem in iij ethi. dicitur. uertigo est. quodenscū q' uentus surgit et terram in circuitu mittit. sic et in uice hominis azerie et uene. uentositatem ex resoluta humectacōne gignit. et in oculis girū faciunt. unde et uertigo nūcupata est. Et p' dicitur penl' nominantur uertigo. uide in uertex

Uerzo tis ti uersum uertere. i. pmutare transmutare. a quo componitur. **Auerzo** tis. **Aduerzo** tis. **Animaduerzo** tis. **Anteuerzo** tis rere. i. p'intelligē. p' cognoscē. **Conuerzo** tis. **Circūuerzo** tis. circūquas uertere. ul' in giro uertere. **Deuerzo** tis. deorsum uel de uno loco ad aliū uertere. **rumouere**. **Diuerzo** tis. se

cedere. ire ul' uariare. ul' diuidere. quasi diuisis modis uertere. unde diuiso sas. **re**. **Euero** tis. destrue uel extra uertere uel ualde uertere. **Perueto** tis. destruerē. ad malū uertere. p' sum facere. **Puerto** tis. p'uenire. p'terire. transire. et p'uenire tōns. deponens in eodem sensu. **Obuerzo** tis. i. contra uertere **Reuerzo** tis. retro uertere. uel redire. q' antiqui dicebant reueto tis. **Subuerzo** tis. destrue quasi que subitus sunt uertere. et econiiso ul' decipere. seducē transuerzo tis. ultra uertere ul' ad aliud uertere. obliquare. unde transiis sa sum. **Uerzo** et eius composita. faciūt p'entū in ti. et supinū in sum. sicut uerigo. et uero. unde quidam. **Uerzo** facit usum uro uigo quocq' usum. Item uro et eius composita in o omnia sunt actiua. p'ter diuerso p' secōdē. et re uero fm antiquos que sunt neutra. In o autem omnia sunt passiva p'ter auctōr p' sperere. et reū

Uertinus. a uro tis dicitur que sunt deponenda dicitur utinus ni mas ge. deus mercatorū. a uerendis mercibus et ponitur sepe p' foro. orat uertinum tanū q' liber spectare uidens. Item utinus dicitur deus p'ncipiorū ul' anni ul' diei. ul' alterius rei. et dicitur sic a uerendis annis ul' diebus. et sepe ponitur

Uerū. a uerzo a u' dicitur pro ipso anno uel die dicitur hoc uerū indeclinabile in singulari numero. S' in plurali. h' uerua uerū ueribus irregulariter sicut combus. h' fm usum facit in ubus ueribus. et est uerū instrumentū ferreū ul' ligneum quo car

Ueruetinus na nū in iuex est. **Uer** assantur. **Uerux**. a uires h' iuex uerz dicitur. anes. q' ouibus ceteris sit foroz. ul' dicitur sic q' sit foroz. ul' dicitur sic. q' sit uir. i. masculus. ul' q' uimem habeat in capite. qui eū arietare facit. unde uertinus na nū et ut dicit p' in v li e. ubi agit de desinentibus in ex iuex cuius final' sillaba naturaliter p'ducitur mas ge est. et hec est causa quare in gō penl' p'ducitur. unde in auroa dicitur. **Victima** iuex sig

Uerū ra rum. i. non fal' **Uer** natur que datur are sus. cetus. componitur ueridicus ca cū. ueridicus ca cū. ueriloquus qua quū. vñ ueriloquū. Et nota q' uero ponit' sepe p' conuictione copulatiua et sepe p' affirmatiua. i. certe. et sepe p' expletua Item uer sepe ponitur p' sed. ul' p' certe. Item uerū. i. certe. et est compositū. ul' sunt due partes posite p' una. et p'ducit p'mam uerū. unde p' p'et **Aura** uia est uere que ducit ad atria uire. **Verus** amor xpi uera est custodia legis. Et scias q' dicit ambrosius. **Omne** uerū a quocumq' dicitur a spiritu sancto est. uide in ueritas

Uerutus in uerutus uide. **Uerutulus** In uerutus uide **Uerutus** **Auerz** dicitur uerutus sa tū. i. uerū armatus penl' p' dicitur Item h' uerutus ti dicitur quoddam genus p'li vñ uerutulus li dimi **Uerutatus** ca tū. uer **Uelanus** sanus componit' cū **Uer** armatus ue q' est sine et dicitur uelanus na nū quasi sine sanitate animi et comparatur vñ uelania nig. i. insania

Uescor ceris uesci. i. comedē ul' uti **Uer** p' dicitur sa **Uer** et componitur conuescor ceris uescor ceris Et d' deponens uescor cū suis compositis. et caret sup' fm usum et eadē supplecōne preteriti debent tamen facere uescitum penul' correpta

Uesculentus **A** uescus et lenus dicitur uesculentus ca tū delicis et uescis plenus **Uer** comparatur unde hec uesculencia dicitur deliciaz uel uescorū copia **Uesculus** In uescus uide

P

Uescus a uescor ceris dicitur uescus ca cui .i. comesti-
bilibus ad uescendum abilis uescibilis. uel uescus ca
cui .i. deliciosus gracilis Et uesculus la lum dimi.
uel uesca componitur a uo qd est sine et esca In
de uesca quelibet pua comestibilia quasi no esca
uel quasi uelud esca .i. parua esca

Uesica quasi uas aque dicitur quoddam intestinum
ubi colligitur urina sicut in uentre cibus unde di-
cit p sio uesica dicitur quasi uas aque qd sicut uas a
qua Ita de renibus urina collecta repletur et hu-
more distenditur cuius usus in uolucibus no he-
tur Item uesica dicitur eleuaco et mliaco cutis qd simi-
liter plena e aquosi humoris unde exod x erunt
in iumentis et hominibus ulcera et uesice turgen-
tes Et pd pnt Orae in pmo smonuz Nam diplo-
sa sonat qd tum uesica pcedit Et dicit uesica a uas
uasis quasi uas aque uel uesica qd uasis qd auis
ibi colligit grana quasi in uase Et e etimologia
et scribitur per unum s sine e unde dicitur pro

Uesicula A uesica dicitur Ferri sicut resina casta
hec uesicula le dimi pua uesica Item uesicula dicitur il-
la tenuis pellicula uesice formam hns que e in
gutturis auis in qua cibaria congregantur de qua
dicit leuif i uesiculas uo gutturus et plumas pnoet

Uespa pe animal e exiguum uolante aculeis ue-
nensum que asinor canibus putridis nasci dicitur
Et componitur uespa a ui et pero tis. uel pavo ad
qd in pnt uel uim paret. Est ergo animal uolati-
le ualde uolentiu. vñ h uespariu ni. nidus uesparuz

Uespeho. spolio componit cu uesit. et dicitur h
uespolio onis sepulcoru uiolaroz. scz qui mortuos
expohat. uel componit a uiolo las et sepulcu. uel
a uesho is. qd uiolat sepulcu. et sepulcu uesit uesit

Uespera. a uespa uel uespa dicitur h uespa n et h uespa
pens et hec uesperugo gnis Et nota qd h uespa
nis. et h hesperus ni. et h uesper nis et uesper ni
et hec uesperugo gnis. nomina sunt unius et eius-
dem stelle. que in nocte post solem apparet et in
mane ante solem. unde in mane ante solem dicitur
lucifer uel fosforos. et dicunt quidam qd h non pnt
esse in eodem tempore qd eadem stella in sero seq-
tur solem et in mane pcedat. h h conngit in diu-
sis temporibus. Alij autem dicunt qd mercurius
et uenus cu sint satellites sol qñoz sunt ita dispo-
siti qd uenus pcedat solem et mercurius sequitur
uel eoniso. et tunc una illaz stellaz scilicet illa qd
sequitur solem uidetur in sero post solem. illa que
pcedit in mane uisetur ante solem. sed qd ille duo
stelle sunt consimiles in splendore et quantitate cre-
ditur qd eadem stella sit et in sero post solem. et
in mane ante solem. Alcius autem philosophan-
tibus placuit qd una et eadem stella sit uenus. sci-
licet que in sero sequitur solem et in mane pce-
dit et in eodem tempore anni. est enim alciol so-
le cu ergo contingit qd insinul ueniunt ad occasuz
qd uenus est alciol diuicius uidetur in sero qd sol.

Eadem ratione et citius uidetur in mane quous eoz
cito motu discurrant. et ad hoc ostendendū satis
familiarē inducit exemplū. Nam citius uidemus
ascendēda remota qd propinqua. et diuicius uide-
mus descendēda remota qd propinqua. quamuis
equo et pari motu incedant. dicitur ergo uenus
in sero hesperus. et uesperus. et uesper et uesperu-
go in mane lucifer uel fosforos.

Uespera. ab hespera et hesperus subtracta h. et
loco illius u consonantem ponentes dicitur hec

uespera re. et h uesperus ni. uespera idem qd hes-
pera. scilicet tempus horarū qd est inter diem et noc-
tem uel inter noctem et diem et huiusmodi gñis
ponitur aduerialiter. in euangelio mathei. uespere
autem sabbati. et signat in tempore et ad ipm fir-
relaco p que nominaliter positum qd sequitur qd
lucesse in pma sabbati. sicut ad h nomen romam
positū aduerialiter fit consimil relaco. Cū dicitur ille
uadit romam que est caput mundi. et fit relaco
ad nomen ita posituz non ex eo qd ponitur adu-
erialiter. sed ex eo qd est nomen et quandam vim
nominis ibi retinet. Item uespera et uesperus diu-
sicia sunt. aliud enim signant in singulari qd in
plurali. Nam hec uespere uesperaz significat illud
tempus in quo cantatur illud officiu. huj uesperu
uesperoz illud officiu. uesperu liquidem cantant
h uespere pulsantur. vñ vñsus. R i rox cantant. re-
raz timpana pulsant. Quidam tamen non disting-
unt inter uesperas et uesperos qd ad officiu
Item a uespera uel uesperus dicitur h uesperu ni. obscu-
ritas que fit ex interposicione nubiu inter nos et
solem et lunam quacūqz hora diei. uel noctis. et
et h uespē uel h uesper nis qd signat horam qua
sol incipit declinare ad occasum. et durat usqz ad
crepusculū. et uesperu dñis inuenitur positus adu-
erialiter sicut fori ut dicit ps in xv li. ubi agit de
adiubijs. et h uespere in dēdi. p hora pulsandi. et
licet h uocabula indistincta sint tamē consimilū
tur sepe apud autores et p se inuicem posita inue-
ntur

Uesperasco dicitur in uespero ras est. Cuius
Uespero. a uespera re dicitur uespero ras. uesperu fa-
cere. ubi excepte actionis soli deo conueniens
Item uesperasco dicitur incho. uesper incipit sero fit.
Et componit aduespero ras. vñ aduesperasco dicitur
incho. Et sunt omnia ista uerba excepte actionis
soli deo conuenientia. pnt tamen dicitur. dies aduesper-
rat uel aduesperascit. i. tendit uel incipit tendē ad
uesperam. Et aduesperascit impersonaliter. i. ues-
pera appropinquare incipit

Uespa. a uespera dicitur h uespera re. deus illius
horz que est inter diem et noctem. unde uesperu
nis na nū. et h uesperina ne. i. cna in sero in ues-
pera. et pducit penl uesperinus cū habeat t a suo
pmitiuo. Nam si non haberet t suū pmitiuū cor-
porelliuū pel. ut erat crastinus homo homotinus
In gñis dicitur. Est uespera dea dicitur et hesperus alit

Uesperilio. a uespere uel a uespera dicitur h uespa
nilio onis pmissu generis. auis in uespē uolans
auis lucifuga muni similis. De hac aue dicit basi-
lius in viij omelia exameron. uesperiliones non
minus quadrupes sunt qd pennati. quas eozam
solas ex aibus omnibus dentes habere conitat
et catulos pcreare feruntur. et in aere nō plumis
h quadam membrana pellicia uti. est etiam illuz
inter se magna dilectio p naturam. Nam uelut se-
re quedam piscarone de alterius herent uesibus
qd in hominibus uidemus utiqz non facile pueni-
re. quoz non nulli sepai ab alioz consuetudinibus
singularitate et solitudine delectantur. Et scias qd
boet in iij consol dicit. Nequeunt mali oculos ce-
nebris asuetos ad lucem pspicue uentatis atrollē
similes aibus sunt quaz intuitū nox illuminat
dies cecat. Item intellectus noster ita se habet ad
manifestissima nature sicut oculus noctis uel ues-
perilione ad lucem solis. uide in noctua

Uesperinus na num. in uespera uide.

Uesperugo ginis In uesper exponitur
esperu ti. locus ubi uespe abundant Et dic-
tur a uespa. et pducit penultimam
Uespula le diminutivum. parua uespa
Uesta. a uestio tis. s2 hec uestia te. quedam dea
paganou. scilicet terra que uestiatur herbis ul' uari-
is alijs rebus. vel uestia componitur. a ui et stan-
do qz sua ui stet. unde s2 et s2 uestabis et hoc le. et
ut dicitur de ueste seruiebant uirgines
Uestianus. a uestis dicitur s2 ueitrianus iij. qui
pelt uestibus. et s2 uestianu iij locus ubi uestes
reponuntur ul' ubi induuntur. et fact uocatus uesti-
tiane us in e. Si autem sit ppum nomen fact uo-
caturum in 3 uestian. ut uestianus remota us fit
Uestibulum. a uestia dea dicit s2 uesti **U**estiani-
bulum li pnt cor scilicet extenoz ps domus sicut
est porticus qz e ueste consecratu uel qz uestibu-
lu pnt fuit foni in tēplo deo ueste ul' qz in illa pte
tēpli solz esse ymago eius qsi ueste sedibulu ul' qz
si ueste stabulu ul' s2 a uestio qz uestiat domu ul'
ppe sic s2 porticus in qua uestimur uel componi-
tur a ue qd est sine et ito. quasi sine statione qz
introcuntes non stant in illa pte neqz morantur
sed transeunt in interiorē prem domus
Uestigiū a uestis et ago componit hoc uestigi-
um gij. signū pedis pma planta expsum sic dic-
tum. qz uie pcurantem uestigijs uestigentur. i.
agnoscantur. unde et sepe uestigiū d2 signū. Vñ
uestigio as. uestigijs inquirere. et p sincepam uesti-
gias. inquirere. explorare. Et dr uestigare qua-
si uestem agere. et uestigiū quasi uestis actio. qz
cū inuis uicites pedibus mouemus. et componit
inuestigo gas. inquirere. et est actiū uestigo cū
omnibus suis compositis. et pducit s2. unde tho-
odulus **U**estigant pms uestigant gmata cadmus
Uestigo gas. in uestigium uide.
Uestio tis tui titū tire. i. induē unde s2 uestitus
tus tur Et intelligitur lacus cultus qz uestitus.
Item habitus ad naturam pnt et cultus ad homi-
nes uestio componitur conuestio tis. deuestio tis
uestes auferre et e contrariuz ad inuestio Inuestio
tis reuestio tis Et est actū cū suis compositis
Itē a uestio d2 s2 uestis huius tis Et facit actūs
sing in em uel in im uestem ul' uestim et abltūs
sing in e et in i ueste ul' uesti Et gētō pluralis in
ium bay uestium Et actūs pluralis in es et in is
has uestes uel uestis De ornatu uestium dixi in
oratio **U**ic pnt quē an cōueniat religiof uilibus
uestibus uti Ad hoc e dñdum qz sicut aug dicit
in iij de doctrina xpiana In omnibus extenozibz
rebus non usus reu s2 libido uentis in culpa e ad
quam discernendam attendendum est qz habitus
uilib et incultus dupliciter pnt considari uno modo
pnt e signum quoddam dispōnis ul' status hu-
mani qz ut d2 eccl ix Amictus hominis annūciat
de eo Et s2 s2 uilitas habitus est qñqz signū tristi-
cie unde et homines in tristitia exñres solent uili-
oribus uestibus uti sicut ecomiso in tempe solen-
nitatis et gaudij utuntur cultioribus uestimentis
unde et penitentes uilibus uestimentis induunt
ut p3 Jone iij Et in iij reg de achaz qui induit a
hoo carnem suam Quōqz est signum contemptus
diuiciay et mūdani fastus Vñ iero. dicit ad rusti-
cum monachū. fordes uestium candidē mentis in-
dicia sunt uilis tunica seculi contemptū pbat dū
taxat ne animus tumeat. ne habitus sermoqz dis-

sentiant Et s2 utiqz hoz competit religiof uilitas
uestium qz religio est status pñie et contemptus
mūdane glorie Sed qz aliquis uelit s2 alijs sig-
nare contingit ppter tria vno mō ad humiliacio-
nem sui Sicut emz in splendore uestium animus
hominis eleuatur Ita ex humilitate uestium hu-
miliatur unde habetur iij reg xxj e de achaz qui
carnem suam alio induit Dixit dñs ad heliam
Nonne uidisti achaz humiliatu coram me **U**lio
modo ppter exemplum alioz unde sup illud ma-
thoi iij habebat uestimentū de pilis cameloz r2.
dicit glo. qui pñiam pducit habitus pñie pnt
dit Terzio modo ppter inanem gloriam sicut aug
dicit qz in ipis sordibus lurosis pnt esse iactanda.
Et ieronim ad nepocianū loquens de uestibus ui-
libus que defruntur ppter humanam gloriam
dicit uestes pallas eque uita ut candidas **U**matius
et sordes pan mō fugiendi sunt qz alioz delicias.
alioz gloriam redolet **U**obus ergo pms modis
laudabile e abiectione uestibus uti. tercio modo est
uiciosum **U**lio autē modo pnt considerari habitus
uilib et incultus fm qz pcedit ex auaricia ul' ne-
gigētia et sic etiam ad uicium pntz Item scias
qz aristoteles dicit in iij etz qz supabundancia et
mordinatus defectus ad iactandam pertinet
Uestipica ce. pnt cor. mulier que uestes plicat
Uestitus tus. in uestio est. Et uestitus tu tū eccl
Uestillus la lū. i. uetulus a uetus d2 **U**am dicit
Ueternus. A uetus d2 ueternus na nū. senex.
deceptus. emertus. sicut sunt milites qui in usu
pnt non sunt post multos milicie labores.
Ueterraz. a uetere ras d2 s2 ueterraz uilis. in
malis inueniendis et statuendis pferens. qz sit
multi et uetens usus in malicia insidiator callidus
Ueternus in ueternum est
Ueternū. a uetus d2 s2 ueternū ni. quedam infir-
mitas que facit homines diu languere et pigrescere
et iuuenem uidet senem. et ponitur sepe p pigri-
cia. uel etiam d2 sic quilibet infirmitas quā hnt
ueteres ex consuetudo. sicut est obliuio. gūitas. gut-
tositas vñ oia in epy. cur me funesco. pperant acē
uetero Et inde ueternus na num et ueternus.
sa sum qui ralem morbum patitur annosus uetus
Aug in Job in omel de nupcijs quid dicit spens
ueterosē Terent in eunuc s2 e metus uetus ueter-
nosus senex Et distingue sic. uetus est conuicij qsi
contemptibil. ueternus ex morbo. senex etate.
Et e reuēcie In greē autem ponuntur isti uerfus
Quod ueten puer similem facit esse ueternum
Dicat qui patur dicatur quisqz ueternus. pnt eccl
am ueternus dicit a uetus fm ps
Uetere ras rari d2 a uetus Et e ueterary anti-
quare senere Et e absolutū licet inueniatur tran-
situs positū. ut ueterrari capam meam In de uete-
rasco cis incho uetere componitur conuetero ras
inuetere ras. ps. Inueterani inter omīs inimicos
meos **U**etere neutz e cū suis compo. Et corripit
te Item a uetere ueteratus ta tum. antiquus
Ueterosus a uetus dicitur ueterosus sa sum id
est uetustus uel uetustate plenus
Uetitus tu. i. phibitus a ueto ras et cor pnt
vñ pper Non iustis uetitis abstinuiffe sac e uide
Ueto ras tui hnt rare. i. phibē **U** qz **U** in ueto.
componitur uetere euito Et est actū uero cū suis
compo Et facit pntū in tui et sup in hnt et cor
ue Quis de remed Quēciam attendas uida irr.

tas q̄ uetando Inuenitur etiam apud antiquos
uetatus Vnde in actibus xvj a uetati sunt a spū
sancto loqui uerbum in asia

Uetus a uero ras dr uetus teris ge omnis. q̄
antiqui dicebant ueter ra rum et compaſ uetior
ueterimus Et dr uetus a uero q̄ talium ē phibē
a delictis Et cōponitur ſp̄uetus. i. ualde uetus et
puetus. i. ualde uetus uide in ueremum et cor uo

Uetus ta tū. i. antiquus Et cōpaſ hoz simus
Et iob in xv Multo uetustiores ſp̄ patres tui Et
dr a uetus vnde dicit ps in iij. li. uetus assumpta
tus fit uetustus Et cōponit ſp̄uetustus et puetus

Uexillarius in uexillū ē **U**etus ualde uetustus
Uexillifer ra rum penul correpta ferens uexil
lum Et componitur a uexillum et fero

Uexillum a uellum quasi p̄ diminutionem Et
dr hoc uexillum li q̄si uellulum vno uexillarius
ria rum ad uexillum ptinens ul uexillum ptans
Et debz pferri uexillum et auxiliuz sicut dr aux
it q̄si sonobuoz ll. tamen p̄dote pferunt auxili
um et uexilluz ac si scribentur p̄ s sicut pferunt
desiderium consilium. vnde uexilla regis p̄deunt
debet pferri uexilla p̄ x ut illuxit uexit uinxit

Uexo a uexo his dr uexo as au are **U**unxit.
.i. p̄tare molestare turbare Et est actiuū cū suis

Uguo cionis pp̄um nomen **U**co po si qua hz
uin Et dr uguo. i. terra bona non tm p̄ntibus
h̄ eadā futuris multa enim utiba scripta postorio
reliquit uel uguo q̄si uiguo. i. uirens terra nō

Uia a uexo is dr h̄ **U**olum sibi h̄ eadā alijs
uia uie q̄ p̄ eam aliquid p̄atur. uel uia q̄si
uehicula. et est pp̄o uia qua p̄t ire uehiculū. vno
et sic dicitur ab incurſu uehiculoz. et est nouem
podū. et capit duos actus. ut p̄ contrariū uenien
cia iumenta transire possunt. vnde h̄ et h̄ uial et
h̄ le. et h̄ uiaroz tozis. Item a uia uio as are. iter
facere. ambulare. uide in suo loco.

Uiatu. a uia dr h̄ uiatu d. uictus qui necita
rius est in uia ad expendendū. et defertur in uia.
vnde et uiatu dr corpus domini. q̄ p̄positus est
nobis uictus in uia. et hinc uiatu ca cū. in uia
necessarius et delatus uel in uia sustentatus

Uibicosus a ſi uibicobz plenus et denuat a uibix

Uibix. A uimen dr h̄ uibix uibicis. i. fauex in
petrosa terra ul minuta ſiga ul inciso et uelſigū
qd̄ fit in carne ex ſatga. et ponitur p̄ qualibet in
ofione. et p̄d penl̄ genū. parſus. Si p̄ueat mul
ta cautus uibicē ſtigellas. Romina enim feminea
definencia in ix p̄ducunt penl̄ genū. ut lodix di
ce. ibix ibicis. uibix bicis. Quidam tamen dicunt
q̄ dicendū ē h̄ uibex bicis. h̄ eis opponitur q̄ no
mina definenda in ex corpiunt penl̄ genū p̄ter
uuex iuecis. h̄ uibex. p̄d penl̄ gn. Ad h̄ ipsi dnt
q̄ uuex et uibex exdipiuntur a regula. ps autem
in li. de accentu non excipit nisi uueuex. Magister
etio bene dicit. q̄ dicendum est uibix sicut lodix

Uibro. a uibix dr uibro biao. **U**et h̄ puco ueq.
braui biao bati. i. resplendere. ul crispate. concu
trre ad iaculandū. uel iaculari. sicut solemus facē
de minuta ſiga. et corz p̄maz q̄ uibro naturalis

Uicaneus A uicus dr uicaneus nea **U**cor p̄mā
neum idem quod uicinus na nū Et componitur

Uicanus A uicus dr **U**cōuicaneus comuicinus
uicanus na num. i. uicinus na num Et prod̄ ca
Et componitur comuicanus na num

Uicarius a uice dr uicarius ria rum per uicem
succedens uel uicem domini uel alterius gerens

Uicatum aduicium penul̄ prod̄ p̄t denuari a ui
cos quasi p̄ uicos ul de uico in uicum uel p̄t den
uari a uice id est uicissim p̄ singulas uices

Uiccomes A uice et comes componitur uicoco
mes huius uicocomitis Et acuit penl̄ h̄ usum licet
sit breuis sicut et archieopus h̄ h̄ facit potencia
nū q̄ remanz mozzuptus Et id nō amittit accētū

Uicomitissa A uice et comitissa componitur h̄
uicomitissa se uxor uicocomitis.

Uicenus. a uiginti dicitur uicenus na nū penl̄ p̄
ducta. i. res uiginti ul p̄tinens ad uiginti. Judit p̄
mo. uicenoꝝ pedum spacio tenebatur.

Uices. a uico dr. dr h̄ uix ul uices q̄to uices. h̄
Uia. a uice dr h̄ec uia **U**itū in usu non est
de q̄dam genus leguminis. q̄ uice panis ea utū
tur in quibusdam locis. ul uicia q̄ uicosa q̄ ma
la est. uel uicia dr a uictoria quam antiqui uicia
dicebant. In de uia quasi uictoria. q̄ uictoriales
ea olim solebant coronari. vnde uiciosa sa sum.

In de uenit hoc uiciū. vnde ſus. **U**itū crimen

Uicis in uigies uide. **U**icidam dr dicitur ſemon

Uicinia. uicinus dr h̄ uicinia uic. et h̄ uicinitas.
h̄. uicinia p̄ximitas locoz. uicinitas regio unica

Uicno nas in uicinus exponitur

Uiculus la ſi diminutiū a uicinus dicitur

Uicinus. a uicus dicit uicinus na nū. et h̄ec uici
nis et h̄ec uicina ne. substantiue. vnde h̄ uicinitas
mho. et uiculus la ſi dimi. et uicno nas. i. mo
re uicini se gerere. ul p̄pinere uel iungere. Et cōpo
nitur ab uicino nas. disiungē. ad uicino nas. ad iun
gē uel appropinquare **U**icno pro iungere et eius
composita h̄ hanc significacōnem actiua sunt **U**ic
ter neutra sunt **U**ic uicinus componit cōuicinus
na num et p̄d penl̄ **U**icid de arre. **U**icinus pecus
grandius uber habz. Et dr uicinus q̄si uico natus

Uicissim aduicium id est **U**ic et est etimologia
alternatim mutuo p̄ uices Et denariatur a uice

Uicissitudo a uice dr h̄ec uicissitudo dicitur vnde
uicissitudinarius ria rum uicem p̄bens. uel uicē

Uictima A uico cis **U**icti ul alterius gerens
dr h̄ec uictima me. que occidi solz p̄pter uictoriaz
soliet sacrificiū qd̄ fit p̄ hostibz uictis. sicut hos
ia p̄ hostibus uincendis. vnde quidam. **U**ictima
p̄ uictis datur hostia p̄ supandis. Et erant uicti
me maiora sacrificia q̄ hostie. ul dicitur a uicno
cis. q̄ uincitur dū ducitur ad immolandum. vno
hic et h̄ec uictimalis et h̄ le. et uicimo mas. i. sac
ficare. immolare. et est actiuū cū suis compositis

Uictio ras in uicto tas uice

Uicto. a uictu dr uicto ras. i. uictum querere. vñ
uictans tantis ge omnis. uictus querens. et uictio
tas penl̄ correpta fre. possunt etiam ista esse fac.
de uico uicis. vnde p̄p̄. uictantes uiuentes.

Uictoria. a uico cis a tū tu. u in or dr h̄ uictor
roze. qui uincit et supat hostem. et hinc h̄ uictor
ria rie. q̄i u. i. uirtute acquisita. h̄ est emz ius gen
cū vim ui repellere. Nam turpe erat dolo. vñ uic
toriosus sa sum. uictoria plenus et compatur. vñ
hic et h̄ec uictoralis et hoc le. Et scias q̄ palma
notat laudem bell. uictoria finem.

Uictoriola le. diminutiū. parua uictoria

Uictrix. a uictor fit h̄ec uictrix tido. vnde dicit
ps in iij li. In ix femina inueniuntur a mascul
inis ſi balibus sine denominatiuis in or definenti

bus designata. que mutant or in trix. ut uictor uic
trix. Sic nota qd uictrix et uictrix in nro accusati
uo et uro sing sunt fe ge. in reliquis uo sunt com
munia triu gener. unde luc in pmo. Tollite iam
pridem uictoria tollite signa. unde faciunt ablatiu
in e et in 9. h hoc non inuenitur in alijs ualibz
femininis vn vsus. Victrix uictorem uictrix dat
femina sola. Sic uictrix reliquis dat genus omne
scola. huc autem dicit qd uictrix in pōictis tribus
casibus est comunis ge. In alijs uo omnis ge. in
una uoce ul diuisis. Nos uo dicimus qd uictrix et
uictrix de necessitate fuerunt fe ge. In pōictis tribz
casibus ppter ualibz masculina a quibus trahunt
originem. ut ostendi in secūda pte ubi determinā
ui de accentu nominum de sinendum in ix

Uictualis in uictuaris uide
Uictuaris. a uictus dicitur uictuaris rā nū. ad uic
tum ptinens. et hic et hec uictualis et h le idem.
Uicturus. uictum uictu est supinū duon uboz.
scilz de uiuo uiuis uixi uictum. Et uincto uiuis
uici. unde uicturus rā nū ptiopium p̄ descendere
a uiuo is. uel a uincto cis. et diuisa signare. sicut et
predicta uerba diuersa signant

Uictus. a uiuo dicitur uictus rā nū. Et dicitur p̄prio
uictus qd uitam retinet et sustentat. Item p̄t dicit
nari mobilitate uictus rā nū. supatus. et dicitur a
Uictus. h mas ge. dimi. puul uictus. **U**incto cis
Uictus. a uice dicitur uictus a. uilla extra ciuitatez
p̄t uic et castella. et pagi sunt qui nullius ciuita
tis dignitate honorantur. h uulgan hominū con
uentu incolūtur. et p̄t p̄tuitatem sui ciuitatibz
attribuūtur. et dicitur uictus qd sit uice ciuitatis. ul qd
habeat uias tantū sine muris. dicit uo dicitur p̄
ue habitacōnes ciuitatis a uia cui insident. ut iste
stat in tali uico. i. in tali hora. uie uero sunt inter
uicos ipsa spacia. h maiora et laetia sunt placee.
et p̄t p̄maz uicis. **U**ictus in epp. Quid uici p̄sunt
aut orrea si merit orcus. **U**ictoria cū p̄sunt non ex

Uictor. i. nimis. certe scilicet **U**ictabilis auro
uere uidere licet. Et componitur a uidere et licet.
et est aduēbium affirmandi ul coniuuctio copula
Uideo des di sum **U**ictua ul expositiua fm huc
uidemus natura. aspiciamus uoluntate. Intuemur
cura. **U**ideo componitur. inuideo des. p̄uideo des.
.i. p̄cul uidere. vno. p̄uidens tis. et comparatur. vñ
hec p̄uidencia cie. Et componitur improuidens om
nis ge vñ h improuidencia cie. p̄uideo des ante ui
dere. reuideo des uideo et eius composita sunt ac
tiua p̄ter inuideo qd est neutra. Itē omnia faci
unt p̄teritū in di et sup in sum Et cor̄ hanc fillz
ui in p̄ti h in p̄terito et sup eam produē unde
pamphilus Prouidet et tribuit deus et labor om
nia nob Et ut dicit ps in viij li uideo a te passi
uū est uideo esse bonus clericus. de po. Itē uisus
magistralis. **U**ulti uidere que non licere uidere.

Uideo des tercie coniug. i. uidere. et dicitur a uideo des
unde catho. Hoc uide ne rursus leuitatis crimine
damnes. In h uisū non p̄t esse uide impatiuus se
cunde coniug. qd impatiuus secūde coniug. desinit
in e. p̄ductam. h hic de corripitur. et hinc compo

Uidua. p̄dus ul iduo as cō **U**idua dicitur diu
ponitur cū uir. et dicitur h uidua duo. quasi uindua.
.i. a uiro uiduata. i. diuisa. p̄t quidem uidua dicitur
que sine uiro diu fuit. nec circa conforciū alterius
uiri post mortem coniugis adhefit. Nam que alte
n post mortē p̄onis uiri nuptent uidua non ent

Uidua dicitur uidua. i. diu uiro consueta ethimo est
Et uidua a uiro Et uidua as uiduam reddē
quod fit cū q̄s uix alicuius occidit vno uiduatus
ta tū Et dicitur mulier uiduata desolata. uiro nudata
Et scias qd cū uiduata nubat. n̄ b̄ndicuntur tales
nuptie in ecclesia. huius cūm habes in bigamus.

Uideo es uieui uietū. i. uincē ligare Et componi
tur a uieo es. i. alligare ualde ligare. Et est neutru
uieo solo defectu. Nam fm usum non habet p̄re
ritū neq̄ sup. unde est defectiuū ūbum. licet fm
atem exigat racō uieui uietū. A uieo dicitur uietus
ta tū. i. curius. et quasi ligatus. ul uietus uita tri
tus. euacuatus. ul uietus dicitur a uia. i. debil in uia
ingruuus fractus eundo. Terent in eunuo. hic est
uictus uetus ueternosis fenex

Uigero ge. qui ere. esse in uigore ul habē uigo
rem. posse uine. ualere. roborare. fortem esse. et ui
detur descendere a uieo. qd uindis et iuuenilis e
tas solet uigorem conferre. unde uigens gentis.
omnis ge. et dicuntur uigentes iure pleni flondi
quasi uiui agentes. et cor̄ ui. unde uindocinensis
doctine patet est usus doctrina scolaris. Interca

Uigies uel uices adū **U**igies continuata uiget
biū numerū. i. xx uicibus. et dicitur a uiginti apot ix

Uigil. a uigilo remota **U**igil milies dena milia
o dicitur uigil uigilio comunis ge. qui ul que uigilat
et p̄t causa custodie. **U**igil componitur **U**igil
tis. i. ualde uigil. et compit p̄nt genitiui. et facit
gr̄is plural in um uigilū. quōs ablatiuus desin. et
Uigilax. A uigilo las dicit uig **U**igilax in e et in 9.
lax laxis ge omnis. i. ad uigilandoz patus. qui se
pe uigilat et multū uigilare p̄t. et compit p̄nt nū

Uigilia in uigilibz est. uide etiam in crepusculū.

Uigiliū. a uigil dicitur h uigiliū h. et h uigilia he.
in eodem sensu. scilz uigilacō ul ipsi uigiles. et ho
ra uigilibz distincta ad uigilandū. **U**igilia etiaz
dicitur dies p̄festus. scilz dies p̄mus ante festū. qd
tunc in sero uigilie uacamus. ponitur etiam uigi
lia pro cura cupiditate perseverancia

Uigilo las lauī laue. a somno abstinere. uacare
studere. custodiam adhibere. circūspicere. unde ui
gilans tis ge omnis. unde h uigilantia te. a dactō
uigilanti addita a. A uigilo componitur aduigilo
as. ualde uigilare. conuigilo as. simul uigilare. De
uigilo las. et euigilo las. in eodem sensu ista duo
.i. ualde uigilare ul a somno exortire ul excitari.
Inuigilo las. insistere. uacare opam dare. puigilo
las. Reuigilo las. uigilo et eius composita neutra
sunt p̄ter deuigilo et euigilo. p̄ a somno excitare
que sunt actiua cor̄ gi. unde quidam. **U**igilati cu

Uiginti omnis ge. **U**ra semp medicare futura.
numeri pluralis et indeclinabile. et componitur a
bis et gentis qd est decem. Et dicitur uiginti q̄si
biginti. u. p̄ b̄ posita. unde uices uicesimus a um
uigetuplū. et componit uiginti cū unus. et dicitur ui
gintunus una unum Sed consueuit queri An di
cendum sit uigintunus homo an uigintunus ho
mines **U**redo qd dñdum sit uigintunus homo qd
finis uinat p̄ncipiū teste ps unde. p̄bat qd huius
modi dicit esse nomen potius qd p̄nomen radione
nomine qd est in fine **U**igintunus dicit in lib̄ con
structionum qd terminacō maxime obtinet p̄ter
oracionis **U**igintunus in arismetria talem ponit
lanitacō **U**igintunus tres addantur in uigintunū
numez cadunt. numez dixit non numeros. De h
tū plenius dixi in iij pte ubi egi de nro nomine

Uigintianus In uiginti uide

Uigor. a uigeo dicitur uigor gois. i. uiuacitas. et
tus. firmitas. fortitudo. Et hinc uigorosus sicut sum.
plenus uigore et compactus. unde uigorositas tatis

Uileo uiles In uilis est

Uilis a uilla dicitur uilis et uile qd nullius ur
banitatis est abiectus despectus et comparatur. unde
hec uilitas tatis uilis componitur cum ipse et dicitur quod
ualde uilis et uilissimus Item uilificatio dicitur. uilifico cas
uilependo dicitur Item a uilio dicitur uileo les sui lore. i.
esse uel fieri uilem unde uilefco dicitur incho. Et com
ponitur ad uileo les unde ad uilefco. conuileo les
unde conuilefco dicitur. diuileo les unde diuilefco dicitur
multis et diuisis modis uilere **Uileo** les ualde uile
unde uilefco dicitur reuilefco dicitur de reuileo les uileo
les e neutrum cum suis compositis et caret super et pro
ducat uide unde eposus nobilitat uiles fons gnosca
dapes Item auianus Scire suum uilet qui loquitur
atque silet Et scribitur per unum l h uilla le per duo Et
scias quod titus huius dicitur **Uilium** hominum est ali
os uiles facit Et qui ex merito alijs placere non
possunt saltem placeant compacione peiorum

Uilla a uallus dicitur hec uilla quasi ualla quod ualla
ta sit solum uallacione ualloz et non munitione
muroz. unde uillanus na num

Uillico cas In uillicus est

Uillicus a uilla dicitur uillicus dicitur prope uille cyber
nator est unde dicitur uillicus quasi uille custos huius
uillicus dicitur dispensator uniuse domus et omnium
possessionum et uillaz unde hec uillica et uxor uilli
ci uel que tale officium exercet Item a uillicus uil
licoz caris uel uillico. cas Unde in euangelio luce
Jam enim non poteris uillicare sed sicut modicum
pocius in deponenti genere dicitur uillicoz caris. i. uille
curam gerit Et generaliter omnium possessionum et
familiaz reuz uel uillicare seu uillicari officium uil
licoz exercere Et coram huiusmodi huiusmodi uillicoz
cas etiam uillico uel uillicoz dicebant antiqui

Uillosus a uillus dicitur uillosus sicut sum. i. uil

Uillula le dicitur pua uilla **Uilis** plenus et compactus
Uillum a uinum dicitur uillum huiusmodi dicitur et huiusmodi uillum
similiter dicitur Et ut dicitur per in ij lib In nus uel in
na uel in num desinencia si faciunt dicitur abiecta n du
as assumunt l ut bonus bellus bona bella uinum
uillum Et dicitur uillum uel pau uini. uel puuz uinum uel

Uillus a uellus dicitur **Uinum** mixtum cum aqua
uillus huiusmodi mas ge pilus uel flocculus lane de uelle.
ouis uel etiam floccus quolibet piloz Et maxime

Uimen a uirco res **Uis** est longus et dependens
dicitur huiusmodi uim inis. mollis uiga et uiridis. uel sic dicitur
quod uim habeat multam uiridis. **Natura** eius talis
est ut etiam si arefactum abluatur uirescat et cor
ripit penitenti gratia. unde uimineus nea neu. Et huiusmodi uimi
netum. locus ubi uimina crescunt. et huiusmodi huiusmodi uimina
lis et huiusmodi le. et huiusmodi uiminalis quidam mons in roma
ra quitate sic dicitur ab abundantia uiminum

Uiminalis penultima producta in uimen uice

Uimicus nea neu in uimen est

Uinaciu. a uino dicitur uinaciu dicitur. posterius uinum
quod etiam uinaciu dicitur. et est quasi fex rocius uini
uel illud quod remanet post expressionem uini et pro
cipitur extra sicut huiusmodi huiusmodi uinacia sunt que
remanent in uuis quoniam premuntur a uino

Uinalia. a uinum dicitur hoc uinalia huiusmodi. uel pocius in
plurali tamen uinalia uinaliu uel nationum. festum uini

Uinaria. a uinum dicitur uinaria rie. cellarium ubi ui

Uindio dicitur xi et uinum **Uinum** reponitur uel uenditur

creta. i. ligare. **Vindio** componitur conuindio dicitur. Cir
cuiusmodi dicitur. **Deuindio** dicitur. unde deuinctus ta tui. Et
comparatur. Item componitur euindio reuindio. **Vin
cio** cum suis compositis est actiuum. et facit preteritum
in uinxi et super in uinctum. licet apud antiquos in
ueniatur uinctum uinctum. et est quare coniug. sed
uincto facit uictum sine n. sicut et uino

Uindum huiusmodi in uinctulum uide

Uinco dicitur ci et uinum. dicitur in et uinum. et est uincere superare
uictoriam habere. quod autem dicitur uincere quasi ui ca
pere et huiusmodi est. **Vinco** componitur conuincto
dicitur ci et uinum. simul uincere uel multum redarguere et supe
rare. **Deuincto** dicitur. **Euincto** dicitur. **Reuincto** dicitur. **Reuincto**
co dicitur. **Vinco** et eius composita actiua sunt. et fa
ciunt preteritum in uici. et super in uictum sine n.

Uinctus. a uincto xi et uinum dicitur uinctus ta tui. et com
paratur. uinctus etiam per se signat impeditus liga
tus ex aliquo. ligatus autem non tantum huiusmodi etiam

Uinctulum. a uincto dicitur **Uinctum** dicitur
dicitur huiusmodi uinctulum huiusmodi. et huiusmodi dicitur per huiusmodi copiam. i.
ligamen. et inde uinctulorum lane. i. ligare.

Uindemio. a uinea dicitur huiusmodi uindemia mie. unde uin
demio ad. uites putare. uel pocius uuas a uinea

Uindex. a uindico cas dicitur huiusmodi huiusmodi **Uindex.**
dicitur dicitur. i. uindicator uel corrector.

Uindico cas caui care. i. ulcisci. sed differunt. quod
uindicat aliquis cum a periculo liberat. uoluntur cum
ille mala passus est uel ulciscor iniuriam factam. **U
indico** ne fiat. Item uindico illuz qui iniuriam
sustinuit. ulciscor illuz qui intulit. i. punio. uindico
actiuum est cum suis compositis si qua huiusmodi. et cor dicitur.

Uindicta. a uindico cas dicitur huiusmodi uindicta re. quod a
liquo dicitur per uirga proteris quod ferui pelli liberabantur
et inde libertatem acquirebant. et tunc dicitur a uindi
co. quasi uendicta. quod uendicet libertatem. passus
An dicitur ignoras nisi quod uindicta relaxat

Uinea. a uino dicitur huiusmodi uinea nee. quod de uino pro
sum est ad uineam. et dicitur uinea. locus ubi uites
plantantur. Item uinea uel uinetum dicitur locus uitis
constitus et abundans. Item uinea dicitur aliquando quedam
machina bellica que a quibusdam dicitur rectus et di
citur uinea. quasi uimineae. quod de trabibus. et quoniam
de asseribus fit. et homines intus latentes appro
pinquant muro ciuitatis ad effodiendum. et in ista
acceptione ponitur in xx vj c. ezech. ubi dicitur. et uine
as et arietes tempabit in muros tuos. Et turres
tuas destruet in armatura sua. Item lucanus in iij
li. Tunc ad operata leui preedit uinea terra. De ui
nee putacione habes in penitencia

Uinellu huiusmodi dicitur modicum uinum uel uinum mixtum aqua

Uincola le diminutiuum. parua uinea

Uineus. a uino dicitur uineus nea neu. de uino ex
illens uel uino imbutus quod etiam uinulus la lū dicitur

Uinitor. a uinea dicitur huiusmodi uinitor toris. qui custodit
uineas quasi uineator uel uinitor dicitur. quod calcat uuas
et dicitur a uino. et idem potest dici qui custodit uinum. Et
cor penitenti uinitor huiusmodi in genitio eam producit

Uinoforus ra num. i. uinum ferens. et cor penitenti.

Uinolentus. a uinum et lentos componitur uino
lentus ta tui. i. uino plenus. et comparatur uinolent
cor simus. unde uinolentia ne. i. ebrietas. et forma
tur a uinolenti genitio addita a. unde in prima epistola
petri c iij. Qui ambulauerunt in luxuria et desi
derijs et uinolentis commotionibus

Uinosus. a uino dicitur uinosus sicut sum. uino plenus

ebrius ul' ebriosus. et compatur. cuius supellati
uū plantus ponens ait. qd opus est ubi uinosif

Vinulus a u. vid' in uineus et cor' nu' (sima ē.
Vinū. a uitis d' h' uinū ni. q' de uire pcedit. ul'
dicit a uena. quia potus eius cito uenas repleat
sanguinem. **Q**u' autem d' uinū. quasi in uite natū
etibi est. et pducit pnam. unde ouid' de reme. **V**i
na parant animum uenen nisi plunna sumas

Vio as au' are d' a uia. Et d' uiare. iter facere.
in uia ire. vio componitur conuio al' simul uiare
ul' p' uiam aliquam conducere. **D**euio as. **O**buio
as. **V**io et eius composita neutra sunt preter con
uio quod est actiuum pro conducere

Viola a uis d' h' uiola le. ppter uim odoris Et ē
uiola quedam h'ba odorifera cuius flos similiter
nuncupatur Et cor' penl' unde in auro d' ioblibi
or uiolis ue tibi p'ue ioseph

Violacius ca' cum a uiola d' ut aqua uiola
ca. i. de uiolis facta ul' quasi colorem uiole h'ns

Violamen In uiola est et product' la

Violens tis ge' omnis idem qd uolentus Et ex
Violentia a uiolens. **L**eidem cōponit' et cor' o
tis uiolenti addita a fit h' uiolentia tie. uisillata.

Violentus. uis cōponitur cū lentus et d' uo
lentus in tū Et uiolens tis ge' omnis in eod' sensu
crudelis malus ui plenus q' uim infert Et ur' q'
compatur vñ hec uiolentia tie h' hug' Et scias q'
fm p' h'm in p'ncipio reat' et h' uiolenti est cuius
p'ncipium extra tale ex'ns in quo nichil confert
opans uel patiens pura si spūs tulerit alicubi ul'
hōines d'ni ex'ntes. h' aristoteli m'ifestat uiolenti
simpl' p' diffinicionem Et dicit uiolenti esse cuius
p'ncipium totū est ext' Et omne tale inquantum
opans uel patiens nichil confert Et dicit opans
qñ aliquis utitur aliquo ad aliq' oparōnes in ter
cium sicut qui impellit hominem in terrā quem
facit cadē Sic enim mediū est opans sicut instru
mentū inanimatū Et dicit patiens qñ actio remi
natur ad ipm sicut si demdat eum Et dicit. in q'
nichil confert q' si aliquid confertat consentendo
ul' simpliciter ut nunc non ex toto uiolentum est
sicut si aliquis impellerit lapidem deorsum non ē
motus uiolentus simpliciter q' natura lapidis cō
patat ututi impellenti secundo manifestat per ex
emplū ubi pura Et p'gnit duo exempla pmo qñ
agens est ext' animatus sicut si spūs. i. uentus tu
lit aliq' alicubi sui impulsione ut si faciat eum
cadē sup aliq' cui frangit collum secundum ē
qñ agens ē animatū sicut si homines d'ni ex'ntes
hōntes aliq' in ptāre sua eo un sicut alia re ina
nimata si cogant eum ad aliquid. ut si quis cum
manu mea interficeret hominem. postea inferus
aristoteles resumit diffinicionem quasi concludens
eam dicens. uidetur utiq' uiolentus esse cuius ex
trinsecus p'ncipium nichil conferente uim passio
et h' est diffinico eadem cū ea que p'us posita est
et exposita. Item nota q' est qdōdam uiolentum
mixtū uoluntario. ut cū nauta positus in tempes
tate maris p'icit res suas in mare ut nauem alle
uiet. uel qñ quis opatur ppter timorem maiorū
maiorū ut eurentur. ul' ppter aliqd bonū d' quo
timetur ne p'datur ut ultimo aristoteli. tales opati
ones mixte ex uolūtario et non uolūtario assimi
lantur cū magis uolūtarijs. uolūtario enim sunt

Volo las. a uis d' uiolo **U**tunc cū opare sunt
las. vim infere corrūpere. contaminare. polluc. p

cutere. unde h' uiolamen inle. et h' et h' uiolabilis
et hoc le. et corripit penultimam uiolo

Viperā re fe ge. qdōdam genus serpentis a ui et
pano compositū. q' ui pariat. naz crepat dū uen
ter eius ad partū ingemuerit catuli non expectan
tes maturam nature solucōnem corosis eius la
tentibus ui erumpunt cum matris interitu. fertur
autem qñ masculus ore inferto uipe semen expu
at Illa autem ex uoluptate libidinis in rabiem i
sa caput masculi ore receptum precipitat Ita fit ut
parens utroq' pereat. masculus dum coit. femina
dum parit. que fertur sine uulua esse. sicut mas
culus sine uga Aristoteli etiam in li de mirabilibz
audicionibus dicit uiperā in coitu caput uipere se
dat ppter h' et filij sic mortem patris non p'tran
sentes uentrem matris numpunt Ex uiperā sunt
pastilli qui h'iaci uocantur a grecis Et h' uipeus
roa reum Et uiperinus na num. pml' p'd' Itē scias
q' uipa coit cū murena pisce sicut dixi i murena

Vipennus In uiperā est **I**bi uide

Vir A uero res d' h' uir uiri uro q' uir in
multis respectu femine. uel d' a ui q' maior uis sit
in uiris q' in feminis Et d' uir multis mod' scijs
etate sicut ille d' uir qui puenit ad uiriles etatē
unde paulus ad corinth' Cum essem paruulus lo
quebar ut puulus sapiebam ut puulus. cū autem
factus sum uir quacuq' que erant puuli. uir etiā
discernit sexum ut cū d' dubium ē an iste sit uir
uel femina **V**ir etiam ponitur p' uiruofo Et uir
d' pro marito h' cū adiuncto ut uir meus ul' tuus
uel suus. xv. **V**ir notat etatem sponsū sexum
probitatez Et corripit penul' gn'. Unde Arma uir
q' cano. **A**uir componitur h' duū uir duū uir. et
uū uir n. qdō uū uir n. qñ quō uir n. septem
uir n. scilz qui duo ul' tres ul' qui quatuor ul' q'
que ul' sex ul' septem habz uiros sub sua potesta
te. In de h' duū uiratus. et uū uiratus. qdō uū uiratus
tus. qñ quō uiratus tus. et h' septem uiratus huius
septem uiratus. talis dignitas ul' officium. Item a
uir uiratum adhibium. Quare autem mulier facta
fuit de costa uiri. dixi in mulier

Virago. A uir et ago componitur h' uirago gi
nis. mulier fortis que agit uirū. i. opera uirilia. et
masculini uigoris est. antiquitus eni. fortes femi
nas ita uocabant. **E**ua tamen dicta est uirago. q'
de uiro acta. i. facta et assumpta est. scilz de costa
ade unde d' genesi ij. hec uocabitur uirago. q' de
uiro sumpta est. In historijs autem sic d' uirago
acta a uiro. Et sup'tum nomen eius est a uiri no
mine. et hec denominatio similiter est in hebreo
is enim uir dicit'. inde denominatur ista. ut a uir
ro uirago h' nomen illius p'p'm fuit nūc omniū
est cōmune. et eius sin copatū est ugo uiginis. uir
ginos enim dicunt' q'diu sunt in integritate nati
uitatis sue fracte dicuntur mulieres. et p'ducor pe
nultimam uirago. uide in mulier.

Viratus. A uir d' uiratus ta tū. i. uirilis et for
tis. ul' uiratus. i. firmus. securus. et h'. sup' matheū
Mulier uirata nō facile decipitur. Et ead' xxviiij.
Lingua tercia mulieres uiratas dicit. **A**lia litera
Virbius. a bis et uir componit' (habet fortes
h' uirbius bij. scilz bis uir existens. scilicet qui bi
nas habuit ul' habet. uxores. ul' etiam qui bis se
at facta uiro digna. uel qui resuscitatus est sicut
Viro res nūi uere. i. esse uel **L**azanis ipolitus
fieri uindem. habere uinditatem. unde uirgo cis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

incho **V**ireo compouitur conuires res. euires ref
inuires res. reuires res. Et hinc incho. conuiresco
as. Cuiresco as. Inuiresco as. reuiresco. **V**ireo cu
suis compositis neutru est. et facit presentiu in rui.
et sup caret. et corripit hanc sillabam ui. h. hec ui
res pducit ui. unde quidam. Non pbitate uires.
Vires. a uiro uires. Nisi sint animi tibi uires.
dicitur pluraliter hec uires hax uinu. et sunt cor
poris. et pducit ui. vide in uis
Virtu. a uiro ul uiro: h. uiretu si. locus uiridi
tate plenus. scilicet uiridium. et pducit re
Virga. a uiro res h. uiga ge. summitates ramoz
et arboru. qz uirides sunt ul qz uim habent argu
endi que si leuis est uiga est. si nodosa ul aculea
ta scorpis recte dicitur. qz acuto uulnere in corpus in
figitur. et dicitur uiga qz uim in se habeat multaz. ul
qz ui regat. uel qz pade iudiciu est. unde uigofie
sa sum. uirgis plenus et comparatur.
Virgiliocentonas pd ro. vid in homocentonas
Virgilius h. dicitur a uigila qz mater eius somnia
uit qz pariebat quandam uigam que usq ad celu
pingeret qd nil aliud uidef fuisse n qz uirg peret
qui p sua sapientia loquendo de astris celu tange
ret. unde uigilianus na nu. et fit utis a nro remo
ta no ut uigilius uigili. et acuit qz. et fuit mantue
onundus. unde ouid dicit. Mantua uigilio gaudet
uerona catullo. Pelligine gentis gloria dicitur ego
Virginal. a uirgo dicitur h. uirginale lis. uel h. uirginal
lis. illa secreta ps ubi fit conceptio. Prudentius in
hymnis. Crimen uirginal intactum ab omni. et qz
Virgino. a uirgo dicitur uirgino nas. caste. Quatur qz
uicere in uirginitate degere moie uirginis se habere
Item uirginare est fricare. et facere huiusmodi que
possunt fieri salua uirginitate. et componit de uirgi
no nas. uirginitatem auferre. et corripit qz.
Virgo. A uiro dicitur hec uirgo ginis ab inuirtu
ne quasi uirago. qz ignorat passionem feminaz
et quasi uir sit et uir agat et respent et est et h
moloia. uel uirgo dicitur a uiro. qz uiret orate et flore
uiginitatis. unde uirginus nea neu. et h. et h. uirgi
nalis et h. le. unde uirginaliter aduuium. et h. uirgi
nalis tano. Item a uirgo h. uirginalitatis. Item u
go dicitur sextu signu in celo dicitur. qz cu sol ad h. sig
nu uenit terra nichil parit sic uirgo. intellige nichil
parit noui generata tamen maturese facit. In vij
c. ysa dicitur. Ecce uirgo concipiet et pariet filiu ubi di
cit iero. in hebreo aalma positu est. h. ubum iu
dei op. onunt non uirginem sonare. sed adolescentu
lam. et reuera sigd. pprio urbula dicitur. adolescentula
uo ul puella non aalma dicitur sed uara. Quid ergo
significat aalma nisi uirginem absconditam et se
cretam id est non solu uirginem h. cu epheta h. uirgi
nem. qz non omnis uirgo abscondita est nec ab ho
minu sepaia conspectu. sicut rebecca aalma legie
. i. uirgo secreta et nimia pentu diligencia custodi
ta. aut certe ostendatur ubi h. ubo appellentur et
uipre. et impiciam confitebor. Glosa autem v. sa.
vij dicit sic. Ecce uirgo concipiet r. Iudei mencun
tur adolescentulaz concipe. h. aalma qd in hebreo
solitu est lingua punica uirgo sonat. Aalma apd
hebreos adolescentula dicitur ul abscondita. i. apocfa
que nuquam uiroz patet aspectibus. et ut dicitur
est uera mencuntur iudei. qz fm h. nullu signu
esset si adolescentula pareret cu sepe h. contingat
Ad maiorem declaracionez pdcu nota qz ubi nos
habemus uirgo. hebreus h. aalma. qd dupliciter

in hebreo sumitur scilicet p adolescentula Et sic in
hoc loco accipit iudus. h. fm h. signum non fuit
si adolescentula concepit. hoc enim sepissime con
tingit Item dicitur in hebreo aalma apocfa est. i. ab
scondita Et sic accipitur in h. loco fm iero scilicet
pro abscondita un bene uirgo erat in condau qn
angelus uenit ad eaz Transiit ergo iero aalma
. i. uirgo no qz in hebreo idem sonat h. qz e pifra
uiginiuz Item h. nomen aalma. lingua punica uig
nem sonat Et in latino sanctam Et Iudei pene o
nibus linguis utebantur. unde ubi nos habemus
in canticis feculum fecit sibi salomon In hebreo
fozion fecit sibi salomon hatur Et tñ fozion n e
hebreum h. grecu Cum ergo hebrei utantur pene
omnibus linguis qua racone sumptunt h. nomen
fozion. potuit esse ut ppheta sumet hoc nomen
aalma pnt est latinum ad regendum tantu mis
terium malis lingua enim punica ualde affinis e
hebreo et sepe ea utantur hebrei ut cephas qd e
punicu. Item scias qz est quoddam pmium qd
dicitur eendiale qd consistit in dei uisione Et istud ap
pellatur aurea Item e quoddam pmium accntale
qd dicitur aureola qd dicitur martinuz uirginibz doctori
bz et pdicatoribz sacre scripture. Est autem aure
ola qddam puilegiatum pmii puilegiate scriptu
re respondens et fm puilegiatas uictorias in tri
bus pugnis que cuilibet homini imminent aure
ole sumunt. in pugna enim que est contra carnes
ille potissime uictoriam optinet qui a delectacioni
bus ueneris que sunt picipu in hoc genere omni
no abstinet et ideo uirginitati aureola debetur. in
pugna uero qua contra mundu pugnatur illa est
popia cu a mundo psecucionem usq ad mortem
sustinemus. Unde et martinibus qui in ista pug
na uictoriaz obtinent secunda aureola debetur In
pugna uo qua cont diaboluz pugnamus. illa est
picipua uictoria cu aliquis hostem non solum a
se h. a cordibus alioz remouet qd fit p doctrinaz
theologie et p dicationem Et ideo doctoribus et p
dicatoribus tertia aureola debetur Quidam uero
distingunt tres aureolas h. tres uires anime. ut
dicant aureole rñdere tñ uinu anime actibz Po
tissimus enim actus racional est uiratem fidei et
in alio diffunde Et huic actui debetur doctoru au
reola Inscribibilis uo actus potissimus. est mortem
supare ppter xpm et huic actui debetur aureola
martiu Concupiscibilis uo actus potissimus est a
delectacionibus maximis penitus abstinere Et h. au
reola debetur uirginibus Et scias qz etiam scriben
tibus sacram doctrinam. i. scripta compilantibus.
debetur aureola h. hec non distinguitur ab aureo
la doctoru qz scripta componere quidam modus do
cendi est Sed p queri Si unus habebit aureo
lam uirginum ul martiu ul doctoris excellencus
alio Responso cu meritū quodammodo sit pmij
causa oportet diuificari pmia fm qz merita diuifi
cantur Aliquid enim intenditur et remittitur per
intensionem et remissionem sue cause Meritu au
tem aureole pnt esse maius et minus unde aureo
la pnt ee maior et minor Scienduz autē qz meritū
aureole pnt intendi dupliciter vno mo ex pte ra
dicis alio mo ex pte opis Contingit enim ee ali
quos duos quoz unus ex minori caritate maius
tormentū martiu sustinet uel mag predicacioni
instat Aut etiaz mag se a delectacionibus carnis
elongat Intensionem uo meriti que attenditur pe

nes radicem nō rīdet intensio aureole si intensio
aures Intentioni uo meriti q̄ ē ex gene actus rī
det intensio aureole. unde p̄t esse q̄ aliquis qui
minus in martirio mētur q̄tū ad eēnciale p̄mū
habebit p̄ martirio maiorem aureolam ¶ Itē no
ta q̄ meritū omni actū uirtutis debetur a caritate
impato. uirginitas autē fm hoc ad genus uirtutis
p̄tinet fm q̄ p̄petua incorruptō mentis et corpis
sub electōne cadit Et ideo illis tm̄ uirginibus aure
ola p̄p̄e debetur que p̄positū hūerunt uirginitates
p̄petuo consuandi sū hoc p̄positū uero firmame
nt sive non Et h̄ dico fm q̄ aureola p̄p̄e accipi
tur ut p̄mū quoddam merito redditiū quous hoc
p̄positū fuerit abq̄n̄ inuoluptū In cogitate tamen.
carnis manente dūmodo in fine uite inueniatur
q̄ uirginitas mentis repari p̄t quous nō uirginitas
carnis Si autē aureola lauge sumatur p̄ quocūq̄
gaudio qd̄ in ipsa patria habebunt sup̄ gaudij
essenciale. sic etiā incorruptis carni aureola respon
debit etiam si p̄positū non habuerunt p̄petuo uir
ginitatem suandi. non enim est dubiū q̄ de incor
ruptōne carnis gaudebunt. sicut et innocentes de
h̄ q̄ immunes a peccato fuerunt. quous etiam pec
candi oportunitatem non habuerunt. ut patet in pu
eris baptizatis. si h̄ non est p̄p̄a actio aureole sed
ualde cōmunis ¶ Volo te etiam scire q̄ si aliqua
uigo per uolentiam oppressa fuerit non amittit
p̄pter hoc aureolam dūmodo p̄positū p̄petuo uirgi
tatem suandi inuolabiliter seruet illi actui nullo
modo conscienis nec tamen p̄pter h̄ uirginitatem
p̄dit. Et hoc dico sive p̄ fide sive p̄ quacūq̄ alia
causa uolentē corruptatur. Sed si hoc p̄ fide sus
tineat. h̄ erit ei meritorium Et ad genus martirij
p̄tinet. unde lucia dixit Si m̄ inuitam uolentē re
cens inde castitas duplicabitur ad coronam. non
q̄ uirginitas habeat duas aureolas. si q̄ duplex p̄
mū reportabit vnus p̄ uirginitate custodita. aliud
p̄ iniuria quam passa est. dato etiam q̄ talis ui
olentē oppressa concipiat neq̄ ex hoc meritū uir
ginitatis p̄dit. nec tamen matn̄ cristī equabit̄ in
qua fuit cui integritate mentis etiam integritas
carnis. De fructu xxx lx. habes in numerus

Uirgosus sū sum in uirga est

Uirgula le diminutiuum. parua uirga

Uirgulus ta tū uigilis ornatus et d̄ a uirga ge

Uirgultū. a uirga d̄ h̄ uigultū n. multitudo uirgarū
uel locus ubi multi uigule abundant ut uindantiū
uel ip̄a uirga. si uigultū qd̄ a radice pullular ramus
qui ab ipso robore arboris. uirga que de ramis

Uirguncula cule diminutiuū. parua uirga

Uiridanum n̄. i. uigultū A uindis dicitur

Uindis a uirgo res d̄ h̄ et h̄ uindis et hoc de
quasi uirgo plenus uel ui et sicco Et comparatur

Uindium A uindis ¶ unde hec uindis tatis.
dicitur hoc uindium d̄ locus uinditate plenus

Uinle a uinlis d̄n̄ hec uinle liaū quedam or
namenta uirorū que olim p̄bant in annis uel in

Uinlis a uir d̄ h̄ et h̄ uinl̄ et h̄ le p̄n̄ ¶ collo
p̄ p̄tinens ad uirū uel res uiri unde uinl̄iter ad
ūbium et hec uinl̄itas tatis Et uinlis ponitur p̄
fortis Et comparat̄ vñ pluralit̄ h̄ uinlia lion̄ Illa.

membra uirorū quibus femine carent

Uirisso a uir d̄ uirisso fas uinl̄it̄ agē uel sapere

Uiritim a uir d̄ uiritim adūbium. i. p̄ singulos
uirsos uel de uiro in uirū

Uiror a uirgo d̄ h̄ uiror uiroris. i. uiriditas

Uirosus a uirgo d̄ uirosus sū sum. i. uiribus ple
nus et comparat̄ sicut simus Itē uirosus sū sum. i. ue
nenosus et sicut comparatur Et t̄c̄ diuatur a uirul

Uirtus a uir d̄ hec uirtus t̄c̄ q̄ uirorū et pro
bonū sit uel d̄ a uirgo Et est uirtus habitus animi
optimus et sunt uirtutes anime vñ quodam. uirtutes
anime dicunt uires corpis esse ¶ Unde uirtuosus sū sum
plenus uel habundans uirtutibus et comparatur Et
fm̄ p̄m̄ uirtus ē ultimū in re de potencia Itē d̄c̄
p̄h̄us in iij. q̄t̄ uirtus est delc̄m̄ et tristari q̄bus
optet et ut optet Nō irasci enī in quibus optet
insipientis esse uidetur Idem in eod̄ uirtutis p̄mū
honor ¶ Item uirtus d̄ q̄si uirū tuens Et est orbimō

Uic nota q̄ ut dicit auḡ uirtus ē bona qualitas
mentis qua recte uiuitur et qua nullus male unē
quam deus solus in homine opatur Et scias q̄
auḡ h̄ non intendit diffinire q̄libz uirtutē si in su
sum uirtutem Et cōpletissime diffinit ponendo for
malia ipsius. scilicet genus et diffenciam. cum di
cit bona qualitas et subiectū quod est materia in
qua cū dicit mentis Et actū qui ē finis uirtutis cū
dicit qua recte uiuitur Et causam efficiētē cū dicit
quam deus solus in homine opatur ¶ Et scias q̄
deus non uiuificat nos sine nob̄ conscientibus.

q̄ non cogit ad uirtutē ut damascenus dicit Iustifi
cat tamen nos sine nob̄ conscientibus uirtutem
causantibus ¶ Item uirtutes sunt connexe unde qui
bz unam h̄z omnes. intellige q̄tū ad habitus nū
q̄ ad usus exteriores ¶ Item animadūte q̄ homo
est maḡ abilis ad actū unius uirtutis q̄ ad actum
alterius. hoc t̄n̄ non ē semp̄ ex diuisione habitū
si ex diuisa dispositione naturali aut etiam exerci
tio. Item illud qd̄ d̄ in ecclesiastico xliij. Non ē
inuentus similibz illi qui conseruaret legem excel
si. intelligitur q̄tū ad exercitiū uirtutū et usum
et non quantū ad habitum ¶ Virtutes theoloice
sunt tres scilicet fides spes et caritas. de quibz dicit
iberonimus in xix omelia ezechiel. sancta inquit
ecclesia. i. spirituale edificū ut ad secreta gaudia
p̄tingat tres solūmodo portas habet. uidelicet si
dem spem caritatem. ¶ Vnam ad orientem. Aliam
ad aquilonem. Terciam ad meridiem. Porta quip
pe in oriente est fides q̄ p̄ ipsam lux uera nascit̄
in mente Porta ad aquilonem spes. q̄ vnusquis
que in peccatis positus. si de uenia desperauerit.
funditus perit. unde necesse est ut qui p̄ iniquita
tem suam extinctus est. p̄ spem ad misericordiam
reuiuiscat Porta ad meridiem est caritas. q̄ ui a
moris ardet. In meridiana etenim p̄t sol in alto
duci. q̄ p̄ caritatem lumen fidei in dei et pximi
dilectione subleuatur. T̄n̄bus ergo portis ad me
ritū atrū tenditur. q̄ p̄ fidem spem atq̄ caritatē
ad gaudia secreta puenitur. Virtutes autem car
dinales siue pollicite sunt quatuor. scilicet prudentia
fortitudo iusticia et temperantia. de quibus dictum
est in cardinalis. et ut dicitur q̄dam. uirtutes dant̄
ad bene opandum. beatitudines ad expedite ope
randū. fructus ad iocunde operandū. dona autem
dantur ad aliores actus quous sint actus uirtutū
vide in pius ¶ Conuenit queri sic. morales uirtu
tes p̄ficiunt in uita actiua. si hec uita cessabit in
patria in qua erit tantū contemplacō. ergo et uir
tutes morales non erunt in patria. Ad h̄ p̄t d̄c̄i
q̄ uirtutes que p̄ficiunt in uita actiua etiam acqui
sire non optet q̄ tollantur cū aliquis transferat
se ad uitam contemplatiuam si h̄nt alios actus. in

quā ptingunt ad finem proximus q̄ uita contem-
platina ē finis actiue Et ideo distinguit macrobius
hanc uirtutē tres gradus s̄m q̄ sunt in hominibus
sunt enim polite s̄m q̄ homo p̄ eas in diuilibz
operibus rectificatur. purgatorie autem s̄m q̄ in
uilibz urens ad quietem contemplacōis aliq̄s
auelat. s̄ dicunt purgati animi inquantū aliq̄s
abiecto omni exercicio ciuili uite quieti contem-
placōis se totū tribuit. et in hoc statu dicit q̄ ac-
tus tempantie est cupiditatem non iam refrenare
s̄ penitus obliuisci. fortitudinis autem passiones
ignorare non uincere. vel dic q̄ tres sunt status
in ecclesia sancta Sunt enī in ea hñtes uirtutes
politicas. hij sunt incipientes qui tribulationes
tolerant patienter. sunt et habentes purgatorias
et hij sunt p̄hocentes qui tribulacōnes paguntur
libenter in quoz p̄fena dicit paulus. libenter q̄so-
riabor in infirmitatibz meis. sunt enim habentes
ecclia: uirtutes purgati animi. et hij sunt p̄fecti. q̄
est sustinere tribulacōnes gaudentes. in quoz p̄fo-
na dicit apostolus in secūda ad corinthios c. vii. sup
habundo gaudio in omni tribulacōne nostra. in
hoc statu maxime debent esse ecclesie plati qui
sup populū eminere debent ab humero et supra.

Item p̄t queri quid est q̄ nemo est qui tantū
uirtutibus p̄ficiat q̄tum desiderat. Ad hoc respon-
det ḡg in xij li moꝝ tractans illud iob. Constitu-
isti terminos eius qui preteriri non poterunt. s̄ in-
quit iuxta spiritū intelligi ualeat. q̄ non nūquam
in uirtutibus p̄ficere conamur. et quedam dona p̄-
cipimus. **A** q̄busdā uo repulsi in imis iacemus.
nemo enim est qui tante uirtutis app̄hendat q̄tum
desiderat. q̄ omnipotens deus interiora discernens
ipsis spiritualibus p̄uictis modū ponit. ut ex h̄
homo q̄ app̄hendere conatur non ualeat in illis.
se non eleuet que ualeat. unde quoq̄ ille egregius
p̄dicatoꝝ qui raptus usque ad terciū celū fuerat
paradisi archana penetrauerat. esse post reuelatio-
nem tranquillus atq̄ intentatus uolebat. Sed q̄
omnipotens deus terminos constituit homini q̄
p̄terire non poterunt et eleuauit hunc ad cognos-
cendū sublimia et reduxit ad infirma tolleranda
ut modi sui mensuras aspiciens dum securitatem
comphendere conaretur et non posset ne p̄ elatio-
nem extra se iret et p̄ humilitatem cogereetur in-
suos semp̄ terminos redire. Item ḡg in x omnia
ejectis. in p̄ma p̄te dicit non uni dantur omnia ne
in supbia elatus cadat. s̄ huic datur q̄d tibi n̄ da-
tur. et tibi datur q̄d illi denegatur. ut dū iste con-
siderat q̄d bonū habet et ipse n̄ h̄z. te sibi in cogi-
tacōne p̄ferat et rursum dū tu habere illū conspi-
cis quod ipse non habes te illi in tua cogitacōne
postponis. et sic q̄d scriptū est superiores sibi inui-
cem arbitantes. s̄ itaq̄ omnipotens deus agit in
cordibus hominū q̄d facit in regionibus terrarū
poterat namq̄ unicuiq̄ regioni fructus omnes ē-
buē. s̄ si una quelibet alterius regionis fructibz
non indigeret cōmunionem cū altera non habuif-
set. unde fit ut huic uini. alteri uo olei abundanti-
am tribuat. huic multitudinem pecudū. illam uo
abundare facit frugum. ut cū illa defert q̄d ista n̄
habet. et ista reddit q̄d illa non detulit per cōm-
munionē. gracie sibi simul eccliam diuise terre con-
iuncte sint. sicut ergo regiones terrarū. ita sunt m̄-
ros sanctorū. que dū uicissim sibi conferunt q̄d acce-
perunt. q̄si fructus suos regiones regionibus im-

pendunt. ut in una omnes caritate iungantur
Volo etiam te non ignorare q̄ in tota ecclesia ē
plenitudo copie. q̄ nulla gradū ei deest q̄n sit
in aliquo membroꝝ suoz de qua plenitudine d̄r
ep̄s iij c ut adimpleret omnia. alicui data est au-
tem grada que non solū moralia omnia s̄ eccliaz
uenialia omnia repelleret. Et h̄ plenitudo sp̄cial
p̄rogatiua que fuit in beata uirgine s̄ quam plena
fuit deo ut et nichil in ea ēst q̄d ad deū n̄ ordina-
retur. Sed x̄po ulterius est data grada perficiens
ipsum non solū q̄tum ad omnes uirtutes s̄ eccliaz
q̄tum ad omnes usus uirtutū et q̄tum ad omnes
effectus gracie gratis date. et itē ad omnem pec-
cati remotionem non solū actualis s̄ eccliam origi-
nalis et potencie peccandi. non enī peccare potu-
it et h̄ est plenitudo singularis x̄pi. Item uirtutes
dicuntur illi spiritus quoz n̄tu uel ope signa et
prodigia in elementis suis ex elementis facta fre-
quencius apparent ad cōmōtionem mortalū. Item
scias q̄ omnes angeli custodes mittuntur. nō ta-
men omnes qui mittuntur custodiūt s̄ tantū ul-
mi. q̄ superiores exequentur ea que ad multos
p̄tinent. et p̄to ad plures tanto est ordo superior
et ideo uirtutes sup̄mi spiritus inter exequentes
ministeria. q̄ eoz actus se extendunt non tantū
ad res humanas s̄ eccliam ad res naturales ut pa-
tet in opatione signoz. et post potestates quazū
actus n̄ tantū ad homines sed eccliam ad demones
se extendit. et post p̄opatus quoz opaco est or-
ca totam multitudinem. et hoc s̄m ordinacōnem
dionisi. Et ultimi angeli qui opantur circa deter-
minatas p̄sonas archangeli uo sunt mediū hñtes
aliquid cōne utrisq̄ vñ p̄omen eoz compositū ē
ex duobz extremis. d̄n enī archangeli q̄si p̄nci-
pes angeli **D**e uirtutibus animalibus et naturalibz
Virulentus a uirus et lentos **(Dixi in somnis
d̄ virulentus ta tū. ueneno plenus Et compar
hec uirulencia cie. ueneni infectio**

Virus a uirus d̄ hoc uirus in medicina. i. uenonū
et est aprotū Et inuenitur t̄m in n̄to acco et uo
Et est p̄pe uirus humor fluens a natura uiri. i. se-
men. sicut dixi in uerē. uel s̄m quosdam uirus
dicitur a ui eo q̄ eoz penetret Et produat p̄maz

Vis a uirus d̄ hec uis **(uirus et uires nomen
huius uis. d̄o ui. acco uim. uo o uis. abtō a ui.
et pluraliter acco has uis et nō amplius Et p̄pe
uis animi et corpis uires t̄m corpis uirtutes tantū
animi unde uisus Corpus h̄z uires animis ē in s̄ta
ūtus. vis in utroq̄ manet uis racōne caret Et po-
nitur uis p̄ uirtute animi p̄ fortitudine et p̄ uio-
lencia uel coactione Et s̄ h̄ uis ita describitur uis
est maioris rei impetus qui repelli non potest**

Viscera a uisco cas d̄ h̄ uiscus eris. s̄ n̄tis nō
est in usu frequenti viscera nō tantū intestina uo
carnis s̄ quecūq̄ sunt sub corio et latencia uisco
q̄d est inter cutem et carnem Item viscera d̄n̄r ui-
talia. i. circūfusa cordis loca quasi uiscera q̄ ibi ui-
ta. i. anima contineatur Item viscera capita uiuoz
ex sanguine et neruis copulata Item lacerti et mures
q̄ sic in singul' membris cord loco sunt ut cor in
media rotius corpis p̄te Et appellant̄ a nomine
siliū animalū sub terra delirescenciū Item et cori
q̄ illa viscera tota uideant̄ Item inueniūt h̄ uiscus
ci mas ge uel h̄ uiscum ci et est p̄mittiū Et ē uis-
cus uel uiscum glutina quo auos capiuntur Et ec-
iam illud unde fit q̄d colligitur in arboribus et q̄d

est inter cutem et carnem. vñ uiscosus sa sum te
Uiscero ras a uiscus ceris. **U**max uisco plenus.
dñ uiscero ras qd non ē in usu a quo componit
conuiscero ras simul in uiscē aliquid ponē deuis
cero ras. Et uiscero ras in eodem sensu aliquid
ext uiscera ponere. Inuiscero ras in uiscera ponē
Et sunt actua et corripiunt sce

Uisco a uiscus dñ dr uisco cas implicare uisco a
liquid capere. Et componit conuisco cas. deuisco
cas. euisco cas. ualde uiscare. uel a uisco remouere
Inuisco cas reuisco cas uisco cū suis cōpo ē actū

Uiscosus in uiscera est

Uiscus dñ uel uiscum in uiscera est
Uisibilis. a uideo dñ h et h uisibilis et h le. reg
apta uideri. vñ uisibiliter aduibiū et h uisibilitas
tatis. Et componitur inuisibilis le. inuisibiliter. in

Uisiro. a uiso fas dñ uisiro ras uer **U**isibilitas
bñ frequentatiuū penl correpta. qui enim uisitat
aliquem sepe uidet illū. Et componitur conuisiro
ras. Inuisiro ras. Reuisiro ras. et est actiuū cū su

Uiso fas ubum frequentatiuū **U**is compositis.
de uideo des dñ sum. et uisare frequenter uidere. A
quo uisiro uiscis aliud frequentatiuū

Uiso sic si sere ubum desideratiuū. i. cū desiderio
uidere. Et deberet face sup in sitū penl poucta sicut
facillo sic si sitū. h non est in usu. Et formatur ui
so a uisu sup de uideo u mutata in o. et in uisens
tis omnis ge. i. uidere cupiens. **U**iso componitur
conuiso sic uisio sic si sere. puiso sic. Reuisio sic
Et est uiso actiuū cū suis compositis. et est tercio
coniug. vñ uisere infinitiuus cor penl sicut legere
et pducit ui uiso. vñde quidam. **U**isitat infernū.

Uispilo ul' uispilo **U**is amicus uisit amicum
omne. i. raproz. latro. p̄do. et componitur a uiolen
tia et pilo. qe pilū gerat. i. telū. et sic alijs uiolen
tam ingent. vñde uispilio dñ quasi ui spoliare. et
tunc componitur a ui et spolio spoliare

Uisus. a uideo dñ h uisus sus. i. actus ul' passio
uidendi. et est uisus spiritualior q̄ auditus. et po
nitur aliqñ uisus p̄ quolibz sensu. ul' cū dīmus
uide quō sonet oleat sapiat caleat. Et dñ uisus q̄
ueroz sit ceteris sensibus ac p̄stantior et uelozior
et h uisum si. res uisa ul' fantasma somniū osten
tū. et uisus sa sum declinat̄ adiectiue. uide in som

Uita. a uincō os. dñ h uita **U**itū et in fulmen
te. infusa qua caput sacrotonis ligatur. Item uita
est que crinibus innectitur qua manuales religan
tur capilli. Item uita est qua corona uinctur. Itē
uita dñ qe ea pectus uinctur instar uitis ligantis
vñde uitula dimi. uitatus uito. et debz scribi uita
p̄ unū t̄ h̄ huz. de hac ouid maior. uita coerule
rat neglecta alboz capillos. Itē a uiuo uis dñ h
uita te. similiter p̄ unū t̄. ul' uita dñ p̄p̄t̄ uigorez
ul' qe uim teneat nascendi et crescendi. vñde et dī
citur uita quasi uim tenens. et est ethi. vñde et ar
bores animam uegetatiuam ul' uitam dicunt̄ ha
bere. A uita dñ h et h uitalis et h le. Et inde uita
liter aduibiū. et substantiue h uitalis huius uita
lis. et facit ablatiuū in e uitale p̄p̄m nomen uiri
et distinguitur triplex uita fm̄ theologum. scilz
uita nature. uita gracie. uita glorie. **U**ita nature
uiuūt boni et malū. uita gracie iusti uiaozes. uita
glorie beati cōp̄hensozes. De hac uita beata lo
quens aug dicit. multi sunt enim pagani qui fm̄
quandam huius uite consuetudinem dicunt̄ boni
homines innocentes. et quasi obseruantes ea que

in lege p̄cepta sunt deferentes honorem parenti
bus suis non mechantes. non homicidiū petran
tes non furtū facientes non falsum aduissus quem
quam testimoniū phibentes et cetera que in lege
mandata sunt uelut cristiani obfuant. et cristiani
non sunt. et plerūqz se iactant quō isti pharisei dī
centes. nūquit et nos cō sumus. sed omnia h̄ ma
nituz facunt. qe non intant p̄ hostiū sed aliunde
Quid enim p̄dest uana iactantiū de bene uiuendo
inflano dñ ad finem p̄petualiter bene uiuendi ui
ta eoz non pueniat. Ad h̄ enim debet unicuiqz p̄
desse bene uiuere ut detur ei uiuere semper. Nam
si tibi non datur semp bene uiuere. quid p̄dest ei
bñ uiuē ad tempus. ergo nature bñ uiuē dñdi sūt
qui finem bene uiuendi ul' cōitate nesciunt ul' in
fatione contempnunt. Non est autem cuius spes
ueta et cetera semp uiuendi. nisi agnoscat uitam q̄
est cristus et p̄ ianuam intret in ouile. uide in o
pus et in beatus. Item est uita actiua et contem
platiua. et consistit uita contemplatiua p̄ncipalit̄
in bono contemplabili sicut et uita actiua in opti
mo agibili. Et scias qe uita actiua est dispositio
ad contemplatiuam. vñ dicit isid in li de summo
bono. qui p̄us in uita actiua p̄ficiat bene ad con
templacōnem concendit. Et ideo ip̄diu non pue
nit homo ad p̄fectionem in uita actiua non esse
potest in eo uita contemplatiua nisi fm̄ quanda
indocōnem et imp̄fecte. tunc enim homo diffi
cultatem patitur in actibus moralium uirtutū Et
opret qe tota sollicitudine ad ipsos intendant vñ
retrahit̄ a studio contemplacōnis h̄ qñ iam uita
actiua p̄fecta est tunc op̄aciones uirtutū moralium
in p̄mptu h̄z ut eis non impeditus libē contem
placōni uacet. Item scias qe uita actiua cōp̄tū ad
hanc prem que saluti p̄ximoz studet ē utilior q̄
contemplatiua h̄ contēplatiua ē dignior qñ dig
nitas sonat bonitate alieuius p̄pter seip̄m. utilitas
uio p̄pter alium. h̄ uita actiua que non ad aliu h̄
ad seip̄m tantū ordinatur. nec utilior ē nec digni
or q̄ contemplatiua. ymo comparatur ad contēpla
tiuam sicut uile ad id qd est uile. **N**ota etiaz qe
felicitas contemplatiua de qua p̄bi eciaz tractauit
runt in contemplacōne dei consistit. qe consistit h̄
p̄m̄ in actu altissime potencie que in nob̄ ē sciz
intellecū Et habitu nobilissimo scilz sapienda et
in obiecto dignissimo quod deus est. vñde et p̄bi
ultimuz tempus uite sue resuadant ut dñ ad con
templandū diuina precedens tempus in alijs scien
tijs expendentes ut ex illis abilitozes fierent ad cō
sidandū diuina. Item uolo te scire qe uita acti
ua consistit in omnibz agibilibz siue sint ad seip̄
sum siue ad alium h̄ p̄ncipaliter consistit in h̄is q̄
ad alium sunt qe bonuz multoz fm̄ p̄m̄ in p̄n
cipio ethi est diuinius q̄ bonum unius. **V**nde et
iusticia que ad alterū est a p̄ho in v et h̄ dñ qe pul
cherrima uirtutū Et in h̄ ipso qe homo alioz salu
ti et regimini studet. se plus diligit et sibi melio
rem prem reseruat qe diuinius ē sibi et alijs cau
sam bone op̄acionis esse q̄ sibi tñ sicut dicit p̄bus
in v et h̄ **V**ita et uero tas p̄d̄ p̄mam vñ ūsus ut
tibi sit uita p̄ posse picula uita. uide in contēplor
et in cena et in sciencia et in sol et in lia et in uis
tus **D**icit seneca de h̄uitate p̄ntis uite. punctū est
qd uiuimus et adhuc puncto minus Et greg in
xv moꝝ tractans illud Job xxj ducunt in bonis
dicos suos et in puncto. ad inferna dñdunt sic dicit.

Omne longitudo tempore vite presentis punctus esse cognoscitur cum fine terminatur. Quod quod transire potuit subitum fuit in puncto stilum ponimus et leuamus quasi ergo in puncto uitam tenet quod hanc

Vitula a uita pluraliter huius uel acceptit et amicitia huius. i. intestina quod ibi uita. i. anima continetur

Vitalis in uita est

Vitellus a uita dicitur huius uel vitellus huius morellus huius me ditullium ouis inuenitur eodem in plura huius uel vitellus

Vitatus a uita. i. uita uel uis ornatus et dicitur a uita

Vitella a uitis dicitur huius uel vitella le quodam huius. quod sicut uitis quodam proximum huius apprehendat et conuincit habet quos anulos uocant

Vitiligo. i. uitis dicitur huius uel vitiligo. uel vitiligo. i. uimen cum quo uitis ligatur et ponitur simpliciter pro ligare uel impedimento.

Vitiosus a uicio dicitur uel uel a uia are corruptus. quod uia dicitur corruptus. et componitur conuincit conuincit Item dicitur a uia. ualde uiciare uel uia uel malos mores auferre. Item in uicio a. i. ualde uiciare. re uicio a. i. uiciare uel uia auferre. et corripit per magis. uicio uide in uicium.

Vitiosus huius dimi. paruum uicium.

Vitiosus a uicio dicitur huius uel uis huius uitis. quod uis uis uincitur et reliquantur intra se. uel quod uis dicitur radicandi habeant interius. et nota quod in genitio plurali scilicet uicio et de uicio debet retineri in sono suo causa difference ad uicium. uitis uisum primum noce instituit. et producit uis.

Vitiosus a uicio dicitur huius uel uis dicitur huius uis huius uitis. quod uis uis uincitur et reliquantur intra se. uel quod uis dicitur radicandi habeant interius. et nota quod in genitio plurali scilicet uicio et de uicio debet retineri in sono suo causa difference ad uicium. uitis uisum primum noce instituit. et producit uis.

Vitiosus a uicio dicitur huius uel uis dicitur huius uis huius uitis. quod uis uis uincitur et reliquantur intra se. uel quod uis dicitur radicandi habeant interius. et nota quod in genitio plurali scilicet uicio et de uicio debet retineri in sono suo causa difference ad uicium. uitis uisum primum noce instituit. et producit uis.

Vitiosus a uicio dicitur huius uel uis dicitur huius uis huius uitis. quod uis uis uincitur et reliquantur intra se. uel quod uis dicitur radicandi habeant interius. et nota quod in genitio plurali scilicet uicio et de uicio debet retineri in sono suo causa difference ad uicium. uitis uisum primum noce instituit. et producit uis.

Vitiosus a uicio dicitur huius uel uis dicitur huius uis huius uitis. quod uis uis uincitur et reliquantur intra se. uel quod uis dicitur radicandi habeant interius. et nota quod in genitio plurali scilicet uicio et de uicio debet retineri in sono suo causa difference ad uicium. uitis uisum primum noce instituit. et producit uis.

ripit penult unde ouid de remedio uirricus et gladi

Vitium. a. uireo. es. dicitur huius uel uisum tri unde uireus a uisum Et dicitur uisum tri quod in sui perspicuitate transluceat nam liquor in eo positus extra declaratur unde dicitur genitio in xix li mor exponens illud Job Non adequabitur ei aurum uel uisum Auri metalli nouimus potiori metallis omnibus claritate fulgere uisum uisum natura est ut ex infusus uisum pura perspicuitate pluceat. in alio metallo quodam modo secus continetur absconditur In uisum uisum quilibet liquor qualis continetur interius. talis exterius demonstratur Atque ut ita dixerim Omnis liquor in uisum uisum clausus patet Quod ergo aliud in auro uel in uisum accipimus nisi illas supernam partem illam beatorum quorum societate quorum corda sibi inuicem et claritate fulgent et puritate translucent Quam Job in apocal xxj c conspexerat cum dicebat Ipsa ciuitas aurum mundi simile uisum modo quod eius sancti omnes summa in ea beatitudinis claritate fulgebunt. instructa auro dicitur Et quoniam ipsa claritas uicissim sibi in alterius cordibus per se et cum uniuscuiusque uultus accenditur simul et scientia penetratur. huius uisum uisum simile esse memoratur Ibi quippe uniuscuiusque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondit huius parebit animus parebit corporibus oculis ipsa eius corporis armonia. sic uniuscuiusque tunc erit perspicibilis alteri sicut nunc potest esse conspicibilis sibi

Vitula le dimi. i. pua uita. Item uitula pua in fula uel corona. Et tunc est diminutiuum. de uita pro infula. uel corona.

Vitulamen. A uitis tunc dicitur hoc uitulamen. uitulaminis uita planta illa infructuosa que nascitur ad radicem uitis uel ubi cumque duraxat non sit naturalis. ut dicitur quelibet talis planta sic dicitur a uitulo. quod nascatur in terra a uisum uita. unde li sapientie c iij. Spuria uitulamina non dabant radices altas. et pro tu. uide de hoc in spiritus. Ite a uitis hec uisum. uide in uisum

Vitulor laris in uitulor exponitur

Vitulor. a uireo res dicitur huius uel uisum li. et huius uitula le ponit cor. quasi a uiriditate. i. ab incorruptione sicut uigo. Vitula ergo pua est nondum emixa. nam emixa iuuenta est aut uacta. uel dicitur uitulor a uita quod sit dignus uita. unde uitulor na nu. et nota quod uitula etiam dicitur quod quedam dea leticie uel uictorie uel festum illius deo. uel exultatio uictorie. unde uitulor laris. i. letari uoce. Ite uitula dicitur quod dam instrumentum musicum. unde uitulor laris. cum uitula cantare. Item uitula est dimi de uita. de huius

Vitupero. a uita et paro com. Uide in uitula. ponitur uitupero a. i. in uita alicuius aliquid turpe pare. contumelios afficere. aliquid turpe obijcere. unde huius et huius uitupabilis et hoc le. unde uitupabiliter adhiberi. et uituperari. et hinc uituperosus sum. et comparatur. et comparat penultimam

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

Vituperari. a uisum uisum dicitur uisum uisum. locus ubi pisces pascantur et impinguntur et uiuunt

U conuictus tus. remiio is. Et hinc mcho. vuisco
cis. aduuisco cis. conuuisco. remiuisco cis. **V**uo
et eius composita sunt neutra. et faciunt pteritū
in xi et sup in tum. et pō ui. vnd ūsus. **V**uo fa
at in xi. d uinco. uinco uinxi

Ulcero. ab ulcus deriuatur ulcero ras aui are
i. uulnere. ulcus facere. ulceribus implere
Et componit̄ deulcero ras. uald ul̄ deorsum ulce
rare. ul̄ ulcera auferre. **E**xulcero as in eodem sen
su. Et est actiū cū suis compositis. et compit̄ ce

Ulcis. ab oleo les d̄ h̄ ulcus ceris. quasi olcus
q̄ oleat. uulnus ad animū refertur. ulcus ūo ad
corpis iniuriam. Item uulnus est corpis recens
plaga. vlcus mueteratū uulnus. Itē uulnus qd̄ fet
ro uel fuste ul̄ lapide fit quasi ui. vlcus ūo quasi
p se nascitur in cute. scilicet putredo ipsa. q̄ oleat
vnde quidam. **M**latū uulnus innatū d̄ ulcus. vñ
ulcerosus sa sum. ulceribus plenus. et comparatur
ulcerosior simus. vnde ulcerose sius me adubiū. et
hec ulcerositas ulcerositas

Ulcia ece. locus pascue ab uligo dicitur

Uliginosus in uligo exponitur

Uligo. ab ulna d̄ hec uligo ginis. naturalis hu
mor terre ab ea nūquam recedens h̄ ei tempore ad
herens quasi inseparabile accidens. vnde uliginosus
sa sum. uligine plenus. et pinguis. humidus. fecū
dus. vnde ager. p̄p̄ d̄ uliginosus. q̄ semp̄ uiget
humidus ūo d̄. q̄ aliqñ siccatur. et comparatur. et

Ulixes. olon qd̄ est rotū componi **U**ducit li
tur cū xenos qd̄ est pegrinū ul̄ sensus. et d̄ h̄ ū
lixes is. quasi olon xenos. i. notus in sensu. ul̄ ro
tus sensatus ul̄ quasi pegrinus omnī. iste desig
nat sapientem. qui in h̄ mundo conūsat̄ tamq̄
pegrinus. non enim h̄ habemus manentem ciui
tatem sed futuram inquirimus. vlixes enim mul
tum pegrinatus est in uita sua et facit uocatus
ulixes ul̄ ulixe. ouid̄ epy in principio. Hanc tua
penelope lenro tibi mittit ulixe. Itē inuenitur h̄
ulixeus ei p̄ ulixes et ulixeus ea eū possessiū. h̄
ulixeus possessiū est retrahillabū. vlixus ūo p̄
um trissillabū. q̄ eu in nō est diptungul̄ genitiū
uero p̄ est insillabis possessiū. q̄ eu non est dip

Ulixus in ulixes exponitur **U**longus ibi
ulius. ab vnus d̄ ulius la lū. i. aliquis. Et est
penl̄ genitiū cōmunis tamē in p̄sa semp̄ debet
acui ulius. et inde uspiam et usquam. i. in aliquo
loco. Et componitur nuspiam et nusquam.

Ulna ne h̄ quosdam est utriusq̄ manus exten
sio. In alios brachiū ul̄ cubitus qd̄ uerius uidet̄
lucē ij. c. accepit euz in ulnas suas. i. inter brachia
sua. q̄c̄ enim obneos ul̄ olenos cubitus d̄. vñ
hec ulna ne. vnd̄ hec ulnula le dimi. et h̄ et h̄ ul
nalis et h̄ le. et ulnarius a ū. ad ulnam p̄tinens.
et ulno as. i. ulna mensurare. d̄ h̄ dixi in brachiū

Ulnalis in ulna exponitur.

Ulnula le dimi parua ulna

Ultor Ab ulscor ceris ultum. i. punitor vindi
cator Et ut dicit pap. ultor. facit ne impune sit fac
ta iniuria. Itē uindicatoz differt ab ultore. quod
patere potest in uindico uindicas

Ultra adubiū loci. et comparat̄ ulterioz ultimus
Et esse etiaz p̄positio qñ regit̄ casuz. ut ultra renū

Ulrix. ab ultor̄ or in rix h̄ ulrix trios. i. puni
trix. vindicatrix. et est fe ge in nō accō uō sinḡ

In alijs ūo casibus est cōmunis ge. et facit abla
tū sinḡ in e uel in J. ultrice uel ultrio. vide in

Ultro. i. ultra uel sponte **U**lrix

Ultroncus nea neū. i. spontaneus ul̄ ulterioz. et
ultus ab ulscor̄ ris. d̄ ultus **U**dic̄ ab ultro

ta tū. p̄p̄sa. et in nomine dñi q̄ ultus sum in eis
et sepe accipitur in passiuā significacōne ut ultus
vindicatus defensus. et componit̄ multus ta tū.

Ulna ne. herba est palustris **U**id est non ultus

Ulula le i. ululo las uide **U**ñ ulnosul sa sum

Ululo las laui lare. flere ul̄ fortiter clamare ulu
latum facere. et est lupoz et feminaz. vnd̄ h̄ ulu
latus tul̄ lamentū meror̄ stotus. et h̄ ulula le. quo
dam auis. que flere uidetur. vñ et dicunt eam di
ci sic. ab olcagi. i. a feto stetu. in xij ysa d̄. et re
spondebit̄ ibi ulule in edibus eius ubi dicit̄ glo
sa ulule auz̄ sunt magnitudinis conuine q̄ figen
tes rostrū in lutū horrendē strident. **U**lulo las cū
suis compositis h̄ qua habet neutz est. et scribit̄
p̄ vnū l. corripit enim p̄mam et penl̄. vnde ouid̄
epy. **P**ronuba thesifone thalamis ululabit in ill̄

Umbilicus a penl̄. p̄ducta d̄ ab umbo q̄ sit ū
bo ilioz. est enim umbilicus medius locus rotius
corpis et etiam ilioz. sicut umbo d̄ media ps
scuti. ul̄ locus in medio dipei. ex umbilico p̄ndoz
infans in utero ex eo etiam nutritur. q̄ auz̄ d̄
umbilicus q̄ h̄ ubi uel unde liquor et bimol̄ est **E**t
scias q̄ luxuria uiris ē in lumbis h̄ feminis in ū
bilico vnde dicit̄ q̄q̄ q̄ uiris luxuria in lumbis sit
feminis in umbilico. testatur dñs qui de diabolo
ad iob loquit̄ ūtus eius in lūbis eius et fortitudo
illius in ūbilico uentris eius **A** p̄ncipali ergo sexu
lūboz nomine luxuria designat̄ cū dñs dicit̄ **S**int
lumbi uestri p̄ncipali x̄. lumbos enīz p̄ncipimus
cū carnis luxuriam p̄ cōtinendam coartamus. ui
de in lumbus **E**t scias q̄ infans in uentre matris
mingit̄ p̄ umbilicum ut dixi in sumen

Umbra bre d̄ aer carens sole. sic dicta. q̄ fit. cū
solis radijs aliquid obijctur vnde umbraticus ca
cū penl̄ cor̄ **E**t hoc umbraculum h̄ **E**t umbratus
sa sum **E**t comparatur vnde hec umbrastitas ratis

Umbra h̄ d̄ h̄ et h̄ umbratil̄ et h̄
le fm̄ hūḡ h̄ maḡ uidetur denari a ūbo umbro
bras cū cor̄ penul̄ sicut forbilis uel die q̄ excipit̄
sicut parlis h̄ uis sustinere hūḡ

Umbrella le dimi pua umbra

Umbro ab umbra d̄ umbro teag braui are. i.
obscurare coagire **E**t componit̄ adumbro as ual
de umbrare **I**n umbro as cont̄ umbrare uel ualde
obumbro as undiq̄ umbrare ymbro et eius com

Unanimis ab unus et ani **U**posita sunt actina
mus cōponitur h̄ et h̄ unanims et h̄ mo **E**t una
nimus ma mū. i. unius animi vñ uuanimiter ad
ūbium et hec unanimitas ratis animi unitas con
cordia uide in animus **E**t corripit ni

Uncia unde In uns uide

Unciam adubiū. i. p̄ uncias uel de una uncia
in aliam **E**t dicitur ab uncia

Unculus h̄ dimi puus uicinus

Uncinus ni penul̄ prod̄ uide in uncus **U**ncia

Uncio as. i. uncia ul̄ uncis mensurare **E**t d̄ ab
uncio ris circ̄ alligare unco capē **A**b uncus d̄

Unciola unciole pua uuda

Uncos cas. i. curiare **E**t inde componit̄ adunco
cas abunco cas redunco cas subunco cas post ul̄

pan uncare Et tunc actiuū cum suis compositis
unctus ab ungo gis dicitur unctus ta tū et compo
tur Et hec unctura re Et hoc unctum ti Et uncto
tas fre A quo unctio tas aliud fre. de unctioe ex

Uncus ab unco cas dicitur **U**ncus habes in ungo
unctus ca cum. i. curius et h' unctus a instrumentis
curium ad aliquid capiendū et h' unctus ni ides
Amos c viij Et ecce unctum pomoz Et dicit qui
dam q' unctus dicitur ab unco Alij dicit q' deriuat
ab unco cas h'c e' dicit de unctus nisi quo ad uo
cam. h' est idem quod unctus unde uisus Vnco dat
unctos et eos non p'nt unctus. Q' autē dicit un
nus quasi ungue cedens e' h'imo est Vnctus cōpo
nitur ad unctus ca cum. i. recunus Et obunctus ca
cū Et subunctus ca cum aliquantulum curius

Unda ab eo re dicitur h' unda de Et e' unctio superior
p' aque superior liquor qui semp in motu e' h' aq
est statua et sine motu equal unde aqua quasi
equa h' unda p' se non e' aqua h' aqua in quodam
motu et agitacōe. quasi ab eundo et redundo un
da uocatur quasi eunda q' semp e' in motu unde
undofus. fa. suz. i. plenus et frequens undis Et cō
patur unde h' undofitas tatis Tres ab unda undō
das qd non e' in usu h' ab eo componitur abundō
das exundo das inundo das redundo das Et est
undo neutq' cū suis compositis et p' penl unda
bit undabam undare. et consimilia. unde in abun
do das. ul' fm quosdam p'dicta uba componunt
ab unda et ipsoconibus. et est undare. abundare
bulire. in cumulos surgere

Unde adibium loci. i. a quo ul' ex quo loco ex
qua re uel causa fm papiam

Undecennis ab undecim et annus componit h'
et hec undecennis et h' ne. undecim annoz. unde
hoc undecenniū nij. spacium undecim annoz

Undecies adibium numeri. i. undecim uicibus.

Undenarius in undenus est (ab undecim dicitur
undenus ab undecim dicitur undenus na nū Et un
denarius ria riū. et h' undenarius nij. p' illo nūme
ro. et undenarius ma miū. et p'ouat de undenus.

Undiq' adibium ex omni pre. et gauatur p'nl
Undiq' coniunctio e'ndica non inclinat h' accen
tum p'cedentis sillabe ad se et iuxta se. q' p'cedens
uocalis corrupta est. nam undiq' componitur ex
bene et qz. Et similiter contingit in deniq' qd com

Undo das in ungo est (ponit ex denuo et que
undula le dimi. pua unda.

Unguentarius in unguentū est

Unguentū ab ungo dicitur h' unguentū ti et h' unq
ucti inis In eod' sensu Et hinc unguentarius ria
rium ad unguentū p'tinens uel uendens Et unguē
to tas. unguento inunge. uide in ungo gis Et ut
dicit pap' unguentū est omne qd ex cōni oleo cō
fectū sp'ū cōmixtione augetur odoris iocūditate;
sumens et longe redolens

Unguis ab ungo dicitur h' unguis huius uis. unde
hec unguila le Et est unguis hominum et auum
ungula alioz animalū Et dicit unguis ab ungo eo
q' solemus eo ungere. Item unguila dicitur genus tor
menti. q' effodiat. Q' dicitur et fiducula a fides q' hu
ius rei torquentur in eculeo ut fides inueniatur
Item ab unguila. unguilatus ta tū. qui habet un
gulas magnas. uide in ungo gis

Ungula le in unguis est

Ungulus. ab unguila dicitur unguis h' gemmatus.
q' sicut unguila carni ita gemma unulo accingit

Unguo is xi cum. unde unctus ta tū et a genitō
uncti addita o fit h' unctio onis. Vnguo compo
nitur ad unguo. In unguo. p'unguo is. Vnguo et ei
us composita sunt actiua. et faciūt p'rentū in xi
et sup' in cum. Et scias q' unguo habet in p'ma
persona u post g. et o conūsa in is deberet secun
dam p'sonam facere unguis. ut post g esset u. sed
q' esset confidencia inter unguis nomen et secun
dam p'sonam huius ubi unguo si diceret unguis
Ideo ad uitandam confidencia subtrahitur u a
secunda p'sona et ab omnibus que formantur ab
ea. et dicit unguo is it. De deriuatis autem est o
pinio. Quidam enim dicunt q' unguentū et unq
uen deriuantur a secunda p'sona unguis et sic h' h'nt
u post g. Alij dicunt cū quibus ego. q' unguentū
et unguen deriuantur a p'ma p'sona scilicet ab unq
uo. unde habent u post g. et unguis nomen simi
liter. unde unguo in p'ma p'sona habet u h' in alija
non **H**ic de unctioe extrema uideamus. scilicet
q' est sacramentū ecclēsie. Scias ergo q' octo con
currunt ad sacramentum extreme unctiois que
innuuntur in q'dam auctoritate beati iacobi. Infir
matur inquit quis in uob' inducat p'sbiteros ecclē
sie et orient sup' eū unguentes eū oleo in nomine
domini et oracō fidei saluabit infirmum et alleuia
bit eū dñs. et si in peccatis sit dimittentur ei. Pri
mū est subiectum scilicet p'sona singularis cū dicit
quis. Secundū est cā cū dicit infirmatur. ex quo pa
tet q' non debet dari nisi infirmis qui sunt in pe
riculo mortis naturalis. unde non debet dari latro
nibus. qui occiduntur nec p'liant in bello uel in
duello. q' fm fortunam sunt in periculo mortis
non fm naturam. Tercū est postulacō ul' desideri
um cū addit inducat. Ex quo patet q' non debet
dari nisi petenti uerbo uel signo manifesto et ha
benti usum liberi arbitrii qui soli petere possunt
unde consueuit dici n' est unguendus furiosus mo
rio p'uis. Dicit autē morio a morte eo q' in eo
non uiget intellectus. et h' intelligas nisi furiosus
haberet lucida interualla in quibus sacramentū
recognosceret. q' sic statu illo conferri posset in
periculo mortis Quartū est minister cū dicit p'rebi
teros ecclēsie. ex quo patet q' h' sacramentū non
debet dari nisi a sacerdotibus non autē a laicis nec
etiam a diaconibus. Et inde sacramentū extrem
e unctiois n' est sacramentū necessitatis sicut bap
tismus. unde non ita cōmittitur dispensatio eius
omnibus in articulo necessitatis sed solum illis q'
bus ex officio competit. i. sacerdotibus. Diaconis au
tem etiam baptizare non competit ex officio. Quin
tū est materia. unde dicit unguentes eū oleo nam
materia huius sacramenti est oleū oliue confecta
tum ab episcopo. in omnibus namq' sacramentis
que indigent materia sanctificata prius sanctifica
tio materie fit p' episcopū et usus q'nos p' sacerdo
tem ut ostendatur sacerdotalis potestas ab episco
pali deriuata. nec debet balsamū poni in materia
huius sacramenti. q' balsamū p'pter odorem p'tinet
ad bonitatem fame qua decetero non indigent
p'pter se exeuntes h' indigent tantū nitore consci
encie qui p' oleum signatur. Sextū est forma con
secracōis olei ul' sacramenti cū dicit in nomine
domini. Septimū est modus. unde dicit et orient
super eū. Octauū est effectus duplex scilicet alleuia
tio infirmitatis. et maxime si expedit et remissio
peccatorū. unde dicit. et si in peccatis sit dimittent

tur ei. Item nota qd sacramentuz extreme unctio
nis non debet conferri in tempore generalis inter
dicti alicui pfone non laico nec sacerdoti non eciaz
religioso nisi sup h habeant puilegium speciale.
Item ut dixi in materia extreme unctiois est o
leum. s. materia sacramenti confirmationis est o
leu balsamatu ut oleu ptineat ad conscienciam
quam oportet nitidam habere eos qui confesso
res diuine fidei constituuntur. et balsamu ad samā
quam oportet diffundē et ubis et factis fidei con
fessores. Sacramentū autem confirmacionis et or
dinis solis episcopis referuatur ut ipsum conferre
possint et impmīē caracē in sacramento confir
macōis. ut dixi in caracē. vide eē in sacramētuz

Unicolor lozis omnis ge. i. vnus coloris. et cō
ponitur ab vnus et color. et corripit co

Unicoz dia die. i. conzodia ab vnicoz die dicit
Unicoz nis. ab vnus na nū et cornu componit
h et h vnicoz nis et h ne. i. animal hñ unū cornu
in fronte qd et monozeros et rinozeros dī. ppha
Et a cornibus vnicoz nū humilitatem meam. vid

Unicoz nis. cor componit cū vnus **U**n rinozeros
et dī vnicoz die cōmunis ge. qd vnus cordis sci
licet conzodia. vnde vnicoz dicit adūbium. Et scias
qz antiquitus dicebatur h et h vnicoz die et h de.

Unicoz nis. be vnus uiri uxoz **U**nicoz dixi in cor
Et corripit penul quasi cū uno cubans

Unicoz nis. ca cum **U**n vnus exponitur

Unicoz nis. cas vnus facē vnus vnū vnificus ca cū
Uniformis ab vnus et forma componit h et h
vniformis et h me. i. vnus forme vnde vniformi
ter adūbium Et hec vniformitas tans

Unigamus ab vnus na num et gamos compo
nitur vnigamus ma mū. qui uni tñ nupit. scilicet
qui uel que hūit uel hz vnā uxorem uel vnū
maritū. vnde hec vnigamia mie. i. vne nupie ve.
pphetas qua aliquis dī vnigamus Et corripit ga.

Unigenitus **U**n genitus exponitur

Unimamme **U**n amazones uide

Unimodus da dum vnus modi **U**n vnus

Unio ab vnus dī vnio nis niui nire Et uno ad
.i. congregare coniungē. s. vnare ē congregare ita
ut ex congregatis non efficiatur vnus. s. vnire
ita est coniungē. qz ex coniunctis efficiatur vnus
quasi vnū ex duobus ul pluribus facē Et hinc v
nicus ca cū Et h vnio nis Et vnitiuus ua uū. i.
coniunctiuus congregatiuus Et cōponit **U**n vnio
nis conuio nis Et similiter cōponitur adūno nas
conuio nas vnio et uno actiuo sunt cū suis compo
sitis et pō u Item inuenitur hec vnio nis pro la
pide et pro stella. vide in vnus

Univale ab uniuale sa sum h uniuale ratis
Et dī ab hoc gō uniuale addita ras Et h et h uni
sal et h le Et differat uniuale fm loicos a pōica
bili qz uniuale diffinitur p esse. pōicabile uero p
dici. pōicabile enim ē qd est aptū natū de plun
bus eia uniuale autem ē qd est aptū natū esse
in pluribus **U**nivale autem siue uniuale diui
ditur p genus differenciam speciem pphuz et acci
dens. de quibus qnqz determinat porphimus Et
ut dicit aristotil in pmo de anima. **U**nivale aut
nichil est aut posterius est **U**nivale autem
tam nota qz ē triplex uniuale. quoddam est in
re scilicet natura ipsa que est in picularibus opus
in eis non sit fm racōnem uniuale in actum
Et edam quoddam uniuale qd est a re acceptū

p abstractionem Et hoc uniuale posterius ē Et
h modo forme reu in mente angelica exñtes. nō
sunt uniuales Et insup uniuale ad rem. quod ē
puz re ipa sicut forma domus in mte edificatoris

Univira re penul correpta vnus uiri uxoz uel
mulier vnus vnus hñs **U**n vnus et uir cōponitur
Univocus. ab vnus na nū et uox. dī univocus
ca cū. quod una uoce hñ unū signat Et cor uo si
cut uult bug. fm uo loicos uniuoca sunt quoz
nomen ē cōmune. et fm illud nomen racō sube
est eadez. ut nomen animalis est cōmune homini
et boui et similiter diffinico eius h illud nomen
Dicimus enim homo ē animal. bos ē animal Et
similiter homo ē suba animata sensibil. et bos ē
suba animata sensibil Et sic nō ē eis cōmune
Et similiter racō siue diffinico eoz ē ead h illud
nomen scilicet enim ē homo fm qz est animal ni
si substantia animata sensibil Similiter boz

Unio nas **U**n vnio nis uide.

Unio aliqñ qñqz adūbium tempis uide in numōp

Unio dī mas ge. i. unda et dī a vnio dī qz uni
veritatem minoz pondoz sua unitate uindat. i.
completatur. constat enī ex dragma vij. i. seu
pulis xxiiij. qd et pmdē legitimū pondus habe
tur quia numerus serupuloz eius horas diei noc
tis qz metitur. ul qz libram efficit duodecies com
putata. et inde dī h vnio dī idem. vnda ul vns
componitur h quincuns cis. sepcuns. deuns. et for
matur genitiuus a nominatiuo remota ē et addi
ta cis. ut vns cis. deuns cis. **U**nio componitur se
munda id est media vnda

Unus ena grece latine dī vnū. vnde vnus a ū.
quasi vnus. et inde vnus ca cū. singularis. solus
vnus ex multis dī. h vnus solus est. Item vnus
numeratur. vnus uo intera numoz finitur. Item
vnus ad numoz pñat solus uo de multis intelli
gitur. Et ab vnus vni addita ras fit h vnitas ta
tis. Item iste ablatiuus vna ponitur adūbiallyter
et tunc acuitur in fine. ut una. i. piter ul insimul.
et signat vna comitatū. ut vna pñscentur pari
ter uo signat equalitatez. ut uiam pariter cū illo
ducit. **U**n vnus componitur vniformis. vnicolor
et multa alia de qbus dixi in suo loco. s. cōsuetū
queri an sit dñō vigintiunus hō ul vigintiunus
homines h hoc quesitū est in vigintiunus. Et no
ta qz vnus qñqz signat unitatem animoz. vñ in
actibus apostoloz c. iij. **U**nultitudinis autem cre
dentiū erat cor vnū et anima una et fm hoc pos
set dici in plurali iste mulieres sunt vne. i. vnani
mos. et corda uestra sunt una. i. unanima. vnd lu
canus. fecerunt nophas in pñibus vnus. i. vnus a
nimi et uoluntatis similiter pñ in plurali declinari
vnus qñ ponitur cū quibusdam nominibus que
tantum in plurali declinantur. ut una arma. vne
nupie. sicut dixi in tertia pte in c de numero no
minū **U**n nota qz vnus facit gñū vnus. dñū vni
h modnos. tñ apud antiquos mobiliter declinaē
vni vne vni. dñō uno vne uno. sicut alij alie alij
alio alie alio Et ita intelligas de alijs nominibus
que declinant h modum pnominū secundi modi
ut vnus rotus solus nullus alius uter alter aliter
neuter et uterqz **U**n de adūc dicimus. cuius gene
ris. neutri. quoz omniuz tria solum hñt uōs. v
nus rotus solus Et omniuz pñoz gñū sing. pō
penl **U**n auctoritate tñ poetica pñ in ūsu breuiari qz
in ūsu cōnis est. In prosa tñ semp pō penul. nisi

alius. quod semp p̄d. ul' alterius q̄d. semp b̄uial' sicut dixi in alijs Item ab vnus diuāe h̄ vnū nis lapis precōsus. sic d̄c̄s q̄ h̄ vnus et numq̄ duo ul' tres simul repiantur Inuenitur eōā unio p̄ stella et p̄ cepe et h̄ unio d̄. p̄ coniuncōne ul' conḡgacōne Et tunc d̄ ab unio In pap̄ d̄ vnio nes quodam margarite sunt Item inueniē unius moris. d̄c̄ composita. omnis ge. et in d̄cina. i. cō cois ut illi homines sunt uniusmōjs. i. concordēs et unanimes vnde in ps̄ Qui habitare facit unius moris in domo Item scias q̄ vnum fm̄ pl̄m est indiuisum in se et diuisum ab alijs Item ut dicit pl̄us vnum in sub̄a facit idem. vnū in qualitate facit simile. vnū in q̄ntitate facit equale Itē scias q̄ unitas bonorū est Et ista est unū et vitiosa Et est unitas malorū. et hec ē noxia et p̄uioosa. vnd̄ dicit ḡḡ in xxxiiij mor̄ Sicut p̄uioosum ē si vnus d̄sit bonis Itē et p̄uioosus si non d̄sit malis quod b̄n̄ in marie rubri scissione designatur D̄c̄ enim h̄ duas pres vnda diuiditur electo populo ad terram p̄missionis iter on̄ditur q̄ d̄ malorū unitas scinditur bone m̄tes ad hoc q̄d appetunt p̄ducunt Si malorū unitas noxia non fuisset. ne quaēq̄ diuina p̄uidencia sup̄biencum linguas in tanta diuilitate dissipasset. vnde in pax et in thomas **D**ic nota q̄ sicut dicit b̄n̄ in v li de consideracōne. multiplex ē unitas nam ē unitas que collectiua d̄c̄ p̄. cū tibi gracia multi lapides unū faciunt acruū. et est unitas constitutiua cū m̄ta membra vnū corpus uel multe pres vnūquodcū que totū constituunt. Est et coniugatiua qua fit ut duo iam non duo sint s̄ una caro. Et est natiua qua anima et caro vnus nascitur homo. Est unitas p̄catua qua homo vitiosus non instabilis non dissimilis s̄ vnus s̄bimet semp nititur muere. Est consentanea cū p̄ caritatem multorū hominū est cor unū et anima una. Est et notua cū ania uolens omnibz adherens deo vnus sp̄s ē. Et est dignatiua qua limus noster a dei ubo in vnū assumptus ē p̄sonaz ueq̄ eam h̄ omnia q̄ ad illū summū atq̄ ut ita dicam unice vnū ubi unitatez consubstantialitas facit. huc uni q̄d uis illorū si affimiles erit q̄dammodō unū. si compares nullum legitur inter omnia que unū recte dicuntur aciem tenet unitas trinitatis qua tres persone una substantia sunt. Secūdo illa p̄cellit qua econūso tres substantie una in xp̄o p̄sona sunt. et subdit post pauca. Dico in xp̄o ubum animam et carnem si ne confusione essenciaz unam esse personam. Et idem absq̄ p̄iudicō p̄sonalis unitatis in sua m̄iositate mapere nec negauerim hanc. Ad illud quoq̄ genus unitatis pertinere qua anima et caro vnus homo est. Decuit quippe familiaris similitudo q̄ cū hominis conuenire constitucōne q̄d p̄ homine constitutū est sacramentū. decuit eiaz cū summa que in deo est et deus est unitate congruere ut q̄ modo tres persone una essencā ita hic conuenientissima quadam unitate tres essencie sint una p̄sona uides ne pulere inter utramq̄ unitatem hanc collocari in eo utiq̄ qui constitutus est mediator dei hominū q̄ homo xp̄us ihesus pulcherrima inquam conuenientia ut salutare sacramentū. congrua ergo quadam similitudine ambobus respondeat ut saluanti uidelicet et saluato tantam deniq̄ tante q̄ exp̄ssam unionis uim in se p̄fert ea p̄sona in q̄ deus homo vnus est xp̄us. ut si illa duo

de se muticem p̄dicēs non erraueris deū uidelicet hominem. et hominem deū uis catholice q̄ p̄nūcians. non autem similiter ul' carnem de anima uel animam de carne nisi absurdissime p̄dicās. et si si militer anima et caro vnus sit homo. uide in p̄sona. Ex p̄dicis ubis b̄n̄. colligitur q̄ vnum esse yp̄ocaticum tantum est in cristo.

Uo is ui uere d̄ ab uua. Et est uere humē ul' uua defacere. et est u uocal in uo uis. et n̄ est in uis. et inde fm̄ quosdam interposita b̄ et m̄ et con componitur imbuo is combuo is.

Uocalis. a uox d̄ h̄ et h̄ uocalis et h̄ le. Et hec uocalis uocalis. littera que p̄ se uocem facit. et si ne quibus l̄teral' uox p̄ferri non potest. et sunt quinq̄ uocales sc̄z a e i o u. et desinit ablatiuus in j. h̄ uocal. ablatiuus ab hac uocali. Et scias q̄ uox uocis et uocalis p̄ducunt o ante e. ut patet in illo usu magistrali. Ab cū uocali reliquis uuit associari. vnde uiciosum est illud. Desinit finalim

Uocatiuus. a uocē cas d̄ uoca **U**pha uocalem t̄nus ua uū. ad uocandū aptus ul' uocacōnem de signans. Item utiq̄ dicitur est quidam casus q̄ p̄ eū aliquid uocamus. ut o uigili d̄ et saluatorius q̄ p̄ eū salutamus. ut salus o enea qui semper se cunde p̄sona iungitur. nam reliqui casus nominū tercie sunt p̄sona p̄prie tamen p̄ figuram iunguntur. aliq̄n cū p̄ma et secunda p̄sona ut ego iohannes serbo. tu petre uel petrus scribis. ille p̄stian scribit. et obtinuit utiq̄ extremū locū apud ḡcos quippe imp̄fectior c̄rens esse uidetur. nisi enim se cunde p̄sona coniūgi non p̄t. cū superiores quatuor omnes p̄sonas p̄t̄ complecti figurate adiuncti p̄ nominibus. Ablatiuus casus p̄p̄us est romanorū ut dicit p̄m in v li. uide de hoc in tercia p̄te in c de ca **U**ociferor rano ratus rari. ubum **U**su nominū deponens. i. damare. uocem feram emittē. Et ponitur q̄nq̄ simpliciter p̄ loqui. vnde uociferans tis c̄rens omnis. et compit se.

Uocito tas fre. frequenter uocare. et formatur ab ultimo supino de uoco casu a mutata in j breui et u in o. ut uocatu uocito tas fm̄ ps̄. vñ q̄dam. Plena dol' m̄tis uocatur subdola uulpes **U**oco as auī are. i. appellare. nominare clamare Et componitur aduoco cas. ad se uocare. conuoco cas. simul ul' cū alio uocare. euoco cas. extra uocare. Inuoco cas. in auxiliū uocare. aduocatur patrocinū daturus. Inuocatur p̄stiturus auxiliū. euocatur p̄bitunis obsequiū. puoco cas in citare. alios imitare. porro uocare. reuoco cas. vñ h̄ et h̄ reuocabilis et h̄ le. Et componitur Irreuocabilis et h̄ le. Seuoco cas. seorsum uocare. **U**oco et eius composita sunt actiua. et compiant uo

Uola le fe ge. i. media ps̄ manus ul' pedis. uel uola eiaz in auibus est media pars alarum quarum motu penne agitantur

Uolatilis. a uolo las d̄ h̄ et h̄ uolatilis et h̄ le et hinc uolatus tus. et corripit ti.

Uolemus a uola d̄ hec uolemus mi quoddam genus piri que facit pira adeo magna q̄ uix in uola possint includi et bene implent illam vnde hoc uolemum mi. fructus eius

Uolito tas ubum fre. i. frequenter uolare et format a uolatu ultimo sup̄ de uolo las a mutata

Uolatum in uolo uis est. **U**im i h̄nem et u in o **U**olo A uola q̄d est media ps̄ alarū in auibus. d̄ uolo las laui laue quasi uolas mouere. **U**olo

componitur auolo las lare. abuolo las longe ab aliquo uolare separe. conuolo las. circiuolo las. deuolo las. euolo las. interuolo las. puolo las. p uolo las. subuolo las. subtus ul post ul par uolare. supuolo las. transuolo las. Volo et eius cōposita neutra sunt. et corripunt hanc sillabay uo unde factus. nam cito sepe nit. qui sup astra uolat. et orat in epy. Quolat emssum semel i frcuo

Uolo uis uult uelle. et est uolo Cabile uerbuz minus q̄ opto. et opto minus q̄ cupio. Volo cōponitur malo maui. Volo et eius cōposita neutra sunt. et irregularia. et carent supinis. et faciūt p̄teritum in lui. et carent impatiuis p̄ter nolo qd̄ habet noli nolite. et facit p̄ma p̄sona pluralis p̄sentis iudicium uolumus sicut quesumus. et p̄d̄ p̄mam nolo. breuiatur uolo. vnd̄ āsuis. Longetur nolo s̄ breuiatur uolo. et iuuenalis. Sic uolo sic iubeo sit p̄ racōne uoluntas. et uelim uelis corripit etiam ue. s̄ uelū uelis numeri pluralis p̄d̄ ne ut habes in uelū. Et scias q̄ regulariter declinat̄ uolo uolis. s̄ ut dicit ps̄ in ix li. si uolo lis dicitur d̄tis et ablatiuus plural̄ extnari posset nominis qd̄ est uola. uolumus p̄ I u habet post. ut uolumus p̄ uolumus. Item uolo caret sup̄ ut dictum est fm̄ usum. deberet tamen facē uultum. sicut p̄ p̄ noīn p̄ncipiale uultus quod fm̄ p̄ naf̄ citur ab eo et tamen est iam in usu uolūtum ap̄d̄ theologos Vnde uolūtus ta tū et s̄ uolūtū ab eo deriuatur et corripit li.

Uolpiscus c̄i uis nobilitate natus et d̄r a uultus Uolucer a uolo las d̄r s̄ uolucer s̄ uolucris et s̄ uolucris id est uelox Jemie xij consumptū est animal et uolucris Et s̄ uolucris huius uolucris. i. auis Inuenitur tamen q̄n̄ s̄ uolucer ul uolucris pro aue in mas̄ ge et cor̄ naturaliter penultimam Vnde prudencius Confidunt uolucres uictum nō defore uiles Et scias q̄ antiqui dicebant s̄ et s̄ uolucer uel uolucris et s̄ re. sicut oñdi in tercia pte ubi egi de declinatione nominum

Uolumen a uoluo uis d̄r s̄ uolumen minus. i. reuolucio unde liber dicitur s̄ uolum̄ p̄pter multas reuoluciones cartay Et producit lu

Uoluntas a uolo uis d̄r hec uoluntas tatis p̄ n et hec uoluntas tatis p̄ p. uoluntas p̄ n. est de h̄derium nondum adepti. rei. s̄ uoluptas ē rei adepti delectio bone ul male. uel p̄pe carnalis delectio Et est p̄pe uoluntas n̄i in bonis. sed in malis et flagitiosis factis cupiditas p̄pe d̄r. non uoluntas Et hinc uoluntarius ria num. et uoluntatiuus uuum Et ut d̄r in iij de anima In racōne ē uoluntas Dic nota q̄ uoluntatis nomine aliq̄n̄ uis seꝝ natural̄ potencia uolendi. aliq̄n̄ actus ipsius uis signatur uis aures ip̄a naturaliter m̄sita num̄q̄ p̄teritū est sicut nec uis memorandi ul intelligendi s̄ actus huius uis q̄ et uoluntas d̄r tūc peccatū est q̄n̄ inordinatus ē Sed p̄t queri quare huius naturalis potencie scilicet uoluntatis actus p̄teritū est. s̄ aliaz potenciaz actus peccata non sunt. scilicet potencie memorandi cuius actus ē memorare Et potencie intelligendi cuius actus ē intelligere Ad hoc est d̄ndum q̄ alterius ḡn̄is ē actus uoluntatis q̄ actus memorie ul intelligende s̄ em̄ actus est ad aliquid adipiscendum ul non admittendū qui non p̄t esse de mal̄ q̄n̄ sit malus uelle enim mala malum est s̄ intelligē uel memorare mala malum non est q̄uis eoz quidam hos etiam ac

tus malos esse interdum non improbe asserant. memorat enim interdum quis mala ut faciat Et querit intelligere uoz ut sciat impugnare Item scias q̄ demones impunt in fantasā que ē obiectum intellectūs sicut color uisus ut d̄r in iij de anima s̄ angeli boni etiam intellectū directe impmere p̄nt. Et fm̄ auḡ opantur in intelligencias nostras minus quibusdam modis. hoc autem est inq̄tum lumen intellectūs nostri confortatur p̄ intellectuale lumen ipsor̄. Sed hoc demonibus non competit q̄ q̄uis naturale lumen eoz efficacius sit q̄ lumen intellectūs nostri. tamen lumine ḡde non sunt p̄fecti s̄ teneb̄ culpe obumbrati. et ideo non intendunt iudicium racōnis nr̄e rectificare p̄ confortacionem intellectuales luminis. s̄ aliqua nob̄ ostēdere ex quibus decipiamur. quod faciunt illud trando Dicuntur uo aliq̄n̄ intentores demones in q̄tum faciunt feruere sanguinem Et sic anima ad concupiscendum disponitur sicut et quidam c̄bi libidinem prouocant. Deus autem solum in uolūtate imp̄mē p̄t. quod ē p̄pter libtatem uolūtatis que est d̄na sui actus. et n̄ cogitur ab obiecto s̄ intellectus cogitur demonstracōne. Ideo q̄ uoluntas merito apud deū iudicatur que semp̄ a necessitate libera est. et nūquam cogi p̄t. Vnde etiam p̄tholomeus dicit q̄ homo sapiens d̄n̄ā astris q̄ scilicet p̄ sapientiam et uoluntatem suam liberat̄ p̄t uisare ea ad que astra disponunt. uide in arbitriū Item consueuit queri an omne p̄teritū sit in uoluntate. s̄ hoc determinatū est in p̄ccato cas. Itē scias q̄ ut dicit iero. facilius relinquitur sacculus q̄ uoluntas. uide in uolentus. de duplici uoluntate dei habes in p̄ccato. Item ut dicit auḡ. Omnia compleuit qui qd̄ potuit fecit. q̄ uolūtās p̄fecta faciendi reputabitur p̄ ope facti. Item leo papa. stemo est qui n̄ possit aliquam beniuolentie portionem. Nulli enim puus est census cui magnus est animus. Maiora quidem sunt impendia d̄uitiis. et minora mediocriū. s̄ non distat fructus opeꝝ ubi idem ē affectus opancium Item quidam poeta. In tenui mensa satis est immensa uoluntas Uoluo uis ui uolūtū. vnd̄ s̄ et Uide in diuez s̄ uolubilis et s̄ le. unde uolubilitate adubium. et uolubilitas. Voluo componi. aduoluo uis. iuxta aliquid uoluerē. abuolo uis. ab aliquo uolue et remouere. Conuolo uis Circiuolo uis. diuolo uis. deuoluo. euoluo uis omnia in eodem sensu. explicare. extendere. inuoluo uis. puoluo uis. obuoluo uis. i. circiuoluo et contego Renoluo uis. subuolo. subtus uel post uel par uoluerē. transuolo. Voluo et eius composita sunt actiua. et faciūt p̄teritū in ui sillay et sup̄ in lutū Uoluptas. a uoluo uis d̄r s̄ uoluptas tis. vnd̄ uoluptuosus sa sum. et compatur. et uoluptarius ria n̄i. i. delectabilis. et uoluptarie ul uolupte ad u. i. s̄ uoluptatem. et uoluptas muenit̄ p̄ delectatione bona ul mala. Que autem sit differentia inter uoluptatem et uolūtatem dixi in uoluntas Uolubaz b̄ri p̄nal̄ naturaliter cor̄. i. uolucatio ap̄oz ul locus cenosus ubi pora uoluntur. Et uidetur componi a uoluo et aper. q̄si uolubaz q̄ ibi pora ul apri uolūtur. et p̄ translationem d̄r uolubaz. queliber cenositas et turpitudine in q̄ homo inuoluitur. unde d̄r in uolucabro uicor̄. unde in ij opp̄ petri ij c. contingit enim eis illud. p̄ubij. Canis reūsus ad suū uomitū et sus lom.

Voluro. a uoluo uis ui tu **I**n uolubro luti tu u in o fir uoluro ras frequenter uolue. ubi fze

Voluis. a uoluo uis di hec uol **E**t pducit lu uis ui. quedam herba. qz radix eius fir uolubil et rotunda ul' genus est fingou rotundou et uo

Vomez. a uomo mis di hic uomer **L**ubilium ul' uomis eris. deus aratri ul' fernum qd' mfigitur dentali. qz euomat terram. ul' qz humu eniat uel feriat. pfa ij c. **E**t constabunt gladios suos in uo mercs. et cor pml qn. s; pd pmam uide in uomo

Vomica ce fe ge. id est uomitus ul' nausea uel genus apostematis quo emittunt intestina. et di

Vomitum. in uomo mis est **V**a uomo mie. **V**omo mis mui uomitu uomé. emittere cibum acceptu ul' aliud p os. unde h uomitus tus et h uomica. et h uoméu ij. i. uomica. et h uomex mics penl cor idem uel summis uementis. **E**t ut diat ps in iij li q uomex desinit in ex cori. **A** uomo componitur conuomo mis. deuomo mis e uomio mis. reuomo mis **E**t e uomo neutu cu su is compofitis et cor uo unde in auro di **E**uomit in terram belua iussa ionam. s; h uomex uel uo mis. pd uo unde uisus **G**lobas sepe uomis ideo **V**ozago gnis produat **V**uomen tibi uomis. penul nominatiui **E**t exponitur in uoro

Voro ras rari rare. i. destrue consumé edendo et bibendo supstue bona sua dissipare unde uorax racis omnis gen. et hec uozago gnis. i. odadras gulositas **E**t qz gulosus et uorax omnia consumit **I**deo uozago trisumptiue sumitur p consumpco ne et destrucco ne. quod eni; consumitur et destruitur quasi deuoratu uidetur vn di uozago ciuita tis p ruina uel destrucco ne **I**te; qz homo uorax quasi non pt impleri obis **I**deo uozago ponitur p loco pundo et insaciabili et inexplebili. sicut est baratu **I**tem a uoro h uozator roris **E**t inde oz in nx hec uozatrix trcis uoro componitur de uoro ras **I**nde deuorator et cor pmam uoro vno in auroa **Q**uof ppe fornacem sentit adesse uorat

Vortex a uorto tis di uortex tics. nodus uel e minucia globosa que ad modum uticis appet in ligno unde sap xiiii. lignum curuu et uorticibus plenum **I**tem uortex appellatur arcularis reuolu cio aque. sicut solz fieri ex nimio impetu **E**t ubi sunt magne fouee in aqua **V**nde ouidius maior uorticibus qz frequens erat aque impius amnis **E**t fm antiquos uortex inuenitur pro uortex

Voso sas di a uos. sicut tuo tuas a tu vn qui dat unum uosamus falso uore qz tuamus. traxit enim uoso sas ab hoc plurali uos **E**t tuo as ab hoc sing tu **V**tz autem vni dndum sit uos. dixi in reza; pre ubi egi de numero nominis

Votiuus **I**n uotum est

Voru tis **I**n uotu uide

Voti a uoueo di hoc uotu ti desiderium uel p missio. vno uotiuus na uii. uoto plenus ul' astric tus ul' uoto pmissus. **I**tem a uoueo ues uotu tu u in o uoto ras ubum fze. frequenter uouere. a q uotito ras aliud frequentatiuu. **I**te; a uoueo uo tus m tu. i. pmissum. **I**nde conuotus ta tu **H**ic nota qz uotu est testificaco quedam spontaneo p missionis que deo et de hijs que dei sunt ppe fie ri debet. **E**st autem hec diffinico pfecta. qz ponit et pmissionem que est essentialit uotu. et tangit uoluntatem in hoc qz didr spontaneo que est cau sa obligaco nis et confirmaco nem ultimam. pmiss

tionis q alias includit in h qz didr testificatio et uoti terminu qd est actus ad alteru in h qz didr qd debet deo fieri. et materiam in h qz didr qd e de hijs que dei sunt ul' uotu alicuius boni cu deli bcracoe facta pmissio. **S**i eni; fiat de re mala ul' etiam bona s; sine deliberacoe non obligat. qz si cut didr canon. **I**n malis pmissis rescinde fidem et in sarpi uoto muta decretu **E**t scias qz licet uotu eoz qui sunt alterius potestati subiecti no sit firmum sine consensu eoz quibus subiciuntur non tamen peccant uouendo qz in eoz uoto intel ligitur debita condico. scilicet si suis superioribus pla cuerit ul' non renitatur. **I**tem scias qz uotum sim plex impedit matrimoniu contrahendu s; non di mit iam contractum. uotu uo solenne impedit matrimoniu cotrahendu et dimitt iam contractu uotu eni; solenne ex sui natura habz qz dirimat matrimoniu contractu. inquantu scilicet homo p ipm amittit sui corporis potestatem deo illud ad ppetuam continentiam tradens. et ideo no pt ip sim tradé in potestatem uxoris matrimoniu cotrahendo. **E**t qz matrimoniu qd sequitur tale uo tum nullu est. ideo uotu pdictu; dirimere di ma trimoniu contractum. et si dicas uotu simplex n minus obligat apud deu qz uotu solenne ut didr decre. s; uotu simplex non dimitt matrimoniu er go nec solenne uotum matrimoniu dirime pt. **R**e spondeo qz uotu simplex quo ad deu non minus di obligare qz solenne in hijs q ad deu spectant sicut est sepaco a deo p peccatu mortale. qz mor talit peccat frangens simplex uotu sicut solenne quus grauius sit peccatu frangere solenne uotu ut sic compaco accipiasur in genere. non in detz minata quantitate reatus s; qntum ad matrimoni um p qd homo homini obligatur. non oportet qz sint equalis obligaco nis etiam in genere. quia ad quedam obligat uotu solenne et no simplex nota etiam qz ille qui contrahit matrimoniu p u ba de pnti post uotum simplex non pt uxorem suam cognoscere carnaliter sine peccato mortali. qz adhuc restat sibi facultas implendi continentie uotu ante matrimoniu consumptu. s; postq ma trimoniu consummatu est factu; est sibi illicitu n reddere debitum uxori exigenti. tamen ex culpa sua. et ideo obligaco uoti ad h se non extendit ta men debet lamentu penitentie recompenare pro continentia non obseruata. qntum autem ad ea in quibus no est factus impotens uotu continentie suare. adhuc post contractum matrimoniu obli gatur ad seruandu ppter qd mortua uxore tene tur totaliter continere **E**t qz ex matrimoni uinco lo non obligatur ad debitu perendum ideo no pt petere debitu sine pcco quus sine pcco pt reddé debitu exigenti. postq obligatus e ad hoc p car nalem copulam pcedentem. hoc auté intelligend est sui mulier ex pte potat sui interpretatue ut qn mulier uerecunda e et uir sentit eius uoluntatem de reddicoe debiti. tunc enim sine pcco reddé pt et precipue si ei timet de piculo castitatis nec ob stat qz non sunt duo pares in matrimoniali actu qz quilibz pt quod suum e abrenunciare. **Q**uidam tamen dnt qz pt et peté et reddé. ne nimio onero sum reddatur matrimoni; exigenti uxore. s; si nec te inspiciatur hoc est exigé interpretatue ut didr frater thomas **V**olo etiam te scire qz uotu o bediencie est precipuu; inter tria uota religionis

Et hoc triplid racione pmo quidez qz p uotū obe
dientie aliquid maius homo offert deo. scz ipaz
uoluntatem que ē potior qz ppum corpus qd ho
mo deo offert p continenciam .et qz res extiores
quas offert homo deo p uotū paupertatis. unde il
lud qd fit ex obedientia. est mag acceptū deo. qz
id qd fit per ppam uoluntatem Secundo qz uotū
obediencie continet sub se alia uota si non dñi
titur Nam religiosus et si teneatur ex uoto con
tinenciam suare et paupertatez tamen hec sub obe
dientia cadunt ad quam pñent multa alia pre
ter continenciam et paupertatem Tercio qz uotū o
bedientie ppe se extendit ad actus ppinquos fr
ni religionis. qnto autē aliquid ppinquius ē fini
tato melius est Et inde ē etiam qz uotū est reli
gioni essentialius Si enim absqz uoto obediencie
aliquis uoluntariam paupertatem et continenciam
etiam uoto suet non ppter hoc pñet ad statū
religionis qui pferitur etiam ipsi uiginitate ex uo
to obfuare Dicit enim aug in li de uiginitate Ne
mo qntum puto ausus fuerit uiginitate pferre
monasterio An in uoto continencie possit dispen
sari deū est in papa Potest etiam queri an ille
qui uouit religionem ingredi teneatur ppetuo in
religione pmanere Ad hoc est dñduz qz obligacō
uoti ex uoluntate pcedit. nam uouere uoluntatis
est ut aug dicit Intantū ergo fertur obligacō uo
ti inq̄tuz se extendit uoluntate et intendo uoue
tis Si ergo uouens intendit obligare se non solū
ad religionis ingressum si ad ppetuo pmanendū
tenetur ppetuo remanere. Si autē intendit se obli
gare ad ingressum religionis causa expiendi cū
libertate remanendi ul non pmanendi manifestū
est qd remanere non tenetur. Si uero in uouendo
simpliciter de ingressu religionis cogitauit absqz
si qz cogitaret de libertate exitus ul de ppetuitate
remanendi uidetur obligari ad ingressum fm for
mam inno cōnis que est ut ingredientibus detur
pbacōnis annus unde non tenetur ppetuo in re
ligione pmanere Ille autē qui intrat ut statim
exeat n̄ uidetur satisfacē uoto suo qz ipse in uouē
do hoc non intendit Et ideo tenetur imitare ppo
siti ut saltem uelit expiri an ei expediat in reli
gione remanere. Non autē tenetur ad ppetuo re
manendum Sed consueuit queri An expediat
aliquid uouere Et uidetur qz nō qz non expedit
alicui qz puet se bono qd ei dñs donauit si libtas
est unū de bonis maximis que deus homini do
dit. qz non bñ p toto libtas uenditur auro Hoc
celestis bonuz p̄terit oibis opes quo uidetur pua
ri p necessitatem qñ uotū imponit Ergo nō ex
pedit homini qz aliquid uoueat Ad hoc dico
qz sicut non posse peccare non diminuit libtatez
Ita etiam necessitas firmate uoluntatis in bonuz
non diminuit libtatem. ut patet in deo et in bea
tis Et tal ē necessitas uoti similitudinez qñdam
bñs cū confirmacione bonoz. unde aug dicit in
epla ad armentarium et paulinam. felix necessi
tas que in melioza compellit Ex dictis patere p̄t
qz facē idem opus cū uoto. ē melius et mag me
ritorium qz facē sine uoto Patet etiam ex hoc qz
ille qui uouet aliquid et facit. plus se deo subicit
qz ille qui facit solum. subicit enim se deo. non so
lum qntū ad actū si qntū ad p̄tatem qz de cetero
non p̄t aliquid facē. sicut plus daret homini qui
daret ei arborem cū fructibus. qz qui daret ei tñ

fructus De hoc tamen plenius dixi in presbiter.
Uoueo ues uoui uouere. sponte pmittere desti
nare Et componitur conuoueo ues. deuoueo ues
ualde ul deosum uouere ul maledicē execrari re
uoueo ues itez uouere Et est uouere actiuum cū
suis compositis et cor uo unde iuuenal in iiii li.
Aliter enim si concedas mactare uouebat In pre
terito tamen et supino producit p̄mam uoui
Uox uocis dī a uoco cas Et p̄ o ante c si uo
co cas cori q ante c vel uox fm quosdam dī a
boo as. mutata b in u Et ultima o subtracta. Et
addita x Et dī fm pap uox qz uoluntate animi
annūciat qz uoces sunt uoce eay que sunt in ani
ma passionū A uox cōponitur equocus multiuo
cus uniuocus. i. sinonimus Et scias qz aug ponit
differenciam inter ūbū et uocem dicit ūbū esse
ipsam cogitacionem que adhuc intra consciencie
secretā tenetur uocem ūo p quam ūbū pfer
tur in medium. uox sonus ē index cogitacionis.
ūbū ūo ipsa cogitacō. sicut enim qñ ūbū in
corde cōcipimus necessaria est uox quā qdaz
uehiculū uerbi ut qdlibet ūbū ipsum p oris so
nū ad aliū transferamus. tamen id intogrum eō
am intra nos idem clausum a loquente transfer
ut in in sua sede teneatur ita etiam omnipotens
pater innotescere nobis uolens sapientiam et uer
bum illud qd in p̄ncipio erat deus apud deū sic
ipse restatur. Enitauit cor meū ūbū bonū bea
tū iohannem quāsi uocem p quam ad nos ūbū
sūū pferret assumpsit. qd quidem ūbū de illa
sede ita ad nos descendit ut in sinu. i. in p̄fundo
p̄tami pectoris pmaneret uerena uisitans. et ce
pupam qd apol **C**lesia non delinquens
lant. qz stercoza humana comedat et ferenti
pascatur fimo. auis est spurissima tristis extens
galeata. semp in sepulchro et humano stercoze con
morans. et corripit pens. vñ d̄ alexander. Cum fu
lis pupis que petunt excelsa uolando.
Ur lingua calcaica ignis ul flama dī. vel fm
remigū vr interpretatur lumen uel ignis seu
incendū ul fenestra. Et scias qz glosa dicit expo
nens illud p̄sa xxix. qui redemit abraham de igne
caldeoz. legitur enim caldeos aram et abraham
in ignem p̄icisse. eo qz nolent eū. i. ignem colē
Aram ibi exsp̄rauit. abraham illesus exiuit. vñ
gen xv. Ego dñs qui eduxi te de ur caldeoz. Ig
nis enim lingua eorum ur dicitur.
Uranus. ab ur qd est ignis dī uranus nī. i. ce
lū. qz ignis est. unde uranicus ca cū. i. celestis. et
uranus nīa nū in eodem sensu. et h̄ urania nīe.
quedaz musa quāsi celestis que et urane nes dñr
Uranuscopus. uranus componit cū scopin qd
est intendere ul speculari. et dī h̄ uranuscopus pi
pens cor. qdam piscis sic uocatus ab oculo quez
in capite habet a quo semp intendit ūsus celum
Urbanus. ab urbe dicit urbanus na nū. ciuis et
p̄p̄ romanus ul curialis. et fm h̄ comparatur. vñ
h̄ urbanitas tatis. curialitas. et componitur mur
banus na nū. rusticus. et comparatur. unde hec in
Urbetetus quedam ciuitas est de **U**rbanitas.
Urbs. urnus ul urbus (qua dixi in urbeuicij
ps est aratri. vñ h̄ urbs bis. qz aratro olim mu
rus ciuitatis solebat designari. locus enim future
ciuitatis sulco designabatur. i. aratio qd thaurus
et uacca trahabant. uide in ianua. vel urbus uel
urbs dī quāsi orbs ab orbe. i. a rotunditate. qz o

lim urbes rotunde fieri solebant et sunt ab huc.
Et sola roma p excellenciam urbs dicitur. cetera oppi
da ul cu adiucto. urbs bononia. urbs ianua. oppi
du ad habitatores ptnet. ciuitas ad leges. urbs
ad utiq. Et formatur gnis a nro interposita i ut
Urcolus li dimi. puus urceus (urbs urbis.
Urcus ci. uas aquaticu Et dicitur ab orce qd e re
cipe quasi orceus de q dixi in orca. magister vij c
Urcinatus urceus et calidis et e gn casus urceus
Uredo inis fe ge. dicitur corruptio ex urente uento
pueniens. qn stantes segetes aduste uidentur in
campo Et producit penultimam nominatiui
Urges ges. ges in si urfi. et si in sum ursum. h
ps Et e urgere strunge coecere stimulare. et in te
urgesco do. meho **U**rges componit purges ges
et e urges actiu cu suis compo. et faciunt preteritu
in si et sup in sum. h nec preteritu nec sup sunt in
Urna ab uro nis dicitur una rie ul (frequenti usu
urca ce. uermis. caulis ul poru q urit.
Unel dicitur ab ur p compositionem. et interpretatur
ignis deusicut et legitur apparuisse ignem in ru
bo. legitur etiam ignem missum de super et im
pisse quod preceptum est. et acuit el
Urina. ab uro nis dicitur h una ne. qd urat. ul qd u
rina sit uel qd renibz egreditur. q uulgo locu no
catur. qd ea lota uestimenta munda efficiant. et
h uranana no. et h uranani nj. uas aptu ad re
cipiendu unnam. qd et h unnale lis dicitur. et unno
nas. urinam facere. mingere. et pd ri. Et ut dicit
plid. Judico urine a renibus egredientis salus uel
egritudo futura monstratur.
Urnula le dimi. parua urna. et corripit nu.
Urna. ab urges ges dicitur h una ne. qd urgeat col
lum. scilicet quedam mensura quam quidam quar
tam uocant. Item urna uas est. ppe qd p conden
dis defunctoru cinibus adhiberi solet. De quo
dicitur celo regitur qui non habet urnam
Urnula le dimi. parua urna
Uro. ab ur qd est ignis dicitur uro nis ussi. et si in
tum facit sup ussu. urere. i. incendere. conburere. **U**ro
componitur aduro nis adussi adustum. ualde ure
Uruo nis. orcu ure. **U**rburo nis. **U**ruo nis ualde
ure. **U**ruo nis. ualde ul intus ure. ul urendo impri
more. puro nis. **U**ro et eius composita sunt actiua
et faciunt preteritu in si geminato s et supinu in
itu. Et pducit hanc sillabam u. Quidam in epy. nec
furtum feci nec fugi si michi dicat. Senius habet
precum long non urens aio.
Ursarius m'ursus uide
Ursellus urselli in ursus est
Ursinus in ursus uide.
Ursiolus li dimi. paruus ursus.
Ursus si dicitur ab irsutus. qd irsutus sit. ul dicitur ab
urges ges qd urgeat. arreptu. ul qd forhter urget
. i. stringit quem apprehendit. ul ursus dicitur ab os
one. qd ore suo format fetus quasi orsus. nam a
iunt eos informes generare fetus et ptus. et car
nem quandam. quasi qddam frustum parte quam
mater lambendo in membra componit. et sic post
ea uiuificatur. et hinc urfi turpeu dicitur. Itē ur
for: caput inualiduz est uis maxima in brachijs
et lumbis. unde erecti insistant. De urfa sic dicit
ambrosius in vj exameron. Vifa insidians later
ut senptura ait. est enim plena fraudis. fera tam
fertur informes ure ptus edo. h naros lingua lin
gere atq in speciem sui similitudinem qd formare

non mireris in fera tam pij oris officia cuius pl
etas naturam exprimit. Si uisa ergo partus suos
ad suam effigit similitudinem. tu filios tuos insti
tuere similes tui non potes. Ab ursus dicitur hic urfu
lus si. et h ursellus si. et ursiolus si. et ursculus si
omnia dimi. et h urfa se. Et hinc similiter dimi. h
ursula le. et h ursella le. et h ursiola le et h ursicu
la le. Item ab ursus hic ursus sea seu. et ursinus
na nu. et ursarius na nu. ut ursarius canis aptus
ad capiendos urfos. uel homo siue canis qui ne
Urtica. ab uro nis dicitur hec urtica (natur urfos
ce. quedam herba dicta qd tactus eius corpus ad
urat. Est enim ignee nature et tactu punit. et pd
penl. unde hoc urticatu si. locus ubi abundant ur
tic. et urticinus na nu. penl. pd. et urticarius na
nu. et urtica cas. urtica muouere
Urticus. Ab uro dicitur hic urtus ri. i. bos siluestris
urticus in urtica uide
Urticus interpretatur consiliator. et est quedam terra
gentiliu. unde dicitur gg sup illud iob. vir erat
in terra vs nomine iob. quis uesciat qd sit terra
ha sic fe ge. i. essentia. unde et u (gentilium
ha dicitur substantia. et pprie compacta ex materia et
forma. Itē urfa dicitur quod forma. qd actiu qd qd
actiu uere dicitur in sua est natura. et p se intellet
tum intelligatur inuaniabile licet uanotur tactu
diuisor substantiuor. modo intendendo. modo dimi
nuendo vñ h et h usal et h lo. et acuit penl urfa
et p compom dicitur omouision de q dixi in suo loco
Ursus ab uro nis usuz dicitur urtus tas tau tau
tare. in usu habere. unde usitatus ta tu Et utiq
Ursus in aliquo (compatur et cor si usito
loco alicubi. adhibium loci **U**rsus dicitur et piam.
sillabica adiectio. uide non acuitur in fine. qd ac
centus pncipal n debz poni in sillabica adiectione
Ursus in aliquo loco adu. loci ab ullus dicitur.
Ursus p omnia nimis ex toto omnino. et acui
Ursus. qd diu. quousq. ad quez (itur penl
fines fm pap. ul plenius pt dicitur sic usquequo. i.
aliquantulum adhibium est quantificatio. uide in
ps. Conuertere dñe usquequo. Item usquequo. i.
undiq. adhibium est loc. unde iacob viij. **U**rsus
ueniant populi. i. undiq. Itē usquequo. i. quousq.
ul aliquamdiu est adhibium tempus. ut ibi usq.
quo dñe obliuisceris me in finem. Item qñ ponit
tur p donec est adhibium tempus. ut in ij mach
e pmo. Sacerdotes psallebant himnos usquequo
consumptum erat sacrificiu. Et ad ultima s usum
Ursus. i. combusti preteritum de uro nis
Urticu ab uro nis dicitur h urticu ci. genus tinctu
Urtina. ab uro nis dicitur hec (re qd ex usito est.
urtina ne penl. pd. locus ubi comburuntur cor
pora. unde ustrino nas comburere.
Ustulo. ab uro nis ussum dicitur ustulo las. i. ure ul
incendere. et formatur ab ushu supino addita lo. et
compit stu. Et componitur deustulo las. et mis
tulo las. et semiustulo las. unde semiustulatus ta
tum. unde aug de ciuitate dei. Pontifex sue salutis
oblitus irruens in ignem semiustulatus e. In ef
dre ij c iij. Quidam legunt. et sup sacranu holo
caustamata ustulare cothie. Alia littera mueni
tur ibi comunior scilicet holocaustomata hostilare
et cetera. Et est idem hostilare qd immolare uel
incendere. **U** autem dicitur hostilare quasi hostias li
tare ul quasi hostias librare uel quasi ustulare o
thimoloia est. Et scias qd h littera muenitur in

biblije correctis. et sup factanū holocaustomata
hostilare condie. h in aliquibus antiquis bibljjs

Ustus ab uro nō usū ustū **U**muentur ustular
or ustus ta tū. i. combustus. Et componitur mus
tus ta tū. et semustus ta tum. p semustus. Item

Uscapio pis. ab usus **U**ab uro hoc ustura re.
et capio pis. et acuitur ca. licet sit breuis. ut dicit
tur uscapio penl acum sicut hociubus sicut dixi
in ij pre de impedimento consortij. Et scias qd u
scapio aliud est p compositionem. aliud est sine
compositione. qd per compositionem pntat ad qd
dam ius. h sine compositione pntat ad quemcū

Usus fructus. ab usus et fruct **U**q capiendi usum
tus componitur h usufructus tus sui. ul h usul
fructus n ro ut ex utraq parte deducitur. i. illud
qd suscipitur ex agro ad utendum

Usura. Ab uroz reus dī h usura re. incrementū
pecunie mutuate ab usu eris debiti dicta. vnde u
suranus nā rium et usuro ras. usuram facere ul
ad usuram dare fm hug. Iero. sup ezechs sic dicit

Ustant aliqui usuram tantū esse in pecunia. h in
telligant usuram uocari supabundanciam. scilz
quiddā est. si ab eo qd dedit plus ē. ut si in bre
me demus x modios ut in messe xv recipiamus
h tam sic est intelligendū si plus ualent in messe
xv modij fm cōmune for qd in breme x alias

si fiat commensuratio dati et accepti ad ualorem
pecunie non erit usura h equalis cōmutacō. Item
scias qd res quedam sunt quau usus est ipsa eaz
consumpcō que non habent usum fructū fm iura

et ideo si talia fuerint p usuram extorta puta de
narij. triticū. uinū. aut aliquid huiusmodi non re
netur homo ad restituendū nisi id qd accepit. qd
id qd de tali re est acquisitum non est fructus hu
iusmodi rei. si humane industrie nisi forte per de
tentionem talis rei alius sit dampnificatus ante
tendo aliquid de suis bonis tunc enim tenetur ad
recompensacōnem sui nocimenti. Quedam uo sunt

res quau usus non est eaz consumpcō. et talia ha
bent usum fructū. sicut domus ager et alia huius
modi. et ideo si quis domū alterius aut agrū p u
suram extorsisset non solum tenetur restituere do
mum aut agrū h eoz fructus inde pceptos. qd
sunt fructus rei quau alius est dñs Et ideo ei de
benē

Sed pē sic queri non minus accipē pos
sum ab eo cui bñficiū extitit qd ab eo cui nullum
bñficiū contuli. h si aliquis cui non mutuassem
aliquid nō daret de suo eozam si sperassem accipē
licite retinere possem. Ergo et ab eo cui bñficiū
extitit mutuū concedendo licet nō aliquid expecta
re recipere et tenere Ad hoc dñdum qd ab eo cui
bñficiū contuli licet nō tantū sperare et accipē.

qntū feci et non plus. quiddā autē de utilitate cō
tingit ei cui mutuū dedi ultra mensuram mutui
ex pecunia mutuata hoc est ex industria eius qui
sagaciter pecunia usus est Industriam autē eius
uendē non debeo sicut nec p stulticia eius minus
habere debeo Itē dicit crisostimus sup illud matth
xxj c. Eidebat ementes 12. Qui locat agrū uel do
mum usum suum dare uidetur et pecuniam acci
pere et quodammodo quasi cōmutare uidetur luci
cū lucro Ille autem qui usuras dat et mutuū ac
cipit in necessitate non peccat nec usurario cōmu
nicat inqñti huius. qd non uolūtarie usuras dat
h quasi exactus necessitate nec dat usurario occa
sionem usuras accipiendi h mutuandi. nec placet

ei usuras accipē h mutuacō que est bona. qd est
subuencō sue necessitatis ul alterius. et sic ex ma
lo usurarij elicitur aliqd bonū. ille uo qui recipit
usuras mortali ter peccat

Usuella le diminutiū. parua usura
Usurpo. uroz ul usus componit cū rapio. et dī
usurpo pas. i. contra usum rapē sine in usum ha
surula le. parua usura **U**bere uel illigere uti.

Usus. ab uroz ueris usus sa sum. i. exercitatus. u
sum alicuius rei habere. et h usus huius usus. as
siuital exercitiū consuetudo pampphilus. vsus et
ars docuit que sapit omnis homo. et componit
cum fructu. et dī usufructus. i. illud qd suscipitur
ex agro ad utendum. Et scias qd ut dicit oratorius
in poctria. Multa renascuntur que iam cecidē ca
dent qd que nū sunt in honore uocabula si uolet
usur. quem penes arbitriū est et ius et norma lo
quendi. Item ps tractans de dō plurali fecit de
dinacōnis dicit. optet scire quidem analogie racō
nem usum tam auctoz magis emulari. Et attendē

h diligenter qd ps non dicit simpliciter usum h u
sum auroz. Nam ut dicit ambro. Vulgus usus nō
pudicat uentat. et anthonles in pmo topicoz dī
cit positō est opinio extranea alicuius noroz fm
pbiaz et cetera. et post pauca. nam quolibet con
traria opinioibz pferente solatū esse stultū est

Ut multa significat. nam ut. i. post qd. ut. i. hī.
ut. i. qñs. ut. i. hī. vnde de qbusdam pōctio
rū dicit odam. ut post qd dicit. ut qñs. ut qd hī
rensilio. ab uroz dī h et h uenilij et h le. ad
utendum aptus ul necessarius. ul uenilia dicitur
tur in domo usibus necessaria. scilicet suplectilia

Uter tris. hīj utres utriū utribz **U**ter compit si.
mas ge. uas uinariū. Et dicitur ab uteris. qd ali
quid intrinsecus habeat ut membra et uiscera. h
cui uenter tris. ul qd ad modū uteri amplius sit
et infatus. et sunt utres ppe de corio. ps sicut u

Uter tra tu. qd uteris dī ab **U**ter in priua.
utor uteris et ē uter quis h uter dī ppe de duobz
vnde uter facit interrogacōnem de duobz tñ dī
uidus ut uter istoz legit. quis de pluribus qd du
obus. ut quis istoz tnum uel quatuor legit. pē
tñ et quis dīo de duobus licet nō ita ppe sicut
uter h uter numq dī nisi de duobz tñ Et nota
qd qdlibz cōpositū ab uter dī tñ dī duobz hī ut

Uterius ab uteris dī uterius nā num penul
pō Et sunt uterini qui ex eoz uterō qd diuisis pa
tribus sunt geniti qd uterius tñ muliens Et cōpo
nitur couterinus. uide in frater

Uterqz uter utra utz componitur cu qz. uel sil
labicatur et dī uterqz utraqz utuoz. qd uerqz. i.
iste et ille unus et alter. vnde utrimoz adibium
.i. ex utraqz pte vnde in ezechs c xl finis utuoz h
unam litteram. qd autē exponit utuoz ac si dice
ret utrouz Et scias qd utraqz acuit penl et plera
qz ppter consorcium masculinor et neutroz suoz
in quibus penul de necessitate acuitur. ut uterqz
utuoz pleruzqz pleruzqz pē tñ esse in cā coniunctio
endeca sui epictaf. i. sillabica adiectio scilicet qz

Uterius ab uter tra tu dī h uteris nī ppe mul
ez scilicet locus concepōnis. qd duplex sit et ab u
traqz se in duas ptes diuidit que in diuisz diffu
se ac replexe circūplicatur uel dī uteris qd inte
rius impleatur fetu uide in uent et cor u ante c.

Uti adibium similitudinis. i. sicut Et inde cōm
ponitur sicut et ueluti et cor u h ut utrum pduc

Utilitas vñ usus Quisq; docetur uti d; utatibus uti
utilis le comparatur utilior Et a gco util' addita
simus fit utilissimus ma mum ualde utilis

Utinam adubium optandi. i. ut fiat opro et cō
ponitur ab ut uel uti et nam et corripit ti

Utiq; qñ est dco composita acuit antepenul. s;
qñ sine compōne accipitur accentū h; sup penul
suata natura ipsius endef Et sic cā differēde a
mittit um suam cōiunctio endetīca in utiq; dco
ne cōposita Et similiter intelligendū est de itaq;

Utor teris usus sum uti. i. usum alicuius rei ha
bere potiri Et inde h et h usual et h le et h usua
lias. utro componitur abutor teris ualde et con
tra racōnem uti. couros teris Et ē utro deponere
cū suis composis et pō hanc silbam u Oraē in
epy quo in fortuna ē si nō concedit uti. vñ de in

Utpote. i. tamō penultima correpta Et (fruo
componitur ab ut et pōe ablatiuo

Uputa. ubi gracia. sicut. adubius Et uidetur ibi
puta. sillabica adieccio. et sic erit simplicis figure
et deriuatur ab ut Et acuetur pma quia accentus
pncipal non d; poni sup sillabica adieccōne pau
lus in pma ad corinth c xvj Non corpus qd fu
tur ē feminas s; nudum granum utputa tritici.

Urimq; In utroq; est (libet sillabica adieccio

Utrilbet qñ ex hijs placet. et corripit li Et est

Utrubiq; adubium. i. in utraq; pte et acuit pñ

Utrūnam inuenogatiū est. et habet nam silla
ua ue. quasi humida (bice. Et acuit penl.

Uab humeo es. q; intrinsecus humore sit ple
na et sicco et pinguedine. et est uia ipsim totū
cū racemis et acinis. uia eciam d; illud carneū

Uuo. ab uua dicitur uueo ues. (est humida
ui uere. i. humē ul pignescē. vñ uuesco cis incho

Uuidus. ab uua d; uidus da dū. i. humidus.
s; humidū qd exterius habet humorem. uuidum
qd interius. et comparatur. vñ de uido das. uuidū
ul humidum facere. et corripit ui.

Uulcanus. a uolo las p composicōnem hic uul
cans ni. ignis ul deus ignis. dicitur sic quasi uo
lans candor. uel qñ uolcanus. q; p aerem uolet
et cinis uidetur. vñ de uulcanus nia niū. et h uul
canalia hoz uulcanalioz liū. hijs et ab hijs uul
canalibus id est festa uulcani

Uulgaris. A uulgus d; h et h uulgans et h re.
Et formatur qd hoc genitio uulgi i mutata in
a longam. et addita ns. vñ de uulgariter adubiū.
Et h uulgaritas tatis. ut iste loquitur uulgariter
id est sicut uulgus non literaliter.

Uulgo gas in uulgus est

Uulgas. a uolo uis d; hoc uulgus q; plebs pas
sim inhabitans multitudo. sic dicitur q; quisq; fa
cit qd uult. vñ uulgosus sa sum. uulgo abūdans
et comparatur. et ut dicit ps uulgus tam masculini
q; neutri generis inuenit. vñ de iob xxij. Et uul
gum pauperem spoliauerunt. tamen apud moder
nos pelagus. et uulgus. in singulari numero sunt
neutri ge. in plurali uo masculini. Et iste ablatiū
uulgo sepo ponitur adubialiter. i. ubiq; ul p uul
gum. et non debet acui in fine. a uulgus d; uulgo
gas. i. publicare. Et componit diuulgo gas. diu
sis modis uulgare. et puulgo gas. pfecte uulgare
Et est actiuū cū suis composis. vñ de in populus

Uulnero ras in uulnus est

Uumificus ca cū penl cor. i. uulnus faciens

Uulnus. ab uro d; h uulnus uerie. plaga corpo
ris que ferro uel fuste ul lapide fit. q; urat. uol a
ui. q; inferatur ui. vñ de uulnerosus sa sum. et com
patur. vlcus uo d; qd ab interioribus pcedit. vi
de in ulcus. a uulnus d; uulnero ras. et componi
tur conuulnero ras. Et est actiuū cū suis compo
sitis. Et corripit penl. vñ de quidam. Uulnero et
clausum porro sub pectore telum.

Uulnusculum li dimi. paruū uulnus.

Uulpecula cule dimi. pua uulpes. et ut dicit ps
in iij li. In es. pō desinētia feminina tercie declina
cōnis ul qñte abiecta s. assumunt cula. et faciūt

Uulpes. uoluo uis componitur cū (res recula
pes. Et d; h uulpes pis. quasi uolupes. est enim

Uulpecula. uoluo uis componitur cū (res recula
pes. Et d; h uulpes pis. quasi uolupes. est enim
uolubilis pedibus et nūquam rectis itineribus s;
rotis anfractibus currit. utpote animal fraudu
lentia insidijs q; decipiens. Nam dum non habet
escam fingit mortem. Sic que descendentes quasi
ad cadaver aues rapit et deuorat. sicut dicit ps
in xij li et h. Hec tenet figuram dolosi diaboli q;
cū temptat dissimulat q; mala non faciat. s; quasi
deglutit cū fecit ad tateza dicit. Nam ut d; in iob

Uulpecula ē in terra pedica eius et decipula su
per semitam. ergo demon ab insidijs uulpecule ē
similis. et eciam pleni fraude uiri sunt uulpis no
mine digni. Et ut festur uulpes auiibus maxime
gallinis insidiatur. quas solo uisu et gannitu de
arboribus in nocte descendere facit et rapit qñt
rapere postest inrengit et deuorat quas uult reli
quas infodit tere ut famescens itez eas come
dat. cauet sicut pcessit ne eius cubile sciatur. sem
per habet plura hostia. et cū fumo eijctur. et de
sinit uulpes in es. ut pbatur p diminutiū. vñ de

Uulpinus na nū. penl. pō. res (in uulpecula.
uulpis ul ptinens ad uulpem. et d; a uulpes

Uulsi prereritum de uello lis

Uulterius ppum nomen trissillabum. in uocāō
autem uulteri est bisillabum. sicut qai monosilla
bum. et est ibi i consonans. Oracius in pmo epy
durus ait uulteri minus attentus q; uidens. de h
plenius dixi in iij pte ubi ogi de uco secūde tedi.

Uultuosus sa sum in uultus uide.

Uultur. uolo las componitur cū tardus. Et d;
h uultur turis. et h uulturis rj. et hec uulturis
huius ns. p eadem aue. vñ de ennius. uulturis in
siluis miseru mandebat homonem. A tardo uolatu
d; quasi tarde uolans. et est auis rapax. et ut ps
d; dicit xij et h. uultures sicut et aquile eciam ul
maria cadauera fenciunt. Alcius quippe uolantes
multa que ex mondū obscuritate celantur ex al
to illi conspiciunt. Uultur a uolatu tardo nomina
tus putatur. nam pte magnitudine corporis ppe
res uolatus nō habet. et ambro. in v exameron
dicit. Negantur uultures indulgere concubitu. et
coniugali quodam usu nupcialis q; copule sorte
misceri. atq; ira sine ullo masculoq; concōpē semi
ne et sine coniunctione gnare. natos q; ex hijs in
longam etatem longe uiro. pcedē ut usq; ad cen
tū annos uiro eoz series. pducatur nec facile eos
angusti eui finis exopiat Quid autem qui solent
nostra ridere misteria qui cū audiunt q; uigo gna
uit et impossibile innupte cuius pudorem nul
la uiri consuetudo temerasse extimant. ptum im
possibile putatur in dei matre qd in uulturibus
possibile non negatur Auis sine masculo parit.

et nullus refellit Et qz desponsata uirgo maria pe
pent pudori eius faciunt questionem

Ultus a uolo uis dicitur uultus tus tui. qz per
eum animi uoluntas ostenditur. fm enim uolunta
tem animi in uarios motus mutatur unde a fa
cie differit Nam facies simpliciter accipitur d uni
uscuiusqz naturali aspectu qui non leuiter mutat
uultus enim animoz qualitates signat qui in ua
ria mutat. et interdū affectione animi. mō letus
modo tristis. unde uultuosi dicunt. tristes ul qui
sepe uultū mutant eccl xix. ex uisu cognoscit uir
et ab occurſu faciei cognoscitur sensatus et cetera
dicimus eadē uultum celi et maris qz cōmutan
tur. dicitur etiam uultuosus sa sum. i. pulcher. formo
sus. et etiam compatur uultuosior simus.

Ulva. a ualua dicitur uulua ue. qz ualua. i. ianu
a uentris. uel qz semen recipiat. uel ea fetus pce
dat Job Quare de uulua dicitur uulua oia
dicitur sumen inis Oracius in epy Cum sit obeso nil
melius turdo nil pulchrius uulua ampla

Uula le dimi pua uua

Uxor ab ungo gis dicitur hec uxor quasi unxor
Antiquitus enī nubentes puellē mūgebant
criminate. ul ueniebant ad limen mariti. et postea
anteqz ingredētur. omabant se. laneis uitis. et o
leo ungebant Et inde dicitur sunt uxores quasi unx
iores Ab uxor dicitur uxiorius na nium. ad uxorem
ptinens uel uxori deditus qz uoluntat uxoris ex
toto subditus Et uxoro ras. uxori coniungit uide
in mantus et in matrimonij Dic nota qz uxor
non hz ptatem in corpus uiri nisi salua consilien
cia psonē ipsius et honestate. unde si uli exigit
non est peticio debiti si iniusta exactio Et ppter
hoc uir non tenetur ei satisfacere Item si aliquis
redditur impotens ad debitū reddendum ex cau
sa ex matrimonio consecuta cū plus debitū reddi
dit et est impotens ad debitū reddendum ulterius
mulier non hz ius plus petendi et in petendo ma
gis se meretricem qz coniugem exhibet Potest
etiam quen an uiro leproso teneatur uxor debiti
reddē. Ad hoc dicitur lepra soluit sponsalia sed non
matrimonij. unde uxor uiro leproso tenet reddē
debitū nec tamen tenetur ei cohabitare. qz non
ita cito inficitur ex coitu sicut ex frequenti coha
bitatione. et quous ples generetur infirma. tamen
melius est ei sic esse qz penitus non esse Item
querit magister sententia in iij lib dis xxxviii.
Si qz relicta in patria sua uxore. in longinqz ab
ionf regionem aliam ducat. deinde penitentia duc
tus eam dimittē uelit. asserens se aliam habuisse
que uiuat. nec ecclesia pmitat que qd ille asserit
ignorat. an in hac copula sit coniugium. Et re
spondet magister. sic sane dici potest non esse con
iugij. et mulierem de crimine excusari p ignoran
tiam. viqz autem adulterij admisisse. si ex quo ad
pma redire uolens nec ualens. qz ecclē cogit disci
plina hanc tenere. Incipit excusari p obedientiam
et timorez. de h qz poscenti mulieri debitū reddo
a qua nūquam poscere debet. et sic de alijs omni
bus huius sciendū est. Alij dicunt cū quibus ego
qz potius excommunicatus debet quis mori qz con
iungatur illi que non est sua uxor. hoc enim est
contra caritatem uite que non est ppter scandalū
dimittenda. et h cōmuniter tenetur Modo cōsue
uit queri si unus coniugum moritur et postea mi
raculose suscitetur. an sit matrimonij reintegrat

dum. Ad h dico qz fm aug. nuptie sunt hominū
mortalū. et ideo uinculum matrimoniale cū hac
uita finitur. et h est qz dicitur ad romanos vij de
muliere. Si mortuus est uir eius soluta est a le
ge uiri. et ideo si resuscitaretur non posset repe
re uxorem suam si posset iterato cū ea contrahē
nisi illa alteri nupsisset. tunc enim nō esset mari
monij contractum sepandū. Nec obstat qd dicit
apostolus ad heb xj c. Acceperunt mulieres de re
surrectione mortuos suos. qz id intelligitur de si
lijs et non de maritis. ul pē dia qz si intelligatur
de uxozibus. tunc acceperunt uoluntarie maritos
contrahendo de nouo cū eis. Quāqz autem uxor
sue mariti facta sit de costa uiri. dixi in mulier
Item scias qz sicut dicit pū. xix c. Domus et diuide
dant a parentibz. a dno autē ppe uxor prudens

littera usque ad tempus
augusti in usu non erat
apud latinos. et digne h
tempore assumpta est q
cristi nomen innotuit. qz
in figura xpi scribitur. et
ut dicit pap. x. in grecis
p ch habetur. et scribit
unde aliqui quedam dicti
ones grece apud latinos

scribuntur p ch. Aliqñ inueniunt scripte p x. ut
christus christus. ul xristus xristus. et sic sup in terci
a littera scripsi multas dōnes qz que possent
etiam scribi per x. Et scias qz nomina desinentia
in x faciunt gñ in de ul in gis. Exapiunt autē
quatuor. unde usus. Omnis rectus in x in de ul
gis gñ. Terminat absqz senex nix et nox at qz su
pellex. uide in prima parte ubi agitur de x.

Xaudicus macedonum lingua aprilis mensis. et
Xeniū nī. exponitur in exenium **X**eor penl
Xenodocius ab xenos. i. peregrinū dicitur xenodociū
locus in quo paupes et peregrini suscipiunt et cō
uisantur ut hospitale. uel ipsa collectio et susceptio
paupoz et peregrinor. vñ h xenodociolum h dicit
et h xenodociarius nī et h xenodociana. i. xenodo

Xenofontes nomen cuiusdam his **X**qz custos
Xenos. i. peregrinū ul sensus et accen **X**enotrophij
Xenotrophita te penl. pō in xenotrophij **X**m fi
Xenotrophium. trophos qd ē conuictio **X**um est
componitur cū xenos qd est peregrinū Et dicitur h
xenotrophium phij. locus uenabilis scilicet hospi
talis ubi peregrini conuictantur Et inde h et h xeno
trophita te qui ul que custodit xenotrophium

Xerofagia In xerofagia est
Xerofagus. xeros uel xeron qd est siccum com
ponit cū fagin qd est comedē Et dicitur xerofagus
ga gum penul cor. i. sicca comedens unde hec xe
rofagia gio penl acuta. i. abus sicca. sicca comestio
ul abstinentia ciboz humendum. unde et qd
dam genus ieiunioz sic dicitur. qz quibusdam siccis
ecclis homines tunc utantur

Xerolibia. xeros siccum componitur cū libia et
dicitur hec xerolibia ul xerolibies libiei. i. sicca libia
Xerolophus xeros **X**quedam regio affrice est
componitur cū lophos qd ē cernis et dicitur h xero
lophus phi penl cor. i. siccus cernis sicut cernis

Xeromij. ab xeron et miraco qd **X**uel igneus
est unguentum componitur h xeromij nī. i. siccū
unguentum quasi manibus confectum

Xeron ul xeros. i. siccum. et acutur in fine. vñ